

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ANALÝZA PŘÍSTUPU VYBRANÉ SKUPINY OSOB K ASPEKTŮM
OSOBNÍHO FINANČNÍHO PLÁNOVÁNÍ

Bakalářská práce

Autor: Lukáš Sobotka

Vedoucí práce: Mgr. Ondřej Kročil, Ph.D.

Olomouc 2021

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma: „*Analýza přístupu vybrané skupiny osob k aspektům osobního finančního plánování*“ vypracoval samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce a uvedl jsem všechny použité zdroje a literaturu.

V Olomouci dne 22. 4. 2021

Podpis

Poděkování

Touto cestou bych chtěl poděkovat panu Mgr. Ondřeji Kročilovi, Ph.D. za odborné vedení této bakalářské práce, neboť veškerá jeho doporučení, poznámky a praktické náměty se staly základem pro její úspěšné vypracování.

Obsah

Úvod.....	1
1. Vymezení osobních financí a oblasti základních cílů.....	2
1.1. Oblasti dosahování základních cílů.....	3
2. Fáze osobních financí	7
2.1. Fáze nízkých úspor.....	7
2.2. Fáze výpůjček.....	8
2.3. Fáze investic.....	9
2.4. Fáze čerpání majetku.....	9
3. Proces tvorby a implementace osobního finančního plánu	11
3.1. Posouzení aktuální finanční situace	11
3.1.1. Osobní rozvaha.....	11
3.1.2. Osobní cash flow	13
3.2. Osobní cíle a alokace finančních zdrojů	18
3.2.1. Obálkový systém	21
3.3. Realizace a revize plánu.....	22
4. Oblasti ohrožení osobního finančního plánu	26
4.1. Majetková rizika.....	28
4.2. Příjmová rizika	29
4.3. Ostatní rizika	30
5. Současná situace v osobních financích cílové skupiny.....	31
5.1. Vybrané aspekty nedávných průzkumů v ČR	31
5.2. Typické problémy ve fázi výpůjček	38
5.3. Vybrané aspekty nedávných průzkumů v zahraničí	41
6. Přínos bakalářské práce a výzkumné otázky	45
7. Představení dotazníkového šetření.....	49
7.1. Metoda sběru dat	49
7.2. Metoda vyhodnocení dat	51
7.3. Popis výzkumného vzorku	52
8. Výsledky dotazníkového šetření.....	53
8.1. Analýza struktury respondentů	53

8.2.	Analýza dat	54
8.2.1.	Způsoby vedení osobního finančního plánu	54
8.2.2.	Četnost úprav nastavení osobního finančního plánu	58
8.2.3.	Přístup k vytváření osobního finančního plánu.....	59
8.2.4.	Oblasti ohrožení osobního finančního plánu	61
8.2.5.	Možnosti zvýšení příjmů a snížení výdajů	63
8.2.6.	Faktory bránící ve zlepšení osobního rozpočtu.....	64
8.2.7.	Dosahování osobních cílů a faktory jejich ohrožení.....	65
8.2.8.	Důvody sjednání hypotečního úvěru	68
8.2.9.	Faktory bránící v poskytnutí hypotečního úvěru	70
8.2.10.	Důvody šetření peněz mimo účely pořízení hypotéky a dětí	72
8.2.11.	Hlavní oblasti vynakládání peněžních prostředků	73
8.2.12.	Spoření na penzi, faktory motivující ke spoření na penzi.....	75
8.2.13.	Situace na poli neživotního pojištění.....	81
9.	Diskuse.....	83
10.	Limity výzkumu.....	89
	Závěr.....	91

Summary

Seznam zdrojů a literatury

Seznam obrázků

Seznam grafů

Seznam tabulek

Úvod

Dnešní nestálá doba se stále více začíná projevovat ve zvýšených nárocích na každého z nás. Jednotlivé požadavky se projevují zejména v důrazu na flexibilní reakci ohledně globálního vývoje ve všech oblastech a schopnosti pružně se přizpůsobit nastalým změnám. V kontextu tohoto tvrzení je nutné poukázat na důležitost kontinuálního posuzování a revize vlastních finančních možností. Plnění různorodých cílů a neustálý nárůst lidských potřeb se projevují na spotřebě peněžních prostředků jedinců, a tak je nezbytné začít projevovat zájem i o problematiku ekonomických a jim podobných disciplín, jež mohou být užitečné hlavně v poskytnutí odpovědí na otázky, zda si v dohledném čase splníme vytyčený cíl či nikoliv.

Jeden z primárních principů, na jehož základě je možné provést analýzu současné a potažmo i budoucí životní situace s ohledem na peněžní eventuality lidí, nachází odpověď v nesporných výhodách osobního finančního plánování. Významnost tohoto fenoménu zažívá strmý růst, právě díky rostoucím požadavkům na společnost a jednotlivé možnosti každého jejího člena. Idea plánování personálních peněžních toků se zahrnutím individuálních cílů a potřeb může být východiskem pro sociálně slabší vrstvy obyvatelstva z jejich mnohdy bídné životní situace, v níž se dlouhodobě nachází. Následující text tak cílí na problematiku osobního rozpočtu a zachycuje veškeré kroky, které je potřeba vykonat v průběhu jeho sestavování. Přístupy k modelování takovýchto seznamů očekávaných příjmů a výdajů se liší především z důvodu věku, sociálního zázemí a pozadí, v němž jedinec vyrůstal, osobnostních znaků a řady dalších aspektů zaručujících určitou rozdílnost v chápání zmíněného konceptu.

Nestálost moderní doby v kombinaci s progresivním vývojem v oblasti osobních financí volají po důrazném prověření aktuální situace s ohledem na peněžní zvyklosti lidí. Cílem výzkumu je proto zjistit momentální přístupy osob ve věku 20 – 35 let ke konkrétním aspektům osobního finančního plánování. V prvotní fázi bude text směřovat k teoretické deskripci základních okruhů, které tvoří neodmyslitelnou součást diskutovaného konceptu osobních financí. Sekundární empirická část pak představuje hlavní zaměření práce, kde budu rozebírat strukturu získaných dat plynoucích z dotazníkového šetření, na jejichž základě budu schopen precizněji definovat aktuálně se vyskytující trendy ve vybraných oblastech osobních financí. V rámci následné diskuse povedu rozpravu nad možnými směry budoucího vývoje na poli peněžních záměrů lidí a chybět nesmí ani řádný přehled praktických doporučení.

1. Vymezení osobních financí a oblasti základních cílů

Než se začneme zabývat problematikou a procesem plánování osobních financí, je zcela nezbytné si nejdříve uvědomit jejich podstatu, a to jak z hlediska ekonomického, tak z pohledu osobního. Individuální finanční plánování představuje velmi důležitý proces, jenž by měl poskytovat odpovědi na otázky osobních příjmů a výdajů při současném posouzení aktuální životní situace. Jednou z elementárních ekonomických teorií je teorie potřeb člověka. Lidé mají v průběhu svého života různé potřeby a cíle, které se snaží naplňovat, avšak pole finančních možností z velké části zužuje možnosti každého jedince. Jedním ze základních problémů určitých sociálních vrstev obyvatelstva se jeví jejich bezmezná touha obratem něčeho dosáhnout nebo něco vlastnit, což může v mnoha případech vést k obětování zcela zásadního kroku, jakým rozhodně je kvantitativní posouzení vlastních finančních prostředků, kterými jednotlivci disponují, v kontextu rychlejšího dosahování jejich cílů a uspokojování rozmanité hierarchie potřeb. Relevance ekonomických možností bývá v těchto případech často opomenuta, což může mít pro existenci člověka fatální následky.

Ve spojitosti s předchozím tvrzením je podstatné poukázat na několik úskalí, která v minulosti i v dobách nynějších představují odpověď na otázku, z jakého důvodu se lidé dostávají do finančních problémů. Mohli bychom zde vyjmenovat celou řadu věcí, ze kterých pramení trýznivá ekonomická vzdělanost lidí. Mezi příznačné aspekty iniciující zmíněnou problematiku lze zařadit nedostatečně kladený důraz na základní početní operace spojené s vlastními peněžními prostředky. Nižší úroveň finanční gramotnosti ročníků spadajících do předlistopadové komunistické éry může být výsledkem tehdejšího nastavení politického režimu, který záměrně potlačoval variabilitu svobodného ekonomického rozhodování lidí. Počet zbytečných případů exekucí, osobních bankrotů nebo jiných personálních problémů plynoucích z neschopnosti dostát svým závazkům ani v nejzazší době splatnosti se jeví stále vyšší, než by při větší rozvážnosti lidí, kteří se do takovéto situace dostanou, mohl být. Osobní finanční plán tedy reprezentuje určitou prevenci proti nárůstu zmíněných nesnází, jež mohou dále ohrožovat samotnou existenci únosného živobytí lidí. Různorodost dostupných definicí se samozřejmě liší, avšak pro naše účely bude postačující, když si pojem osobní finance stanovíme jako vztahy, do kterých lidé, ať už jednotlivci nebo celé rodiny, vstupují při současném dosahování jejich základních cílů.

1.1. Oblasti dosahování základních cílů

„Cílů typicky máme více. Proto i finanční plán bude pestřejší.“¹ Nejdříve je potřebné zmínit podstatu tvorby finanční rezervy. Tento princip reprezentuje jeden z nejdůležitějších cílů z hlediska plánování osobního rozpočtu. Disponovat alespoň menší částkou peněžních prostředků, které bychom mohli využít v případě nenadálých situací, by mělo být stěžejním cílem každého jedince. Nutnost vytváření finanční rezervy stále více vychází z nestálosti moderní doby, kdy se člověk ze dne na den může ocitnout na ulici nebo přijít o práci. Jestliže věnujeme dostatečnou pozornost této oblasti, pak je velmi nepravděpodobné, aby nás čas zastihl nepřipravené a s nedostatkem peněžních prostředků, jež slouží pro pokrytí alespoň nezbytných lidských potřeb v podobě potravy a sociálního zázemí. Uvědomme si ale skutečnost, že předchozí podmínka nachází svůj hlavní smysl spíše v krátkodobém měřítku a do jisté míry individualizuje jednotlivé možnosti lidí.

Nacházíme se ve společnosti, v níž jsou obvykle patrné rozdíly mezi danými vrstvami obyvatel, a i když dva sociálně odlišní jedinci zastávají stejný názor, nelze vždy zaručit obdobné možnosti jeho implementace. Aplikujme tento případ do kontextu diskuze tvorby finanční rezervy a konstatujme přímý fakt, že mají-li dva lidé stejný přístup k problematice finančního plánování a vlastní dobré povědomí o důležitosti vytváření laterální osobní likvidity, tak pozadí jejich proměnných se neshoduje (např. příjmy, výdaje, osobní potřeby, odlišnost cílů, velikost rezervy atp.), a to následně zaručuje nechtěnou disparitu mezi oběma zkoumanými subjekty. Jednodušeji řečeno, mají-li dva lidé porovnatelné představy o tvorbě peněžní rezervy, neznamená to, že také budou disponovat stejným rozsahem těchto bokem odložených prostředků, tudíž dojdeme k poznání, že jeden může vyjít se svými penězi měsíc, zatímco jeho protějšek pouze dva týdny.

Náhlá potřeba pokrýt nečekané výdaje v momentech, se kterými jsme nepočítali, může citelně narušit rodinný peněžní tok a vyrovnanost osobní rozvahy zvláště ve chvíli, kdy nevěnujeme pozornost důležitosti osobního plánování cash flow zahrnující sestavení plánu finanční zásoby. „V plánování tomu říkáme „likvidní rezerva.“²

¹ SYROVÝ, Petr a Tomáš TYL *Osobní finance: řízení financí pro každého*. Vyd. 2. Praha: Grada publishing 2014, s. 12.

² SYROVÝ, P. a T. TYL *Osobní finance: řízení financí pro každého*, s. 11.

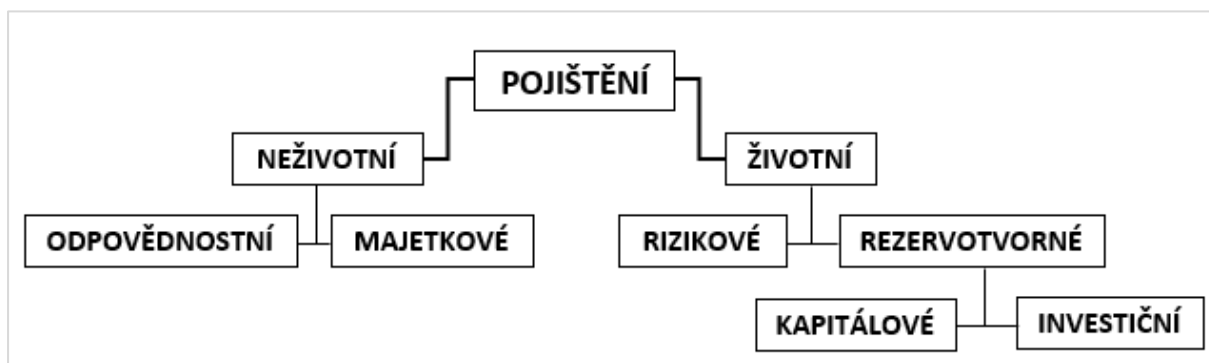
Dalším hlediskem, jenž je nutné mít na paměti, je oblast produktů spoření a pojištění. Zde se zejména bavíme o mnoha možnostech tvorby finanční rezervy, se kterou ale počítáme spíše z dlouhodobého hlediska. Tato postupně a cíleně vytvářená zásoba peněžních prostředků nemá za cíl sloužit operativním potřebám placení náhle vzniklých událostí vyžadujících okamžitou spotřebu uspořené korun. Výše zmíněné produkty se stávají nástrojem budoucí ekonomické potřeby.

Bavíme-li se o spoření, existuje řada obchodních bank nabízejících ve své nabídce celou škálu spořicíh účtů. Účty reprezentují virtuální místo, na kterém se pozvolna hromadí bezhotovostní prostředky. Jsou to zpravidla menší částky rozesílané obvykle každý měsíc. Většinou se stanoví cílová hodnota a lidé pak transportují své peníze na tento účet, dokud se stanovené částky nedosáhne. Bankovní instituce se nejvíce předhání v nabídce nejvýhodnějších úroků za to, že si u nich klient sjedná spořicí účet a samy mohou vytvářet rozmanité příspěvkové programy založené na velikosti částky, kterou si lidé v pravidelných intervalech spoří. Uplatňuje se obligátní úměra – čím větší suma se pravidelně objevuje v přírůstcích, tím více banka může přispět klientovi na jeho cílovou hodnotu. V závislosti na tom, jak si banka dokáže poradit s větším množstvím financí, které od svých zákazníků pravidelně obdrží, se mohou flexibilně modifikovat úrokové podmínky spořicíh účtů. Podobnou síť příspěvků vytváří také stát.

Tyto účty zahrnují penzijní spoření na důchod pro občany, jelikož není ze strategického hlediska jasné, do kdy bude stát ochoten a hlavně schopen vyplácet důchody v podobě dosavadních zvyklostí. Lidé jsou tedy nuceni sáhnout hlouběji do kapsy a přispívat si na důchodový věk sami již v ekonomicky aktivním věku. Jiný případ představuje stavební spoření, které je často využívané rodiči, jež tak mohou svým potomkům několik let spořit na dobu, kdy se osamostatní a koupí si vlastní byt nebo dům.

Následující rozmanitou oblast pak reprezentují produkty poskytované pojišťovnami. Možnosti využití životního i neživotního pojištění a trh s jejich nabídkou se také staly nedílnou součástí humánní existence. Běžnými typy životního pojištění jsou rizikové a rezervotvorné. „Riziková životní pojistka kryje pouze riziko smrti, nikoli dožití, jak je tomu u rezervotvorných produktů. Jejím smyslem je finanční zajištění rodiny v případě smrti pojištěného.“³ Je tedy potřeba si uvědomit, že pokud nenastane pojistná událost (smrt pojištěného, těžká nemoc) v době platnosti smlouvy, zaniká bez náhrady. Tento typ pojištění dále nemůžeme odečíst z daňového základu a nelze opomenout ani podstatu chybějící spořicí složky, kde v průběhu trvání smlouvy nedochází k jejímu zhodnocování, na rozdíl od rezervotvorného protějšku.

Vezmeme-li v potaz rozličnost nabídky neživotních pojištění, budeme nuceni přijmout zjištění, že v dnešní době se dají pojistit, jak fragmenty našeho majetku proti poškození nebo zničení, tak vlastní pohnutky chování, které by mohly ohrozit náš i cizí majetek. Z toho důvodu je na místě posoudit, zda z hlediska problematiky osobního finančního plánování uvažovat i o alokaci peněžních prostředků do eventualit produktů spoření a pojištění. Na základě obrázku č. 1 se můžeme podívat na simplifikované rozvržení typů pojištění.

Obrázek č. 1: Rozdělení typů pojištění⁴

³ KOKÉŠ, Jaroslav *Hypoindex.cz* (online). 3. 12. 2007, cit. 25. 10. 2020. Dostupné z: <https://www.hypoindex.cz/clanky/rizikove-zivotni-pojisteni-k-uveru-a-nebo-hledej/>.

⁴ Vlastní zpracování

Poslední stěžejní okruh vyplývající ze vztahů, do kterých lidé vstupují při dosahování daných cílů, je zajištění jejich naplňování a uspokojování každodenních lidských potřeb. V souvislosti s rodinným nebo individualizovaným finančním plánováním je potřeba se soustředit na to, abychom měli dostatek dispozičních peněz pro nákup základních potravin a také by bylo nevhodné opomenout nevyhnutelnost dostání svým závazkům, pokud jsme v pozici dlužníka k bance (např. splácíme úvěr) nebo i k našim přátelům a rodině, kteří nám obdobně mohli poskytnout půjčku. Tady se ale spíše jedná o retenci dobrých přátelských i rodinných vztahů v kontextu zajištění našeho dobrého jména ve sféře osobních kontaktů. „*Odpovědi na to, co si tento měsíc koupit a co si odpustit, protože je nutné hradit hypotéku a splátky spotřebních úvěrů, naleznou rodiny v dnes již téměř zapomenutém fenoménu rodinného rozpočtu.*“⁵ Další platby uplatňující určitý typ nátlaku na jejich zaplacení představují rozličné poplatky za vodu, odpady, ve spoustě bytových domů vytápění a v neposlední řadě také elektřinu. Bez dostupnosti všech zmíněných služeb se již v dnešním moderním světě neobejdeme, proto bychom měli klást důraz na to, aby ve vytvořeném finančním plánu figurovaly i prostředky přiřazené právě k nutnosti pokrytí těchto základních služeb přispívajících k plnohodnotnému životu lidí.

Specifika dosahování cílů se pak liší v závislosti na charakteru jednotlivců nebo rodin. Přiřazování finančních zdrojů k daným cílům se samozřejmě odvíjí od jejich preferencí a časového úseku stanovujícím nejzazší dobu splnění cíle. Sestavená hierarchie cílů, jaké si každý dle libosti vytyčil, odpovídá jejich aktuální a reálné relevanci. Rozlišujeme tyto dva termíny, neboť pojem aktuální důležitost se rovná současnému subjektivnímu posouzení a touze, avšak celkové pochopení reálného významu tkví v nalezení objektivní podstaty cíle. Příkladem bychom mohli uvést postavení domu, splacení úvěru, exotická dovolená. V pomyslném žebříčku dosažitelných záměrů se vyskytují i více abstraktní mety, jako zlepšení fyzicky, získání vyššího vzdělání, naučit se cizí jazyk. Na rozdíl od materiálních cílů, u kterých bezpečně definujeme jejich určitost a moment dosažení, abstraktní cíle se chovají více flexibilně a nelze u nich precizněji stanovit okamžik splnění. Všechny ale unifikuje skutečnost, že je takové mety nevyhnutelné zohlednit ve finančním plánu a přiřadit k nim peněžní zdroje.

⁵ SMRČKA, Luboš *Rodinné finance, Ekonomická krize a krach optimismu*. Praha: C. H. Beck 2010, s. 88.

2. Fáze osobních financí

Různé zdroje odborné literatury, zahrnující diskuze o osobním finančním plánování i procesu jeho konfigurace, poskytují spoustu náhledů, jak se dá porozumět jednotlivým fázím individuálního rozpočtu. Více expertních názorů charakterizuje tento koncept prostřednictvím poukázání na různé etapy personálního peněžního rozpočtu z hlediska věku, což iniciuje přípustný model také pro účely naší debaty. V následujících podkapitolách si přiblížíme čtyři výchozí stádia, ustanovená dle obrázku č. 2 (viz str. 10), jež nám pomohou nabýt povědomí, v jakých částech života člověka dochází ke konverzi typických oblastí osobního finančního rozpočtu.

2.1. Fáze nízkých úspor

U prvotní fáze cyklu osobních financí nelze předpokládat, že člověk bude ve všech ohledech lidských potřeb samostatný. Tato etapa se dá charakterizovat, jako časové rozmezí trvající od narození do chvíle ukončení studijních let. Nelze však univerzálně tvrdit, že konečný bod startovní periody individuálního rozpočtu jedince nadejde úderem 25. roku života. Je potřeba si uvědomit, že vybraní zástupci mladší generace končí svá studia i mnohem dříve, než jak je nám namítáno prostřednictvím obrázku, a tak lze brát tohle tvrzení za mírně vágní.

Hlavní podstata této fáze ale nespočívá v přesném definování věkového rozhraní. Během první čtvrtiny života se nepředpokládá, že lidé budou vystaveni nátlaku důležitých rozhodnutí ohledně peněžních prostředků, a to zejména v důsledku chybějících zkušeností a znalostí o základních parametrech ekonomického uvažování. V tomto cyklu bývají mladí pod dohledem svých rodičů, na kterých jsou do velké míry finančně závislí. Příjmy, jež bychom mohli zahrnout do této kapitoly, se skládají spíše z menších částek. Jmenujme např. měsíční kapesné, odměny za vysvědčení nebo narozeniny, či peníze vydělané formou brigády. Zde je třeba upozornit, že děti mohou začít pracovat až od 15 let, kdy již zákon rozeznává jejich pracovní sílu. Postavíme-li zmíněné oblasti příjmů do kontrastu okruhu výdajů, zjistíme, že souhrn obdržených finančních prostředků hrubě nedostačuje každodenním nákladům a osobní rozpočet je ve fázi nízkých úspor opakovaně schodkový, tudíž se v tomto případě neobejdeme bez vnější ekonomické pomoci, sami si zde jednoduše nevystačíme.

2.2. Fáze výpůjček

Ve chvíli, kdy se snažíme osamostatnit (alespoň po finanční stránce) a poprvé nastoupíme do zaměstnání, se začíná pomyslný sloupeček příjmů stávat zajímavějším. Lidé za svou práci pravidelně obdrží mzdu, v řadě případů jsou možné i jiné formy odměňování. Tyto finanční prostředky se pak dostanou do čela příjmových oblastí a měly by okamžitě vyvolat rovnováhu v osobním rozpočtu jednotlivce. Během této etapy jsme již schopni hradit si základní potřeby sami bez pomoci rodiny nebo jiných. V ideálním případě se tato fáze vyznačuje tvořením vyrovnaného až přebytkového stavu osobního rozpočtu. Jsme-li schopni dosahovat přebytkového rozpočtu pravidelně, pak se naskýtá prostor začít uvažovat i nad jinými oblastmi pokrytí potřeb. Musíme ale vzít v potaz rozdíly, které vznikají vzhledem k aktuálním životním podmínkám. To znamená, že naše sekundární potřeby a vedlejší cíle musíme zohlednit v situacích, kdy jsme stále sami nebo už žijeme s partnerkou, popřípadě máme děti. Pokud žije člověk sám, jeho možnosti nakládání s penězi budou pestřejší a rozhodování se stane flexibilnějším. Naopak musíme-li brát ohledy na jiné, potom vzniká potřeba se shodnout na společném směru vývoje a dospět k tzv. investičnímu konsenzu, kdy budou naplněny alespoň některé potřeby a cíle ostatních účastníků rodinného rozpočtu.

Typickou příjmovou složkou během trvání etapy výpůjček tedy bývá hlavně výplata. Zaměřme naši pozornost také na oblast výdajů, jelikož název této podkapitoly sám nahrává určitým myšlenkám. Fáze výpůjček by měla trvat zhruba do 45–50 let právě z toho důvodu, abychom později měli dostatek času na splacení všech závazků, jež jsme během dané periody vytvořili. Bereme na vědomí především hypoteční úvěr na dům či byt, v němž žijeme, nebo koupi auta, kde jsme několik let uplatňovali výhody finančního leasingu, než plně přešlo do našeho vlastnictví. Dále zde hrají důležitou roli náklady vynaložené na vychovávání dětí.

Lze nabyt přesvědčení, že perioda výpůjček nabízí převážně kroky vedoucí k zadlužení, což v ultimátním zúčtování může zapříčinit slabou likviditu domácností, které se tak mohou jednoduše dostat do finanční tísně. Je proto zcela nezbytné, aby rodinný nebo osobní rozpočet každý měsíc vykazoval přebytek disponibilních peněžních prostředků, a tak byli lidé chráněni před pádem do mizerné životní situace. V momentě, kdy proces finančního plánování bere v potaz veškeré závazky jednotlivých subjektů, nemělo by se stát, že vytvořený finanční plán vykazuje charakteristiky platební neschopnosti.

2.3. Fáze investic

Terciální stádium v kontextu fenoménu osobních financí se nazývá etapou investiční. Zde se dostáváme do takového časového rozmezí, ve kterém bychom měli být schopni dokončit splacení všech svých závazků vzniklých v předchozí fázi. Další ekonomické uvažování se zejména profiluje z orientace na důchodový věk. Rozhraní třetí periody je zpravidla zahájeno ve chvíli, kdy se naše děti osamostatňují a sami přechází z úseku nízkých úspor do období výpůjček, potažmo se blížíme k bodu, ve kterém jsou naše peněžní povinnosti vůči ostatním subjektům téměř vyrovnané.

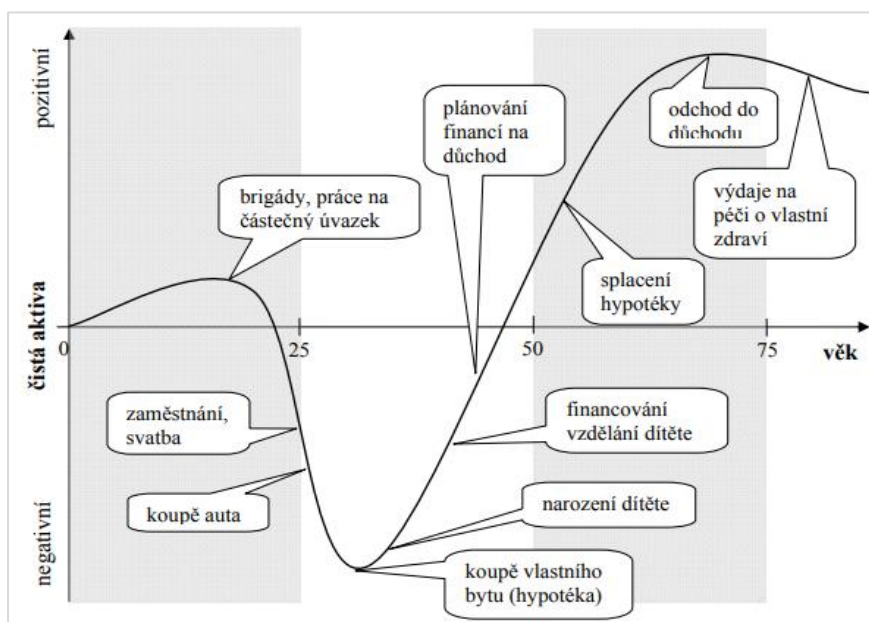
Pokud lidé kladou důraz na problematiku osobních nebo rodinných financí a s pevným vědomím plánují skladbu veškerých svých položek příjmů i výdajů během předcházející fáze, tak se nyní ocitají ve velmi klidné situaci s ohledem na personální rozpočet, jenž by v této situaci měl začít dosahovat výraznějších přebytkových hodnot. Souhrn výdajů již není natolik obsáhlý, a proto bychom měli v této etapě zohledňovat možné oblasti, do kterých investovat aktuální hojnost peněžních prostředků, aby neležely nevyužité doma v pokladničce nebo na běžném účtu s minimálním úrokem.

V jiném úhlu pohledu lze poukázat na možnost dosáhnout cílů, jež jsme museli celý život odkládat kvůli vyšší významnosti momentálních potřeb v minulých etapách osobních financí. Zmíněna byla myšlenka orientace na důchodový věk, tedy je na místě posoudit vhodnost revize výše odkládaných částek na penzijní spoření a v důsledku nových rozhodnutí si zde ukládat více peněz. Zároveň je nutné vzít v potaz, že ve chvíli, kdy ukončíme působení v ekonomicky aktivní části společnosti, a náš pracovní život se nachýlí ke konci, tak svoji kapitolu uzavírá i perioda investic v porozumění osobního finančního plánování.

2.4. Fáze čerpání majetku

Čtvrtou a zároveň poslední část fází personálních financí reprezentuje úsek čerpání dříve vytvořeného majetku. V průběhu této etapy člověk už pouze využívá jmění a věci, ke kterým si vydobyl vlastnický vztah. Definování přesného věkového překlenutí v souvislosti v tímto stádiem se ani zde nedá vyprecizovat, a tudíž musíme mít na paměti, že se jedná o období od ukončení pracovních povinností do momentu smrti.

Většinou a často i jedinou položkou pomyslného sloupečku příjmů se stává důchod, jenž je naopak výdajovou složkou státního rozpočtu. Právě z důvodu dlouhodobé neúnosnosti tohoto systému je nezbytné vytvářet si peněžní zásobu na důchodový věk již během dřívějších dob, abychom byli schopni pokrýt alespoň základní životní potřeby. To platí hlavně pro nejmladší generaci. Mimo peněžních výdajů na každodenní potřeby je zde osobní rozpočet zatížen také náklady na častější potřebu sociální nebo lékařské péče, poněvadž s přibývajícím věkem a slábnoucí imunitou se člověk stává náchylnějším pro zachycení různých nemocí. Ve fázi čerpání majetku je nutné si promyslet, co je pro jedince skutečně důležité a na co vynaloží své peníze, jelikož individuální rozpočet se stejně jako v etapě nízkých úspor často stává schodkovým, i když stále nedosahuje tak velkých rozdílů, jako právě v prvotní fázi. To platí o to více, vezmeme-li v potaz neustálý růst cenové hladiny, kdy reálná hodnota našetřených úspor může ztratit na síle. Se zohledněním konce života člověka nachází své uplatnění i idea předání majetku mladším rodinným příslušníkům nebo jiným lidem, ke kterým chováme osobní vztah, tedy mluvíme o dědictví. V závislosti na velikosti nabytých majetkových poměrů je na místě se rozhodnout, jak si přejeme, aby s našimi věcmi bylo naloženo a informovat dané osoby, že by se mohly stát budoucími majiteli našeho dříve vytvořeného majetku.

Obrázek č. 2: Fáze osobních financí⁶

⁶ FILIP, Miloš *Osobní a rodinné bohatství: kam s penězi*. Praha: C. H. Beck 2006, s. 223.

3. Proces tvorby a implementace osobního finančního plánu

Finální podoba osobního finančního plánu se odvíjí od řady nezbytných kroků, které proces tvorby provází, a bez jakých nelze efektivně dospět ke konečnému soupisu individuálních cílů, k nimž jsou přiřazeny jednotlivé peněžní zdroje. Předem vytvořený záměr personálního rozpočtu poté slouží jako hodnotová opora, na jejímž základě řídíme své finanční chování v oblastech příjmů i výdajů. Sestavování rozvrhů zachycujících toky peněz na úrovni jednotlivců i rodin se považuje za rekurentní proces. Vyžaduje proaktivní přístup jedince v otázce osobních finančních prostředků a neustálou analýzu dříve formovaného záměru, jenž je nutno každý měsíc, ve vybraných situacích připadají v úvahu též kratší intervaly, aktualizovat s ohledem na očekávané množství příjmů a posouzením úspěšnosti splněných cílů. „*Finančně plánovat snad nemusejí jen ti, kteří mají neomezené zdroje peněz.*“⁷

3.1. Posouzení aktuální finanční situace

Výchozím bodem v procesu kompilace osobního finančního plánu je analýza současné životní situace. Člověk by si měl uvědomit, v jakém stavu se nachází jeho majetek a následně obrátit pozornost na oblasti závazků. Stejně jako musí podniky vytvářet řadu výkazů poskytujících fundamentální data o jejich momentálním finančním zdraví, jako jsou rozvaha, přehledná výsledovka zachycující výši zisků nebo ztráty s ohledem na pestrost složení výnosů i nákladů a v neposlední řadě do tohoto výčtu spadá též souhrn informací o peněžních tocích, tak také lidé by měli prokazovat schopnost vytvořit ekvivalentní typy soupisů obsahující reálné vstupy hodnotových faktorů.

3.1.1. Osobní rozvaha

Na straně aktiv v našem pomyslném bilančním výkazu běžně nachází své místo nemovitosti (dům či byt), movité věci (automobil či elektronika), peněžní prostředky (hotovostní, bezhotovostní či rezervy) a jiné formy zastupující souhrn položek osobního majetku. Pasiva pak zpravidla symbolizují závazky, z nichž nejrozšířenější z hlediska úvahy individuální bilance jsou úvěry (např. hypoteční, spotřebitelský), využívání kreditní karty nebo bezúročné půjčky od přátel a rodiny.

⁷ PARTNERS *Jak ovládnout své peníze: finanční plánování pro každého*. Brno: BizBooks 2013, s. 7.

Zvláštní postavení pak zaujímá podstata čistého jmění. „Čisté jmění je vyrovnávací položka rozvahy, která se rovná rozdílu mezi úhrnem finančních a nefinančních aktiv na straně jedné a celkových závazků na straně druhé.“⁸ Pro jasnější představu uvádím obrázek č. 3, jenž v triviálním měřítku sumarizuje primární oblasti osobní bilance.

Aktiva	Pasiva
peníze v bance	kreditní karta
dům	spotřební úvěr
automobil	dlouhodobý úvěr
penzijní připojištění	čisté jmění

Obrázek č. 3: Rodinná (osobní) rozvaha⁹

Po vytvoření soupisu aktiv a pasiv, jejichž hodnotový součet se musí rovnat, poněvadž se ani v tomto případě neobejdeme bez základní myšlenky rozvahy prosazující bilanční princip, je tento princip potřeba verifikovat. Pokud jsme došli k závěru, že úhrn sloupečků nevykazuje identická čísla, pak jsme v procesu sestavování a posuzování jednotlivých částí majetku, jeho zdrojů financování a přiřazování hodnot udělali chybu, kterou je nezbytné napravit. V tvorbě peněžního plánu jednotlivce nelze pokračovat do doby odstranění tohoto problému, jelikož bychom si jen přivodili další starosti a ani konečný návrh plánu by v sobě neodrážel reálné možnosti člověka z důvodu zahrnutí nepravdivých informací. Odhalíme-li tyto nesrovnalosti již na začátku procesu kompilace finančního záměru, ušetříme si tím spoustu času, jenž bychom byli nuceni investovat do hledání chyb vzniklých z důvodu nedostatečné analýzy hodnot každé položky v bilanci. Udržujme na paměti fakt, že správně vytvořený program toků finančních prostředků lidí bude efektivní a funkční pouze pod dodržením podmínky, která akcentuje inkorporaci objektivně posouzených a reálných dat během provádění veškerých úkonů týkajících se procesu plánování.

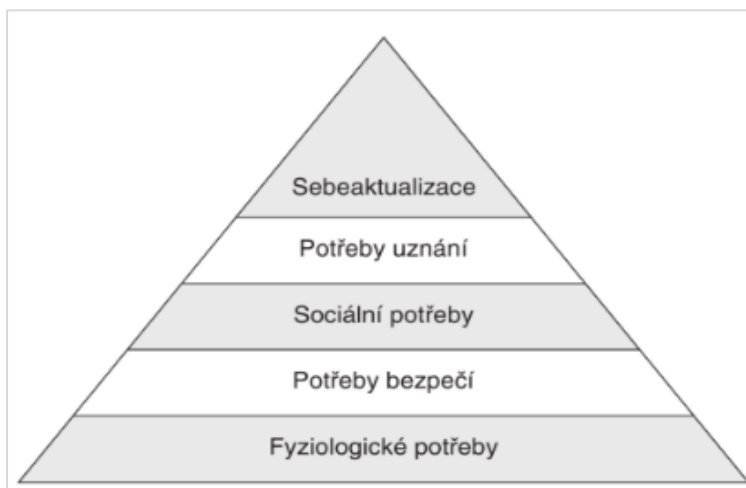
⁸ *Uspory.cz* (online). Cit. 30. 10. 2020. Dostupné z: <https://www.uspory.cz/financni-gramotnost/ciste-jmeni>.

⁹ SOVOVÁ, Jana *Vlastnicesta.cz* (online). 5. 8. 2011, cit. 30. 10. 2020. Dostupné z: <https://www.vlastnicesta.cz/clanky/osobni-finance/>.

3.1.2. Osobní cash flow

Následující fragment textu se zaměřuje výhradně na cash flow v kontextu osobního rozpočtu smrtelníka. Po sestavení odpovídající rozvahy se naskýtá prostor pro zodpovězení otázky, jaké množství peněžních prostředků v konkrétním časovém intervalu obdržíme a ve stejném úseku doby vynaložíme pro účely vedení adekvátního života. Zde je zapotřebí si uvědomit primární zdroje našich příjmů, jejichž charakteristiky se mohou výrazně lišit v souvislosti se spektrem oblastí, ze kterých k nám peníze přichází a v pozadí nesmí zůstat opomenuty ani okruhy reprezentující výdajovou stránku našich peněz.

Kdybychom relevanci současného kroku nedávali příliš respektu, jen stěží budeme schopní pokračovat v plánování osobního záměru financí, poněvadž závěry plynoucí z tohoto kroku pomáhají vybudovat pevné základy pro následné části, ze kterých se plán skládá. To platí zejména pro determinování osobních cílů jedince, jejich přibližování a konečné naplnění, čímž se dosáhne na určitý stupeň krátkodobého uspokojení dané potřeby, avšak z konceptů základních ekonomických zákonitostí víme, že potřeby jsou přetrvávající pohnutky lidí, jež nelze nikdy ultimátně uspokojit. Kromě definování individuálních cílů a plnění snů člověka je nutné brát v potaz právě zmíněné potřeby. Elementární potřeby pro základní vyžití musíme ukojit vždy, v opačném případě bychom podali svou rezignaci k vedení únosného života. Jedná se nejvíce o potřeby fyziologické (potrava, vyměšování) a potřeby bezpečí (domov, teplo), bez kterých je velmi obtížné dostat potřebám na vyšších úrovních (viz obrázek č. 4).

Obrázek č. 4: Pyramida lidských potřeb¹⁰

¹⁰ TURECKIOVÁ, Michaela *Řízení a rozvoj lidí ve firmách*. Praha: Grada publishing 2004, s. 59.

Nedostatečný důraz kladený na pravé pojmenování všech oblastí příjmů a výdajů v konečném důsledku kulminuje nejen v nesprávně nastavený osobní finanční plán, ale také znemožňuje dosahovat cílů a nelze ani uspokojovat vedlejší potřeby každého z nás. Mezi typické příjmové agendy průměrného člověka patří mzda a odměny za vykonávanou práci v zaměstnání nebo na brigádě, peníze utržené z pronájmu movitých i nemovitých věcí a z pohledu nepravidelně se opakujících až jednorázových příjmů lze jmenovat prostředky nabyté prostřednictvím darů (narozeniny, Vánoce), investování (úroky z vkladů) či jiných činností představujících určitý příspěvek do kolonky přijatých finančních instrumentů. Návazně přejdeme k nominaci hlavních výdajových složek, kterými jsou nesporně platby za nájemné, pravidelné splátky úvěrů (počítejme též leasing), peněžní prostředky vynaložené na chod domácnosti (energie, potrava) a řada dalších položek, jež se kontinuálně objevují v posuzovaném souhrnu výdajů.

Je na místě konstatovat skutečnost, že zatímco levá strana osobního rozpočtu obsahuje spíše chudší výčet jednotlivých oblastí peněžních příjmů, tak sousední pravá strana disponuje velmi obsáhlým seznamem bodů, na něž je obligatorní vynakládat velkou část obdržených prostředků. Nenechme se ale zmást odrazující tezí předešlé věty a zamysleme se nad celkovou hodnotou všech oblastí našeho rozpočtu. Při správném uvažování dospějeme k závěru, že ačkoli celkový výčet složek výdajů je delší než obdobný soupis dat ve vedlejším sloupečku, tak jsou to právě zástupci příjmových položek, které v konečném zúčtování disponují objemnější finanční silou jako samostatné jednotky, v důsledku čehož si nelze nevšimnout finálního dorovnání předchozího zdánlivého nesouladu.

Příjmy	Výdaje
mzda	provoz domácnosti
podnikání	provoz automobilu
investice	splátky hypotéky
pronájem bytu	splátky leasingu

Obrázek č. 5: Rodinný (osobní) tok peněz¹¹

¹¹ SOVOVÁ, Jana *Vlastnicesta.cz* (online). 5. 8. 2011, cit. 30. 10. 2020. Dostupné z: <https://www.vlastnicesta.cz/clanky/osobni-finance/>.

Na základě provedení příslušné kalkulace se vždy zobrazí pohled na konečný výsledek, který nám zásadně napovídá, v jaké finanční situaci se právě ocitáme. Po vykonání úkonu jednoduchých matematických operací v podobě sečtení hodnot veškerých příjmových i výdajových oblastí, lze v podstatě vyvodit pouze tři možné varianty, jež podávají velmi precizní pohled na momentální charakteristiku personálního rozpočtu.

3.1.2.1 Přebytek osobního rozpočtu

První a zároveň nejlepší eventualitu vzniklého výsledku reprezentuje přebytek individuálních peněžních instrumentů plynoucí ze skutečnosti, že na straně obdržených částek jsme se dopočítali vyšší hodnoty, než kterých ve stejnou dobu dosahuje sousední sloupec výloh. V souvislosti s faktem kladného výsledku můžeme podporovat tvrzení, že aktuální stav peněžních toků daného subjektu vykazuje známky dobré kondice. Zde není na místě unáhlovat se k podstatným změnám a pružné reakci cílící na modifikaci částek jednotlivých okruhů v obou souhrnech, jelikož disponujeme dostatečným množstvím peněz pro pokrytí mandatorních výloh stejně jako postranních osobních potřeb.

Nezapomínejme však na podstatu sumy prostředků, která tvoří onen rozdíl mezi výše diskutovanými stranami osobního rozpočtu. S touto paletou financí pak lze nakládat podle preferencí určitého člověka, tedy po předchozím uvážení se přebytečný počet peněz stává investičním nástrojem, jenž zajistí zhodnocení tohoto obnosu například po vzoru termínovaných či netermínovaných vkladů, popřípadě se nabízí řešení rozložit částku do různých investičních fondů, nebo nachází své poslání sloužit ve jménu rodinné finanční rezervy pro krytí nenadálých situací. Sumu můžeme brát také jako zdroj kapesného pro děti, či ji užít jako osobní dar a jistě bychom našli spoustu dalších eventualit, jak racionálně naložit s přebytkem. Ani v této chvíli není důvod opomínat možnosti snížení výdajů, avšak tato situace lidi přímo nenutí dělat významnější změny.

Bylo by však bláhové se domnívat, že dospějeme-li ke kladné bilanci osobního rozpočtu jednou, tak již není potřeba provádět pravidelnou analýzu peněžních toků jedince a považovat pozitivní rezultat za dlouhodobě automatický. Člověk je během života vystaven působení progresivně se vyvíjejících událostí, na základě kterých může v mžiku dojít k rozpadu kladného a stabilního cash flow jednotlivců, což může zapříčinit zrod vyrovnaného, v horších případech až schodkového rozpočtu.

3.1.2.2 Vyrovnaný osobní rozpočet

Dostaneme-li se v našem počítání k výsledku, jenž deklaruje skutečnost vyrovnané bilance obdržných a vynakládaných částek, pak můžeme s jistotou říci, že toky našich finančních prostředků stále zachycují svoji existenci v únosných mezích. V této chvíli je již na pováženou, zda je možné některé oblasti obou soupisů upravit s ohledem na vytváření přebytkového rozpočtu. Posouzení kroků vedoucích k optimalizaci hodnot všech položek na seznamu je nezbytným procesem, jestliže máme v úmyslu konvertovat rozpočtovou podstatu do tzv. zelených čísel. V žádném případě není na škodu kontinuálně analyzovat částkovou podstatu příjmových segmentů a zamyslet se, zda posuzované položky nedisponují objemnějším potenciálem peněžních prostředků, než v dosavadním měřítku nabízely.

U výsledku vyrovnaného hospodaření se zdá být rizikem fakt, že nedisponujeme žádným obnosem peněz, jenž by reprezentoval zdroj potenciálního zhodnocení ve smyslu investic, není z čeho vytvářet likvidní rezervu, natož aby lidem bylo umožněno uspokojit i své vedlejší potřeby. Největší psychickou zátěží se jeví být spíše poslední dva zmíněné příklady. Jen stěží bude člověk schopen pokrýt potřebu neočekávaných výloh ve chvíli, kdy neodkládá alespoň malou část peněz stranou. Snadno se tak lze dostat do finanční tísně. Náhlé výdaje spojené s nákupem léků, oblečení nebo vybavením domácnosti mohou v konečném důsledku vyvolat existenční problémy, ze kterých se lidé velmi těžko dostávají.

Druhým faktem je také nemožnost uspokojit určitou vedlejší potřebu nesouvisející přímo se zajištěním standardního živobytí. Máme tím na mysli požadavky zábavy, kulturní a společenské akce, výlety atd. Nejsou-li tyto potřeby ukojovány po delší čas, v jednicích se může vnitřně hromadit nespokojenost s vlastním vedením života, což může do jisté míry ovlivňovat jejich orientaci k primárním potřebám, jejichž relevance by byla degradována na úkor uspokojení sekundárních osobních pohnutek chování a opět bychom se dostali do peněžní tísně. Existuje několik dalších oblastí, které představují rizika plynoucí z tvoření vyrovnaného toku peněžních instrumentů, a tak je důležité opětovně poukázat na nezbytnost produkce přebytkového rozpočtu za účelem dlouhodobější prosperity v životě každého člověka.

3.1.2.3 Schodek osobního rozpočtu

Z hlediska elementárních pravidel v chápání finanční gramotnosti je bezpochyby nejdůležitější brát v potaz to, že bychom neměli vydávat peníze za věci, které nejsou nezbytně nutné pro běžnou humánní existenci, pokud by to mělo zapříčinit nedostatek peněžních prostředků pro obstarání základních lidských potřeb. Někteří lidé, jež se dostávají do finančních problémů, si vůbec neuvědomují následky špatně provedených rozhodnutí, kdy dají přednost koupi auta na leasing a zároveň nemají dost finančních prostředků na zajištění obživy. Osobní rozpočet se takovým jednáním stane schodkovým, čímž vzniká zásadní problém s ohledem na personální cash flow. Dostáváme se do situace, ve které nejsme schopni vykazovat odpovídající příjmy, jež by pokryly veškerou potřebu výdajů.

Schodkový rozpočet je ukazatelem bídneho hospodaření a na úrovni jednotlivců je dlouhodobě neúnosný. Vyžaduje akutní reakci na vzniklé potíže s financováním individuálních výloh a neprodlené snížení částek na straně výdajových položek, popřípadě tyto položky ztratí v daném seznamu své místo zcela, abychom byli schopni maximálně snížit vzniklý rozdíl nebo jej alespoň vyrovnat. Pokud nelze nalézt rozumné řešení, upřeme pozornost na sloupec příjmů a snažme se najít takové složky, které nabízí prostor ke zvýšení svých aktuálních hodnot. Dále zle aplikovat možnost přidání dodatečných složek příjmů, jež by opětovně přispěly k lepší kondici daného rodinného rozpočtu. Vůbec nejlepší řešení by představovala kooperace obou zmíněných kroků, kdy by ve stejnou dobu došlo ke snížení hodnot výlohových segmentů a ke zvýšení částek figurujících v okruhu obdržených peněžních prostředků.

Je tedy žádoucí, abychom provedli sestavení pravidelných příjmů a ty kontrastovali s množstvím výloh, jež nám vznikají při uspokojování potřeb, dosahování a plnění cílů nebo splácení jednotlivých závazků, kdy zastáváme roli dlužníka. Pokud věnujeme větší pozornost oblastem osobních výloh, měli bychom se především zaměřit na management tzv. kontrolovatelných výdajů, jež jsou z naší strany ovlivnitelné a jejich výši lze flexibilně adaptovat na konkrétní rozpočet jedince (zábava, volný čas), na rozdíl od fixních spoluúčastníků (nájem, splátka úvěru). Tímto krokem získáme větší kontrolu nad vlastními peněžními toky a staneme se pomyslným manažerem vybraných frakcí výdajové části. Samozřejmě, že zástupce příjmové agendy máme ve své gesci neustále a je pouze na zodpovědnosti a odvaze každého z nás stát se pravým lídrem svého cash flow.

Skutečnost vytváření a žití se schodkovým rozpočtem se časem může projevovat nejen na mizerné finanční situaci lidí, ale i na jejich fyzickém a psychickém zdraví. „*Prožitek osobní nebo rodinné špatné ekonomické situace je výrazným, základním stresorem. Vyvolává jakousi nadstavbu nespokojenosti, podrážděnosti a napětí, ovlivňující chování lidí v rozličných sociálních vztazích.*“¹² Je potřeba aktivně vyhledávat pomoc svých nejbližších, finančních poradců či jiných odborníků zabývajících se ekonomickými nesnázemi jednotlivců, potažmo celých rodin, kteří by byli schopni nabídnout reálný pohled na věc a zabezpečit vytvoření odpovídajícího plánu finanční i životní záchrany.

3.2. Osobní cíle a alokace finančních zdrojů

Vytyčení jednotlivých cílů, kterých bychom chtěli dosáhnout, je jedna z příjemnějších částí v procesu sestavování osobního finančního plánu. Lidé mají v průběhu svého života určité potřeby a touhy, jež zároveň mohou reprezentovat různé cíle. Příkladem lze uvést touhu podívat se do Ameriky, což simultánně představuje osobní cíl člověka a ten si svou cestovní potřebu bude chtít v příslušné životní fázi splnit. Faktor času zde hraje důležitou roli, neboť v různých etapách života u každého probíhá určitá mutace základního portfolia cílů z pohledu věku. Některé cíle mohou přetrvávat od raného dětství až do pozdní periody života, ale neobvyklý není ani fakt, že vysněných met nedosáhneme vůbec.

Sociologické pozadí též nachází své slovo v naší debatě, protože pokud vezmeme v potaz prostředí, ve kterém jednotlivci vyrůstají a působí, seskupení jejich vytyčených cílů se nutně liší. Skromní nachází uspokojení v dosahování nižších a z peněžního hlediska dosažitelnějších met, než bohatší vrstvy společnosti, které si naopak stanovují o mnoho vyšší mezníky. Zajímavým postřehem se může stát i skutečnost, že někteří se orientují na touhy zajišťující docílení materiálních hodnot (luxusní auto), avšak jiní soustředí personální úsilí směrem k ukojení abstraktních potřeb (stupeň vzdělání). Stranou ekonomického pohledu je tedy na místě konstatovat, že spektrum osobních met se odráží na věku, vrstevní příslušnosti, zdravotním stavu nebo osobnostních charakteristikách nás všech. Tyto příznačné znaky následně formují i přístup k veškerým aspektům finančního plánování.

¹² NOVÁK, Tomáš a Alžběta POKORNÁ *Peníze a manželství*. Praha: Grada publishing 2007, s. 18.

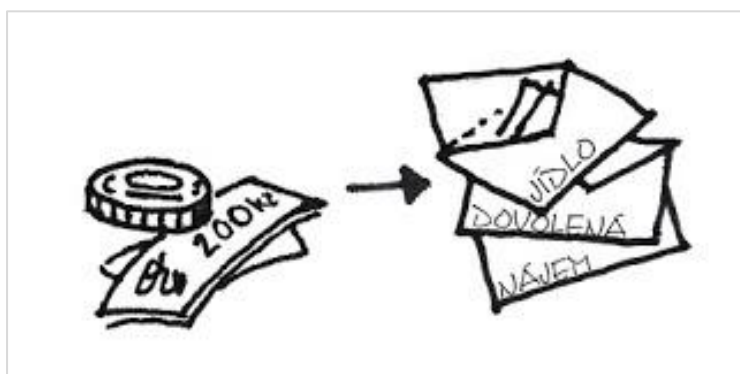
Skladba lidských cílů je do značné míry ovlivněna finančními možnostmi. V první řadě je nutno poznamenat důležitost vytváření přebytkového rozpočtu kontinuálně, nebo bychom se o něj měli snažit co nejčastěji, jelikož bez konkrétního úhrnu disponibilních peněz nelze efektivně naplánovat žádné cíle. Nezbývají nám na ně finanční prostředky, a proto je nelze zakomponovat do procesu tvorby osobního finančního plánu. Uvědomme si fakt, že lidé mohou mít vytyčené životní mety, avšak z důvodu neodpovídajícího řízení personálního toku peněz jich není možno dosáhnout. Bez pravidelných zdrojových instrumentů, které bychom alokovali k dosažení jednotlivých cílů, nemůžeme pomýšlet na jejich reálné naplnění. Pokud jsme ale překonali i tyto nástrahy, již nám nic nebrání v započítání cesty za stanoveným cílem.

Individuální cíle mohou být definovány na základě mnoha různých pohledů. Začněme s posouzením časového hlediska reprezentující období, ve kterém chceme daný mezník označit za splněný. V závislosti na finanční náročnosti a osobních preferencích, je na časové ose možné rozřadit vytyčené cíle na tři hlavní skupiny. Záměry dosažitelné relativně brzy se nazývají krátkodobé. Vykazují znaky splnitelnosti v řádu několika měsíců až jednoho roku a mezi charakteristické vlastnosti s ohledem na výše stanovené rysy patří zejména nižší náročnost na potřebné peněžní zdroje. Jsme-li schopni dostát danému záměru v kratším časovém intervalu, než záměrům ostatním (náročnějším), pochopitelně to předznamenává skutečnost, že tento mezník nevyžaduje větší objem přiřazených finančních zdrojů.

Následující skupinu okupují střednědobé osobní mety, jejichž naplnění si žádá větší trpělivost. V kontextu značnější náročnosti takový záměr vyžaduje přísnější pozornost jedince na přidělení peněžních prostředků. Je nezbytné provádět analýzu vývoje daného cíle v souvislosti se změnou jeho příznakových vlastností, tedy zda i po uplynutí určité doby vykazuje identické požadavky stejně jako na začátku, či zda se finanční potřeba zvětšila, a tudíž reálná doba dosažení adoptovala rozsáhlejší interval.

Třetí kategorie osobních cílů se zdá být nejvíce náročnou z pohledu alokace finančních prostředků, neboť tato skupina reprezentuje mezníky, kterých nelze za klasických okolností dosáhnout v průběhu méně než tří let, a tedy peníze na tyto záměry budeme nuceni odkládat po delší časový úsek s ohledem na obsáhlejší pekuniární nároky. Nejvýznamnějším rizikem se jeví být neustálé prodlužování momentu naplnění cíle, jenž je nejvíce zranitelný s posouzením eventuálních změn prostředí jedince v čase.

Vytyčení veškerých záměrů a přiřazení odpovídajících zdrojů je tedy neoddelitelnou fází, pokud bereme v potaz proces tvorby osobního finančního plánu. „Jednoduše si to můžeme představit jako „hrníčkový“ nebo „obálkový“ systém.“¹³ Dnes již samozřejmě existují o mnoho modernější nástroje, které plní roli cíle a člověk především dohlíží na to, aby alokace peněžních instrumentů byla nejen vhodná, ale i výhodná. Pánové P. Syrový a T. Tyl v jedné ze svých publikací uvádí příklad spoření na budoucí studia dětí, kdy cílem je našetřit předem stanovenou sumu prostředků. Zde pravidelně odkládáme určitý obnos peněz, jenž slouží jako přiřazený zdroj pro dosažení zmíněného záměru. Takový typ cíle lze spolehlivě kategorizovat jako dlouhodobý, protože doba spoření se zde bude pohybovat v řádu několika let s ohledem na období trvání základního nebo středoškolského vzdělávacího procesu. Pro účely této práce si ale více přiblížíme tzv. obálkový systém, jenž by měl poskytovat praktičtější náhled na to, jak funguje management individuálních cílů a jejich zdrojů.

Obrázek č. 6: Obálkový systém¹⁴

Do této chvíle jsme se spíše bavili o osobních cílech a potřebách, které si člověk touží splnit v souvislosti se svými volnočasovými aktivitami, proto text zdůrazňoval důležitost existence přebytkového rozpočtu. Komplexnější náhled na problematiku personálních záměrů ale poukazuje na relevanci plnění takových cílů, jež nemají žádnou spojitost s volným časem nebo zálibami. Jak je patrné z obrázku č. 6, pro společnost mohou cíle reprezentovat i touhu být schopný vždy dostát osobním závazkům, kdy pouhé zaplacení nájmu představuje mezník, který též vyžaduje kontinuální zdrojový přiděl financí. Teď už tedy víme, že mezi cíle lze počítat jak vysněnou dovolenou, tak také splacení různých závazků.

¹³ SYROVÝ, P. a T. TYL *Osobní finance: řízení financí pro každého*, s. 12.

¹⁴ *Cestaneobycejnehocloveka.cz* (online). Cit. 5. 11. 2020. Dostupné z: <http://www.cestaneobycejnehocloveka.cz/p/dil-1-153-obalkova-metoda-spravovani.html>.

3.2.1. Obálkový systém

Obálkový systém představuje velmi triviální způsob, jak efektivně řídit a mít pod kontrolou dosahování jednotlivých záměrů. Prvotním krokem v rámci tohoto principu je akurátní definování daného cíle, jehož název se nadepíše na lící stranu obálky, jež se tímto stává reprezentantem onoho záměru. Stanovených met může být celá řada, avšak pokud bychom bezhlavě nadepisovali jednu obálku za druhou, brzy se dostaví uvědomění, že na všechny stanovené mezníky nezbyvá odpovídající obnos peněžních zdrojů, tudíž je na místě posoudit míru opodstatněnosti pro každý ze zamýšlených cílů. Po zanalyzování relevance jednotlivých met dochází k zúžení jejich celkového počtu, až zbydou jen ty, jež jsou skutečně důležité, a na které plánujeme soustředit své celkové pracovní i morální úsilí.

Dostali jsme se k finálnímu seznamu osobních záměrů, k jejichž realizaci je nutné udělat další nezbytný krok spočívající v precizní konfiguraci zdrojových instrumentů. „*Pokud si napíšete nějaký cíl a nedáte mu žádné peníze, pak se vám asi nepodaří splnit.*“¹⁵ Takové tvrzení nám imperativní formou říká, že se nacházíme v situaci, kdy jediným řešením je právě rozvržení finančních prostředků v kontextu vytvořeného spektra vytyčených záměrů. Bez přiřazení optimálního zdrojového obnosu peněz nelze efektivně započít cestu k dosažení cíle, v důsledku čehož může docházet k jejich odkládání, ba dokonce bychom od nich mohli upustit zcela.

Cesty k dosažení životních met se ale diferencují v závislosti na individuální náročnosti daných záměrů, proto i zde musíme brát v potaz předpokládané vlastnosti každé obálky a podle charakteristických rysů cílů, které obálky reprezentují, je potřebné alokovat adekvátní kvantum zdrojů. Obálka může vykazovat známky propojení jak s jedním originálním zdrojem, tak zde lze naordinovat i vícezdrojové zabezpečení po uvážení náročnosti splnění daného cíle. Samotný obsah obálky pak představuje místo, kam alokované peněžní prostředky ukládáme do doby, než dosáhneme předem stanovené sumy reprezentující hodnotu konkrétního záměru. Ekvivalentní postup se uplatňuje též u výše zmíněného „hrníčkového“ systému, kde hrníček pouze nahrazuje obálku zastupující specifické cíle každého z nás.

¹⁵ SYROVÝ, P. a T. TYL *Osobní finance: řízení financí pro každého*, s. 12.

3.3. Realizace a revize plánu

Konečně jsme dospěli k závěru a nacházíme se v momentě, kdy již disponujeme vytvořeným osobním finančním plánem. Po úspěšném splnění několika okruhů, s nimiž je nezbytné se seznámit při cestě za finálním sestavením plánu, se můžeme pustit do jeho realizace. Postupně jsme si vytvořili představu o stavu personálního majetku a závazků, provedli rigorózní analýzu jednotlivých složek symbolizujících naše příjmy a výdaje, na základě čehož vznikl ucelený přehled peněžních toků. V neposlední řadě bylo nutno stanovit individuální či rodinné cíle a exaktně definovat jejich relevanci s ohledem na časovou i finanční náročnost. Jednotlivé záměry si ze své povahy vyžádaly precizní alokaci optimálního množství zdrojů vycházejících z disponibilního obnosu peněžních prostředků, čímž plán dostal reálných obrysů a proces tvorby tak dospěl ke svému konci.

Zda je vytvořený plán dostatečně efektivní a zda vykazuje známky protekce jeho uživatele, se nedozvíme dříve, než po uplynutí určitého časového úseku, ve kterém sestavený finanční plán dostane příležitost ukázat svou kvalitativní sílu a projevit se jako praktický nástroj ochrany v souvislosti s řízením finanční problematiky v životě lidí. Pokud jsme v průběhu plánování neudělali zásadní chybu a nedošlo k opomenutí důležitých otázek, tak by plán měl začít řešit aktuální potřeby téměř okamžitě. Opět ale mějme na vědomí, že může platit určitá distinkce mezi jednotlivci, jež se ocitli ve vážných finančních problémech a těmi, kteří vykazují únosnější známky životní situace. V případě první skupiny lze namítat tvrzení, že bude trvat o něco déle, než se projeví účinky správně nastaveného plánu osobních financí, tudíž bychom v těchto případech měli být trpělivější a neunáhlovat se k předčasnému hodnocení efektivity konkrétního plánu.

Z hlediska zpětné kontroly a hodnocení daného plánu bychom měli vycházet z časového rozmezí tří měsíců, které je dostačující k provedení prvotních závěrů nastaveného směru, avšak nezapomínejme na propojenost všech plánů, jelikož osobní finanční plán bychom měli modifikovat minimálně každý měsíc a v případě náhlé potřeby klidně častěji. Během plnění nastaveného záměru je také žádoucí provádět observaci profilace veškerých položek personální rozvahy i rozpočtu, u nichž může docházet k progresivním změnám z hlediska jejich hodnotových vlastností, což může mít za následek parciální deaktualizaci našeho finančního záměru.

Právě náhodné změny hodnotových stavů jednotlivých osobních finančních výkazů mohou mít za následek vychýlení vytyčeného směru. Nedávno vytvořený plán tak v sobě začne odrážet rysy nedokonalosti, jež mohou dosavadně správný záměr přivést na scestí. Tato skutečnost nevzniká z důvodu nedodržování naplánovaných operací, ale stává se následkem vzniku nepředvídatelných událostí, jako jsou například momentální výpadek některé ze složek příjmů či výloh, popřípadě se může jednat o náhlou transformaci hodnotových ukazatelů zastupujících osobní majetek nebo zdroje jeho financování.

Aktuální nastavení plánu totiž vychází z posouzení dosavadních dat a nepočítá s možností intenzivních změn zadaných veličin. Tudíž ve chvíli, kdy dojde k výkyvu hodnot kterékoli položky výše zmíněných kategorií, dochází tím automaticky k okamžité degeneraci samotného plánu. V takovém případě musí neprodleně dojít k aktualizaci, abychom znovu podpořili optimální směřování a základní funkce personálního finančního záměru. Po opětovném posouzení situace a začlenění nově vzniklých informací do kostry plánu dochází k úpravě jeho podstaty, čemuž v odbornější terminologii říkáme revize. Staronový plán tak začne lépe plnit původní poslání, kdy zastává roli ochránce peněžních prostředků jeho uživatele a funguje jako prevence ocitnutí se ve špatné životní situaci.

Provádět pravidelnou analýzu, na základě které bychom měli být nuceni přistoupit k modifikaci stanoveného záměru, není důležité pouze v případech odrážejících v sobě náhlou změnu v soupise osobní rozvahy nebo cash flow, ale také musíme brát zřetel na skutečnosti spojené s jednotlivými individuálními i rodinnými cíli. Je-li osobní finanční záměr postaven na objektivních datech, stane se efektivním nástrojem i z pohledu plnění cílů člověka.

V průběhu plnění nastavených kroků se vyskytnou okamžiky ohlašující dosažení konkrétní mety, či si žádají pozornost ve jménu úprav preferencí ostatních mezníků. Ultimátní splnění kteréhokoli z nich též vyvolává potřebu zanalyzovat aktuální rozložení peněžních instrumentů. Obdobně postupujeme v momentech, kdy dochází k negativnímu vývoji v souvislosti s našimi záměry, nebo se cíle jednoduše mění, popřípadě přibývají. Všechny tyto události reprezentují pomyslné rožnutí kontrolky, které nám včas indikují požadavek na revizi a nutnou aktualizaci osobního finančního plánu.

Z psychologického pohledu je v kontextu této debaty důležité zmínit fakt, že nižší vrstvy společnosti se mohou cítit chudé nejen v situacích, kdy dochází ke schodku jejich rozpočtu, ale i v momentech vytváření vyrovnaného peněžního toku. Dříve jsme u těchto eventualit personálního rozpočtu zmínili nemožnost efektivního plánování z hlediska budoucích cílů, což může u spousty lidí vyvolávat představu chudoby, jelikož zde nezbývají vlastní prostředky k naplňování individuálních volnočasových či mandatorních záměrů. „*Nejde jen o nedostatek peněz, potravin atd., obecně vzácných zdrojů, ale o změněný stav vědomí způsobený strádáním.*“¹⁶ Někteří lidé se mohou mylně domnívat, že svůj život vedou v chudobě, avšak ve skutečnosti tomu tak není. Této myšlence lze snadno podlehnout ve chvílích, kdy člověk dlouhodobě není schopen ukojit laterální osobní touhy a jiné potřeby. Termín strádání je v našem případě derivován z neexistence peněžních prostředků, jež by posloužily jako zdroj osobních cílů jedince, který tak může nabývat přesvědčení, že žije v bídných podmínkách.

Jednou z běžných eventualit, jak pohotověji získat peněžní prostředky pro rychlejší uskutečnění a naplnění záměrů jednotlivců i rodinných skupin, se jeví být rozmanitá nabídka produktů spadajících svými charakteristickými znaky do okruhu osobních financí. Mezi typické příklady lze jmenovat úvěrové produkty, leasing, (ne)termínované vklady, či produkty spoření a pojištění, o nichž text nepatrně pojednává v počáteční části práce, neboť problematika těchto produktů představuje jeden z primárních vztahů, do kterých lidé vstupují v rámci konceptu osobních financí. K jednotlivým možnostem uspišení dosahování vytyčených mezníků se pojí významná poučka striktně prosazující, že „*nad konkrétními produkty můžeme přemýšlet teprve ve fázi, kdy známe cíle a máme k nim přiřazeny konkrétní zdroje,*“¹⁷ tedy až po provedení konečného kroku procesu sestavování plánu. Díky tomu si přesněji ujasníme, co od produktu očekáváme a jak relevantní roli by měl zastávat v kontextu plnění finančního programu. „*Je určitě lepší mít požadavky a k nim hledat produkt, než si koupit produkt kvůli nějakým výhodám a pak hledat, kde bychom ho upotřebili.*“¹⁸

¹⁶ RIEGEL, Karel *Ekonomická psychologie*. Praha: Grada publishing 2007, s. 54.

¹⁷ SYROVÝ, P. a T. TYL *Osobní finance: řízení financí pro každého*, s. 13.

¹⁸ SYROVÝ, P. a T. TYL *Osobní finance: řízení financí pro každého*, s. 14.

Takové jednání s sebou nese jen další problémy a v konečném důsledku by mohlo negativně ovlivnit dosavadní, správně nastavené, směřování. Pokud jsme si důkladně promysleli aktuální situaci a dospěli k názoru nezbytnosti využití výhod některé z výše deklarovaných alternativ, platí obecné doporučení, které klade důraz na uvědomění si tří základních kroků před konečným rozhodnutím o výběru daného produktu.

První pasáž si dává za úkol determinovat samotný účel vybrané finanční služby, kdy si pokládáme otázku, na co (za jakým cílem) budeme potřebovat peněžní prostředky. Objektivní definice plánovaného záměru je startovní čarou procesu výběru odpovídajícího produktu, který neprodleně zajistí kratší cestu k dosažení stanovené mety.

V sekundární části vyhledávání optimální možnosti je nutné určit dobu, do které mají být peníze našetřeny, protože onen moment bude vyžadovat promptní vlastnictví likvidních instrumentů pro naplnění našich záměrů. Druhý úkol zároveň vykazuje znaky konexe s posledním krokem, poněvadž operativní časový interval v sobě odráží významnou matematickou proměnnou v souvislosti s provedením výpočtu množství finančních prostředků, které bude nezbytné vynaložit pro efektivní fungování zvoleného produktu. Tím se zcela odkrývá podstata posledního úseku procesu selekce optimální eventuality.

Ultimátní požadavek je nositelem informace, jež nezanechává nejmenší prostor pro pochybnosti o velikosti a opodstatnění vynakládaných peněžních jednotek. V této chvíli zbývá pouze definovat periodicitu vkládání zdrojového obnosu, která zpravidla probíhá dle standardní měsíční alokace. V závislosti na preferencích jednotlivce lze ale provést přizpůsobující opatření, kdy pravidelnost a kvantita vlastního depozitu budou podléhat rozmanitým mutacím.

4. Oblasti ohrožení osobního finančního plánu

V průběhu plnění personálního finančního záměru a v podstatě během životní cesty každého jednotlivce lze bez pochyby narazit na okamžiky, jejichž neočekávaný výskyt může silně ohrozit nejen stabilitu nastaveného plánu. Takové situace také často vykazují schopnost zapříčinit kolaps adekvátního vedení života, i když striktně dodržujeme kroky deklarované správným nastavením našeho plánu. Mluvíme zde o vsutku rozmanitém okruhu událostí, jež představují nepopíratelnou součást humánní existence, a jaké simultánně reprezentují širokou škálu rizik, které svými charakteristickými rysy ohrožují různorodé části našich osobních výkazů, a to zejména agendy aktiv a příjmů. V současné době již disponujeme řadou oportunit, jak aktivovat určité mechanismy fungující jako preventivní opatření pro nenadálé selhání zmíněných výkazových položek. Není však psaným pravidlem, že tato rizika plynou pouze ze zhroucení hodnotových ukazatelů složek aktiv a příjmů, poněvadž eventuality ohrožení jak individuálního, tak rodinného finančního plánu lze rovněž zpozorovat prostřednictvím vlastních i cizích, avšak předem nezamýšlených pohnutek chování.

Tato pasáž textu se snaží opětovně cílit na problematiku pojištění, jehož produktová nabídka se zpravidla stává nástrojem pokrytí většiny rizik, která se mohou objevit v souvislosti s ohrožením správného směřování a fungování personálního záměru. Tímto způsobem můžeme docílit zmírnění následně vzniklých škod, v některých případech je dokonce možné negativní konsekvence vyskytnuté újmy eliminovat v plném rozsahu. Zdá se nezbytné zdůraznit skutečnost, že veškeré typy životních i neživotních pojištění se do určité míry sice stávají nástrojem pro krytí náhlých škod způsobených aktivací daného rizikového faktoru, avšak jejich posláním není plnit roli ochránce osobního majetku či příjmů před újmami, tedy slouží výhradně pro účely zmírnění následků těchto škod. Dále se uplatňuje zásada využití produktů pojišťoven především v případech, kdy se člověku taková investice vyplatí, neboť nemá smysl pravidelně odvádět peníze a zřizovat smlouvu o pojištění předmětů, jejichž vzniklou škodu můžeme uhradit na základě vytvořené rezervy, jež má primárně sloužit právě pro uhrazení nečekaných výloh, které v sobě neodráží potřebu velkých finančních objemů. Mohli bychom tak dojít k závěru, že vyplacená částka v momentě vzniku pojistné události je výrazně nižší, než celková suma dlouhodobě odváděných finančních instrumentů.

*„Nepojišťujeme věci, které pojistit nutně nemusíme. Jinak je to drahé.“¹⁹ Zdá se naprosto zbytečné sjednávat pojištění věcí nebo ostatních objektů, je-li jedinec schopen využít vlastní úspory pro zaplacení jejich náhlé újmy, aniž by se takovým jednáním dostal do finanční tísně a neznamenaloby to těžký zásah do průběhu plnění personálního peněžního plánu, popřípadě by tento čin vyžadoval pouze kosmetické úpravy v nastavení záměru. „*Touto strategií ušetříte pár stovek měsíčně. Tyto peníze můžete využít sami pro sebe a nejspíše vám přinesou větší užitek. Můžete je použít pro vybudování rezervy, (...) nebo až budete ležet doma s chřipkou. Jestli budete mít rezervu vytvořenou, můžete ušetřené stokoruny použít pro pravidelné investice.*“²⁰ Racionální uvažování je zde nepostradatelné, jelikož takto ušetřený finanční obnos představuje nejen základ pro výše nastíněné účely, ale není od věci jej použít jako podpůrnou zdrojovou alokaci v kontextu dosahování osobních cílů.*

V průběhu sestavování individuálního plánu, je tedy žádoucí vzít v potaz i zdánlivě obligatorní výdaje spojené s vynakládáním různých částek s ohledem na produkty pojištění, neboť jejich podstata a místo v souhrnu výlohových oblastí mohou ztratit na relevanci ve chvíli, kdy si uvědomíme, že bychom tyto peníze mohli uspořít či použít na jiné účely. Tímto krokem lze podpořit proces vytváření rezervy, a tak účinněji předcházet nízké likviditě. V jiných případech může takové porozumění zapříčinit snížení schodku rodinného rozpočtu, nebo se odrazí v existenci přebytkového místo vyrovnaného rozpočtu, což může být rozhodujícím faktorem a záchranným řešením pro mnohé lidi, jež si lámou hlavu nad tím, v jakých oblastech by mohli efektivně ušetřit alespoň menší obnos peněžních prostředků.

Optimálním řešením se jeví být zejména investice do produktů, na jejichž základě dojde k pojištění takových majetkových složek, které vykazují relativně vysokou celkovou hodnotu, neboť v okamžiku utrpení vážné škody, nám pojišťovna po posouzení míry dané újmy vyplatí poměrnou část prostředků, kde celková suma vyplacených jednotek může několikanásobně převyšovat součet dosud vynakládaných částek v rámci sjednané pojistky. V praxi se však lze setkat i se specializovanějšími produkty, které kladou důraz na eliminaci rizik souvisejících s vlastním chováním člověka v případech, kdy neúmyslně způsobí škodu jinému subjektu.

¹⁹ SYROVÝ, P. a T. TYL *Osobní finance: řízení financí pro každého*, s. 38.

²⁰ SYROVÝ, P. a T. TYL *Osobní finance: řízení financí pro každého*, s. 39.

4.1. Majetková rizika

První skupinu rizik, jež nachází své místo v problematice ohrožení personálního finančního záměru, nepochybně tvoří jednotlivá nebezpečí spojená s pořízenými movitými i nemovitými složkami našeho majetku. Zde je důležité si uvědomit fakt, že rizika ovlivňující různé oblasti osobního majetku se zároveň stávají nechtěným indikátorem nebezpečí, který v hlubším měřítku dále proniká do skladby aktiv, což může zapříčinit ztrátu rovnováhy v kontextu obou stran individuální rozvahy každého člověka. Je na místě opětovně poukázat na provázanost veškerých faktorů s ohledem na vytyčené směřování finančního plánu, jelikož jeden negativní aspekt odpovídající za stabilní povahu všech hodnot majetkových složek, má tendenci sekundárně ohrožovat nejen poslání bilančního principu rozvahy, ale přispívá tímto nevybíravým způsobem i k degeneraci nastavení celkového záměru. Tedy například neočekávané majetkové škody do jisté míry změni výši hodnot v soupisu aktiv, to zapříčiní ztrátu vyváženosti naší rozvahy, což v konečném důsledku znamená deaktualizaci vytvořeného finančního plánu, a proto je nezbytné se proti těmto událostem dostupnými způsoby účinně bránit.

Od věci jistě není aplikovat základy obezřetnosti, abychom si na zmíněné problémy nezadělávali sami. Rozhodujeme-li se, v jaké lokalitě postavit dům, je potřeba racionálním uvažováním předejít riziku ohrožení stavby a našeho pozemku tak, že jej například nepostavíme vedle koryta řeky pro případ záplav, čímž efektivně předejdeme zbytečným újmám, které by mohly postihnout náš majetek a simultánně vyvolat výše diskutované nesnáze. Jak lze správně odhadnout z předcházející věty, jedním z největších majetkových rizik jsou škody spojené s poškozením nebo úplným zničením nemovitosti, a to běžně v důsledku živelné pohromy, či z příčin způsobených cizím zaviněním. Následující obsáhlou kategorii reprezentují movité věci, které se standardně označují jako vybavení domácnosti. V tomto případě hrají důležitou roli především dražší spotřebiče, jejichž cena se pohybuje v řádu několika jednotek až desítek tisíc, což mohou být věci typu lednice, myčky či televize. Takové předměty jsou obvykle ohroženy z důvodu nešetrného zacházení, ale ani časté poruchy nezůstávají stranou výčtu. Pokud vedeme debatu o ohrožení movitého majetku, nesmí v našem souhrnu chybět ani možnost náhlé ztráty auta, jehož cena v mnoha případech tvoří poměrnou část celkového součtu hodnot položek aktiv.

4.2. Příjmová rizika

Stejně jako rizika související s oblastí pořízeného majetku do značné míry ovlivňují správné fungování a naplňování daného finančního plánu, tak také okruh našich příjmů nezůstává bez povšimnutí negativních faktorů, jež představují jinou formu rizik, která ohrožují nadefinované kroky osobního záměru ze zcela odlišných sfér. V momentě aktivizace příjmových rizik obratem dochází k významnému ovlivnění personálního toku peněžních prostředků, kdy hrozba náhlého výpadku příjmů v důsledku projevu konkrétního rizika zapříčiní velké ztráty na poli individuálního rozpočtu lidí. Výskyt takových událostí může rychle vést ke konverzi dosud kladného cash flow a ve chvíli, kdy nedisponujeme dostatečnou finanční rezervou, může aktivování daného rizikového faktoru vést ke kolapsu celého plánu. Z přebytkového rozpočtu se stává schodkový, což opět znamená nevyhnutelnost revize vytyčeného záměru, který se pod tíhou projevu příjmových rizik stal neaktuálním, poněvadž v této chvíli nereflakuje náhle vzniklé nedostatky plynoucí z podstatných změn hodnotových ukazatelů v rozpisu osobního rozpočtu.

Po vzoru odborné publikace pánů P. Syrového a T. Tyla se nám naskýtá prostor pro uvedení demonstrativního výčtu rizik, jež do značné míry ohrožují kontinuitu a výši částek reprezentujících jednotlivé oblasti příjmů jedince. Finanční problémy plynoucí ze ztráty pracovního místa figurují na předních příčkách, protože mzda či plat představují nejobjemnější položku příjmových agend a jen zřídka takové peněžní ztráty nezapříčiní vážné finanční těžkosti. Pro většinu vrstev společnosti je mzda hlavním a nejdůležitějším příjmem a v případě náhlé ztráty zaměstnání se lidé mohou ocitnout v peněžní tísní za relativně krátkou dobu. Dále zde nachází své uplatnění i nemoc, která je dalším rizikovým faktorem ohrožujícím naše příjmy. Pokud jsme nemocní, často to znamená zmrazení našich příjmů na určitý čas, neboť nejsme schopni odvádět odpovídající pracovní výkon, nebo nemůžeme pracovat vůbec, čímž též dochází k podstatnému ohrožení hodnotového součtu obdržených sum. Černější scénář nastává v případě úmrtí, což negativizuje situaci zejména rodinných rozpočtů, kdy náhlý výpadek příjmů jednoho z partnerů zapříčiní neúnosnost výlohových segmentů a rodina je tak nucena řešit až dvě nehezké události naráz. Zmínit lze ještě invaliditu, která vzniká následkem těžké nemoci či úrazu, kdy lidé již nejsou schopni vykonávat náročnější profese a nadále obohacovat osobní rozpočet stejně vysokou částkou.

4.3. Ostatní rizika

Je nezbytné mít stále na paměti, že existují i jiné rizikové faktory ohrožující efektivnost a plynulost dosahování cílů našeho finančního záměru než pouze ty, které mohou plynout z různorodých oblastí majetku a příjmových kapitol. V jedné z předešlých pasáží textu je poukázáno na eventualitu využití produktů pojišťovacího trhu, jež svou sílu soustředí na pokrytí rizik i náhradu škod způsobených neúmyslnými pohnutkami vlastního chování. V těchto případech obvykle vznikne újma na předmětech spadajících do cizího vlastnictví, kde tuto škodu je potřeba neprodleně uhradit. Pokud však nemáme sjednané pojištění odpovědnosti za činy, kterými způsobíme určitou finanční újmu jiným (např. odpovídáme za svěřené peníze, jež se ztratí), je nevyhnutelné použít pro takové účely osobní peněžní prostředky, což může mít značné dopady na personální rozpočet. Ten tak dozní řady modifikací promptně vyvolávajících nutnost revize celkového finančního plánu.

Určitá analogie s příjmovými riziky se dá vyzorovat v případě úrazů dětí. Pokud je člověk nemocný a není schopný chodit do práce, znamená to zmrazení jeho příjmů. Stejně tak rostou nároky na výlohy v případech náhlých úrazů dětí, kdy též vznikají aditivní položky výdajů s ohledem na potřebu hrazení nákladů následné péče nebo léků. Je samozřejmé, že i proti takovým událostem se dá pojistit, avšak s rostoucím počtem produktů pojištění dochází simultánně k navýšení obligatorních výloh, což se v konečném důsledku znovu promítá na personálním rozpočtu a ohrožuje korektní směřování rodinného finančního plánu.

Vzmemme-li v potaz dosud provedené deskripce rizik ohrožujících stabilitu jednotlivých majetkových i příjmových složek, jsme nuceni konstatovat skutečnost, že aktivizace byť jen jednoho rizikového faktoru vede k nerovnováze hodnotového ukazatele dané položky, což má neblahé konsekvence na celý finanční záměr. *„Tato rizika neohrožují pouze náš finanční plán, ale ohrožují stabilitu naší finanční situace. Není zde rizikem „jenom“ to, že nebudeme mít dost prostředků na studia dětí nebo na svůj důchod. Neseme riziko, že také nebudeme třeba schopni splatit hypoteční úvěr.“*²¹ Tudíž i v případě správně sestaveného plánu a jeho důsledném plnění se nelze mylně domnívat, že nám již nehrozí žádná nebezpečí, která by zapříčinila jeho zhroucení. Obezřetnost a analýza eventuálních rizik jsou vždy na místě.

²¹ SYROVÝ, P. a T. TYL *Osobní finance: řízení financí pro každého*, s. 37.

5. Současná situace v osobních financích cílové skupiny

Primárním posláním této práce je nejen poskytnout základní přehled o problematice osobních financí, jenž úzce souvisí s procesem tvorby personálního finančního záměru, v obecnějším měřítku, ale příznačným cílem je též částečná deskripce aktuálního stavu percepce vybraných aspektů vyplývajících z charakteristických rysů konceptu individuálních či rodinných financí ve spojení s definovanou výzkumnou skupinou jedinců. Následující oblast textu klade zvláštní důraz na problémy, se kterými se lidé potýkají v průběhu fáze výpůjček, tedy druhé etapy cyklu osobních financí. Cílová věková kategorie výzkumné skupiny se pohybuje mezi 20. a 35. rokem života, kdy se obvykle dostáváme do mnoha různých situací, jež ze své povahy vyžadují interakci s řadou procesů. Těmito procesy se rozumí sociální a finanční osamostatnění, hledání odpovídající pracovní pozice, uvažování nad založením rodiny a nespočet dalších věcí, které je nutné během této periody života brát v potaz. Pojdme se tedy podívat, co dosavadní průzkumy zabývající se osobními financemi ukázaly, a v jakých oblastech vědění výše zmíněná skupina obyvatel propadá nebo vyniká v komparaci se staršími, mnohdy zkušenějšími, ročníky.

5.1. Vybrané aspekty nedávných průzkumů v ČR

Na základě výzkumné snahy agentury Ipsos, která v roce 2019 realizovala šetření v České republice, Maďarsku i Polsku na reprezentativním vzorku 500 respondentů z každého státu ve věku 18 – 25 let, vyplývá několik zajímavých poznatků. „*Mladí lidé jsou sebevědomí, co se týče správy osobních financí. Největší sebevědomí mají mladí Češi, 70 % jich uvedlo, že jsou velmi či poměrně sebejistí ohledně správy svých financí.*“²² Takový výsledek může být do značné míry ovlivněn skutečností, že zástupci této věkové skupiny jsou velmi obezřetní s nakládáním se svými penězi, neboť se stále nachází ve fázi poznávání a pozorování trhu, kdy se učí ekonomické samostatnosti stranou od rodičů a jejich příjmy ze zaměstnání jsou zatím dostačující pro pokrytí nezbytných výdajů, a tedy nenabývají pocitu, že nemají svůj rozpočet pod kontrolou.

²² Ipsos.com (online). 23. 1. 2020, cit. 21. 11. 2020. Dostupné z: <https://www.ipsos.com/cs-cz/mladi-finance-jen-polovina-se-ma-lepe-nez-rodice-v-jejich-veku>.

„Mladí lidé jsou zároveň přesvědčeni, že jejich generace má větší smysl pro podnikání, tzv. podnikatelského ducha než předchozí generace. Až 7 z 10 mladých lidí nevyklučuje možnost rozjezdu vlastního podnikání v budoucnu.“²³ Na rozdíl od předešlého zjištění, je toto tvrzení vcelku akceptovatelné, jelikož starší generace se musela potýkat s problémy porevoluční doby, v níž se teprve formovala legislativní pravidla pro privátní podnikání, a tak si poměrné množství lidí hledalo cestu k penězům jinými způsoby. V moderním pojetí je to logické vyústění možností, jež demokratické politické systémy nabízí, či dokonce aktivně podporují. „Polovina mladých Čechů (...) je zároveň přesvědčena, že jejich osobní finanční situace je lepší, než bývala situace rodičů, když byli v jejich věku.“²⁴ Zde se lze opětovně odvolávat na předlistopadový režim, který výrazným způsobem omezoval svobodné nakládání s peněžními instrumenty běžných občanů. Těm v řadě případů postačovaly finance na nákup spotřebního zboží, avšak mnoho možností, jak efektivněji vynakládat s penězi, nebylo, což se samozřejmě odráželo i na finančních oportunitách tehdejší mladé generace. V dnešní době se společnost nachází ve zcela odlišné situaci, a tak není divu, že mladé ročníky hodnotí problematiku vlastních peněžních prostředků relativně pozitivně.

Jiné výzkumy se v nedávné době zaměřovaly na to, kdy mladí lidé začínají spořit za účelem hledání vlastního bydlení. Závěry plynoucí z průzkumu provedené agenturou NMS Market Research pro Raiffeisen stavební spořitelnu ukázaly, že *„mladí Češi (...) ke svému snu přistupují poměrně zodpovědně. Na budoucí vlastní bydlení si šetří více než polovina z nich, ve věkové skupině do 25 let dokonce dvě třetiny dotázaných. A začínají v průměru hned po maturitě – ve 20 letech.“²⁵ Podle České národní banky je zároveň důležité, aby lidé měli našetřeno až 20 % celkové ceny nemovitosti při žádosti o hypoteční úvěr. To může být hlavní hnací silou pro většinu mladších jedinců, kteří jsou tak nuceni přistupovat k vlastním financím s pokorou a pravidelně odkládat peněžní prostředky stranou, v opačném případě jim hrozí, že na vysněné bydlení nedosáhnou.*

²³ Ipsos.com (online). 23. 1. 2020, cit. 21. 11. 2020. Dostupné z: <https://www.ipsos.com/cs-cz/mladi-finance-jen-polovina-se-ma-lepe-nez-rodice-v-jejich-veku>.

²⁴ Ipsos.com (online). 23. 1. 2020, cit. 21. 11. 2020. Dostupné z: <https://www.ipsos.com/cs-cz/mladi-finance-jen-polovina-se-ma-lepe-nez-rodice-v-jejich-veku>.

²⁵ Raiffeisen stavební spořitelna (online). 5. 9. 2019, cit. 21. 11. 2020. Dostupné z: <https://www.rsts.cz/jak-chteji-bydlet-mladi-tri-az-ctyri-pokoje-v-novostavbe-a-hlavne-zadny-najem/>.

Pomocnou ruku v takových momentech nabízí například stavební spoření, prostřednictvím kterého mohou rodiče svým potomkům spořit peníze již od útlého věku, což jim bezpochyby výrazně pomůže v době, až dojde na hledání vlastního bydlení. Spojením osobních úspor a stavebního spoření tak vzniká prostor pro rychlejší dosažení potřebné částky pro to, aby nám byl bankou poskytnut hypoteční úvěr, a my tudíž uskutečnili jeden z nejdůležitějších cílů spadajících do druhé etapy personálních financí.

Problematika tvorby peněžní rezervy se zdá být kamenem úrazu v osobních finančních plánech mladých Čechů, což vyplynulo z dalšího šetření realizovaného opět NMS Market Research pro Raiffeisen stavební spořitelnu. „Potvrdilo se, že nejmenší finanční rezervu mají mladí lidé ve věku do 34 let. V tomto životním období dnes lidé mají velké náklady na pořízení bydlení, ať už na koupi nebo pronájem. Není tedy divu, že na významnější spoření jim už nezbývá nic. (...)”²⁶ Nemožnost odkládání pekuniárních jednotek stranou nemusí nutně plynout pouze z citelných výdajů na bydlení, ale také z relativně objemných výloh souvisejících se zajištěním rodiny nebo dětí. Jiným případem pak může být preferování kvapnějšího naplnění vlastních cílů na úkor relevantních výhod peněžní rezervy.

Vzestup internetu v posledních dekáдах se též podepsal na skutečnosti, že mladí lidé ve velké míře využívají online banking pro potřeby kontroly osobního toku peněz a simultánně je internetové bankovníctví prospěšné i z hlediska přehledu o složkách příjmů a segmentů výloh, což potvrdil výzkum společnosti Response now provedený pro Sberbank v roce 2019. Po přihlášení lze během chvilky provést verifikaci veškerých oblastí obdržných i vynaložených peněžních prostředků a průběžně tak činit controlling aktuálního stavu vlastního rozpočtu. Není však tajemstvím, že tuto formu přehledu o osobním cash flow stále více využívají i starší ročníky, i když u nich dochází k asimilaci na virtuální podmínky postupně. Na druhé straně, naše cílová skupina již takovou možnost bere jako běžnou součást života a pro mnohé by eventuelní neexistence online bankingu znamenala nemalé potíže především z hlediska úspory času. Nejvyšší procento zastoupení pro observaci zmíněné problematiky zaujímají běžné bankovní účty, jež jsou pro tyto účely využívány drtivou většinou mladých lidí.

²⁶ MOLNÁROVÁ, Lenka Raiffeisen stavební spořitelna (online). 11. 3. 2019, cit. 21. 11. 2020. Dostupné z: <https://www.rsts.cz/petina-cechu-nema-zadnou-rezervu-pro-nenadale-vydaje/>.

Z obdobného šetření si nelze nevšimnout údajů, které naznačují stoupající tendenci využívání mobilních aplikací hlavně ve spojitosti s mladou generací ve věku 18 – 29 let, jejíž obliba sledování vývoje peněžních toků prostřednictvím těchto služeb s postupem času roste. Na základě dat vyplývajících z obrázku č. 7 odvodíme fakt, že mladí jedinci, spadající svým věkem do první poloviny druhé fáze jednotlivých etap osobních financí, vykazali kladnou reakci na otázku, zda pro observaci personálního toku peněžních jednotek používají mobilní aplikaci, a to ve výši 25 %. Tedy až čtvrtina lidí v tomto věkovém rozmezí hojně používá tzv. chytré telefony jako svého pomocníka, jenž jim v jakémkoli čase a lokaci poskytuje aktuální informace o současném stavu i pohybu peněžních jednotek. Pokud bychom provedli komparaci se staršími ročníky, tak je na první pohled zcela patrné, že mladí v tomto ohledu jednoznačně vedou. V tomto případě si lze všimnout partikulární analogie s předchozím příkladem internetového bankovníctví, které je též využíváno spíše mladšími. Inu globální pokrok a progresivní modernizace se nevyhýbá ani oblasti osobních financí.

Jak Češi kontrolují své výdaje a co používají za nástroje	Celkem	Pohlaví		Věk				Příjem		
		Muži	Ženy	18-29	30-39	40-49	50-65	Do 20t Kč	20t – 40t Kč	Více než 40t Kč
Internetové bankovníctví	59 %	61 %	56 %	68 %	50 %	55 %	63 %	43 %	62 %	61 %
V papírové formě, ručně	39 %	28 %	50 %	31 %	48 %	49 %	30 %	49 %	42 %	28 %
Mají přehled v hlavě	28 %	26 %	30 %	32 %	25 %	23 %	31 %	16 %	22 %	37 %
Pomocí speciální aplikace	15 %	17 %	14 %	25 %	12 %	15 %	13 %	11 %	17 %	19 %
Jinak	7 %	9 %	4 %	1 %	12 %	5 %	7 %	2 %	5 %	9 %

Obrázek č. 7: Nástroje, které lidé využívají pro přehledy o peněžních tocích²⁷

Pro účely jednodušší orientace ve výše uvedených datech je nezbytné poznamenat vzájemnou propojenost obsažených informací, jež nejsou striktně oddělené od ostatních údajů. Využívají-li tedy lidé ve věku 18 – 29 let převážně internetové bankovníctví pro správu osobního toku peněz (68 %), mohou též doplňkově využívat i ostatní uvedené nástroje jako například mobilní aplikace (25 %), proto se součet sloupcových dat nerovná stu procent.

²⁷ Sberbank (online). 11. 4. 2019, cit. 22. 11. 2020. Dostupné z: https://www.sberbank.cz/cs-cz/tiskove-stredisko/tiskove-zpravy/polovina_domacnosti_nema_prehled_o_svych_financich.

Zajímavým poznatkem s ohledem na mladší ročníky se jeví i to, že i když nejčastěji spoří pro potřeby vlastního bydlení, v některých okamžicích nejsou schopni odolat vábení menších nákupů a odsunou spoření na vedlejší kolej. Tuto skutečnost dokazují závěry studie, kterou pro ING Bank zpracovala společnost Stemmark ke konci roku 2018 na vzorku 500 respondentů. „*Téměř třetina dotázaných neumí obětovat menší nákupy kvůli spoření. Selhávají nejčastěji mladí.*“²⁸ Z hlediska uspokojování osobních potřeb je určitě důležité udělat si jednou za čas radost a koupit si předmět, po němž dlouhou dobu toužíme. Klíčovou roli ale hraje frekvence takových nákupů. Bude-li vysoká a my začneme tímto způsobem utrácet každý měsíc, zcela jistě se nám takové počinání promítne do personálního finančního záměru. Na základě častých nákupů pak ubývají peníze, které by mohly zastávat roli zdrojové alokace pro dosahování individuálních cílů, a také to může ohrožovat stabilitu samotného rozpočtu, pokud se dlouhodobě nedaří umírnit potřebu malých nákupů. Mnoho lidí si říká, že upotřebit pár stovek jim přece nemůže způsobit velké obtíže v souvislosti s vlastní finanční situací, avšak nezapomínejme na fakt průběžné akumulace veškerých těchto částek, což může za celý rok činit značný obnos peněžních prostředků, které by poté mohly vážně chybět. Budme tudíž obezřetní, udělejme si radost několikrát do roka, bude-li ale frekvence malých nákupů pro radost vysoká, mohou takové činy ohrožovat finanční balanc v životech lidí.

Virtuální prostředí se začíná dostávat do popředí nejen z hlediska kontroly osobního cash flow, ale stále častěji mladí lidé využívají online prostor i pro účely sjednání půjčky. Tuto skutečnost lze podložit setřením, které bylo realizováno společností Provident Financial ve spolupráci s agenturou NMS Market Research v létě roku 2020. Z provedeného výzkumu vyplývá, že „*(...) online by o půjčku v případě potřeby zažádalo 46 % lidí ve věku 25–34 let.*“²⁹ Primárním důvodem, proč by lidé v tomto věku žádali o poskytnutí půjčky prostřednictvím internetu, je podle dostupných dat čas. Ten totiž představuje zásadní faktor, jenž umožňuje zažádat o peníze a prostudovat si podmínky s potřebnou dokumentací kdykoli. Dále lidé ocení, mají-li dostatek času pro produktovou a cenou komparaci s ostatními nabídkami.

²⁸ ING Bank (online). 12. 2. 2019, cit. 22. 11. 2020. Dostupné z: <https://www.ing.cz/o-nas/novinky/tiskove-zpravy/pruzkum-ing-bank-cesi-si-nejcasteji-setri-nevyhodnych-beznych-uctech-mnohdy-utraceji-bez-rozmyslu.html>.

²⁹ Feedit.cz (online). 9. 11. 2020, cit. 22. 11. 2020. Dostupné z: <https://feedit.cz/2020/11/09/pruzkum-creditea-muzum-vyhovuje-online-pujcka-zeny-voli-osobni-kontakt/>.

Jiná nedávná šetření měla za úkol zjistit informace týkající se přístupu vybraných věkových skupin k otázce finančního zajištění na stáří. Tento průzkum si nechala zpracovat ČSOB Penzijní společnost na základě projektu Vzpomínky na stáří na sklonku roku 2019. Z poskytnutých odpovědí vyplynuly závěry, že „(...) mladí lidé do 35 let si často plánují, že se v této fázi života budou spoléhat hlavně sami na sebe a na své úspory. Penzijní spoření má přitom jen 38,1 procent z nich. Z dat dále vyplývá, že téměř 22,8 % mladých do 35 let věku se na stáří zatím vůbec finančně nepřipravuje.“³⁰ Je určitě důležité, abychom se v tomto ohledu nespolehali na pomoc státu s odkazem na dnešní dlouhodobě neúnosné nastavení důchodového systému, protože česká populace postupně stárne a tím sílí tlak na vyplácení stále většího množství starobních důchodů. V kontextu osobních financí mladých ale vzniká nesoulad, neboť z dřívější části textu víme, že tato věková kategorie spoří na zajištění si vlastního bydlení v podobě stavebního spoření, a tak již nezbyvá mnoho peněžních prostředků pro ostatní investice, jako je například spoření důchodové. Jakmile je ale tento cíl naplněn, ve většině případů začínají lidé upírat svou pozornost právě směrem ke stáří, což potvrzují i další data stejného šetření.

Období osamostatňování začíná být v dnešní době velkým oříškem pro stále více lidí. Někteří vnímají své soužití s rodiči po 20. roku života nebo po zakončení vysokoškolských studií jako nevhodné či nadále neúnosné, poněvadž již touží po vlastním bydlení a soukromí. Není ale tajemstvím, že i když bychom ve fázi výpůjček měli začít vykazovat známky ekonomické samostatnosti, v mnoha případech se bez finanční podpory blízkých nedokážeme obejít, a tak nám do jisté míry musí rodiče pomoci se startem do života, jinak bychom mohli vést život na pokraji chudoby. To vyplynulo i z šetření agentury Median pro Charitu ČR a katolickou církev v roce 2018. „Pětina lidí ve věku 18 až 30 let je (...) v Česku ohrožena nějakou formou chudoby. Výrazně víc chudých v tomto věku je mezi ženami (27 %) než mezi muži (18 %). Souvisí to s nižšími příjmy žen, jejich větší ekonomickou závislostí na rodině či partnerovi při studiu nebo péči o děti. Ohrožena chudobou je také třetina samostatně žijících mladých rodičů s dětmi, včetně samoživitelek a samoživitelů.“³¹

³⁰ ČSOB (online). 28. 1. 2020, cit. 22. 11. 2020. Dostupné z: <https://www.csob.cz/portal/-/tz200128>.

³¹ Novinky.cz (online). 1. 9. 2018, cit. 24. 11. 2020. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/finance/clanek/mladi-se-bez-financi-podpory-rodiny-neobejdou-40067226>.

Přesuneme-li se v tomto ohledu do sfér partnerských, narážíme ve spoustě případů na fakt, že se rodiny ve snaze podpořit své potomky v zařizování vlastní domácnosti uchylují k finanční spolupráci, aby dva mladí lidé mohli začít žít ve svém a nemuseli několik let čekat na okamžik, kdy jim banka bude ochotna poskytnout úvěr. Je samozřejmě hezké, pokud se můžeme finančně opřít o svou rodinu, avšak z hlediska vedení důstojného života by k tomu nemělo docházet často, chceme-li hovořit o podstatě ekonomické samostatnosti. *„Pokud mladá dvojice počítá s dětmi, musí rovněž od svých příjmů odkrojit značnou část peněz. Navíc s tím, že výdaje na děti rostou s jejich věkem, „dětská zátěž“ bude rodinnou kasu trápit dalších 20–25 let.“*³² Takový moment značně ovlivní peněžní toky mladého páru, který je náhle nucen začít vytvářet spíše rodinný rozpočet a společný finanční záměr ve chvíli, kdy dosud každý z partnerů plnil osobní finanční plán nezávisle na druhém.

Za podmínky, že to aktuální situace dovoluje a po pečlivém uvážení vlastních možností, se mladí lidé často uchylují k půjčkám, jež mají představovat řešení problému nedostatku peněz. To dokazuje výzkum provedený v roce 2019 agenturou Stemmark pro společnost Kruk, jež se zaměřuje na správu pohledávek. *„Nějakou formu půjčky má zhruba polovina mladých Čechů, přičemž nejčastěji jde o lidi ve věku 27 až 30 let. První půjčku si mladí v průměru berou ve 24 letech.“*³³ Tato data jen potvrzují skutečnost, že mladí lidé jsou nuceni nejdříve nějakou dobu po nástupu do práce šetřit a teprve, až disponují určitým obnosem financí, se bankovní instituce uráčí poskytnout danou formu půjčky. Další informace též deklaruje, že *„(...) dobrým důvodem k zadlužení je podle 92 % dotázaných půjčka na vlastní bydlení,“*³⁴ což jen dokazuje pravdivost tvrzení analogických průzkumů, jejichž obsah byl blíže specifikován v předešlých částech práce. Zatímco někteří by podle průzkumu případný nedostatek peněz řešili formou půjčky, většina by preferovala snížení výdajů. Následující obrázek pak shrnuje nejčastější odpovědi mladých lidí, ve kterých oblastech by se v případě nutnosti uskromnili.

³² *Novinky.cz* (online). 1. 9. 2018, cit. 24. 11. 2020. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/finance/clanek/mladi-se-bez-financni-podpory-rodiny-neobejdou-40067226>.

³³ Česká televize (online). 14. 11. 2019, cit. 24. 11. 2020. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/2977013-nejakou-pujcku-ma-polovina-mladych-do-30-let-vetsina-take-mini-ze-se-vyznam-penez>.

³⁴ Česká televize (online). 14. 11. 2019, cit. 24. 11. 2020. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/2977013-nejakou-pujcku-ma-polovina-mladych-do-30-let-vetsina-take-mini-ze-se-vyznam-penez>.

Obrázek č. 8: Oblasti, ve kterých by v případě nutnosti mladí lidé šetřili³⁵

5.2. Typické problémy ve fázi výpůjček

Podstatné aspekty, související s etapou výpůjček z hlediska konceptu osobních financí, jsme si již částečně nastínilí prostřednictvím druhé kapitoly, jejímž účelem bylo poskytnout obecné informace o problémech, s nimiž se finanční řízení lidí v této životní periodě potýká. Po ukončení studijních povinností mladí jedinci zpravidla vyvíjí snahu nalézt optimální pracovní místo, které by zaručovalo odpovídající mzdové ohodnocení a vykazovalo ideální podmínky pro účely seberealizace v oblasti pracovního života i sociálních vztahů. „Při hledání zaměstnání budeme vždy vycházet ze stejné (odpovídající) kvalifikační úrovně. Jejím měřítkem je naše předchozí zaměstnání nebo zaměstnání, na které jsme se připravovali studiem.“³⁶ Mladá generace dále chová zkreslené představy o nalezení prvotního pracovního zařazení. „Jedna z hlavních příčin plyne z jejich vysokého sebevědomí, v důsledku něhož přicházejí na trh práce s nereálnými představami o jejich první pracovní pozici a platovém ohodnocení.“³⁷ Teprve s rostoucími zkušenostmi a kariéřním postupem lze dosahovat vyššího peněžního ohodnocení, které do jisté míry závisí na rozsahu odpovědností pracovníka.

³⁵ Česká televize (online). 14. 11. 2019, cit. 24. 11. 2020. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/2977013-nejakou-pujcku-ma-polovina-mladych-do-30-let-vetsina-take-mini-ze-se-vyznam-penez>.

³⁶ SIEGEL, Zbyněk *Jak úspěšně hledat a získat zaměstnání*. Praha: Grada publishing 2005, s. 34.

³⁷ KOPÁČEK, Miroslav a Lucie HORÁČKOVÁ *Mladí lidé a trh práce: případová studie regionů Visegrádské skupiny*. In: *21. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách*. Brno: Masarykova univerzita 2018, s. 83.

Velmi často skloňovanou překážkou pro nástup do práce je ze strany absolventů středních a vysokých škol požadavek praxe. V dnešní době již existuje spousta programů, jež jsou založené na dlouhodobé spolupráci mezi organizacemi a vzdělávacími institucemi, avšak v případě několika odvětví stále nelze najít shodu mezi požadavky zaměstnavatelů a praktickými znalostmi mladších uchazečů, čímž se dostávají do popředí spíše starší a zkušenější zájemci. Je tedy nezbytné konstatovat, že mladí lidé mohou pociťovat určité nesnáze během procesu hledání vysněné pracovní pozice, kdy může docházet k poměrně časové prodlevě mezi ukončením studia a nástupem do prvního zaměstnání. Tedy problémy spojené s pátráním po odpovídající práci a často nerealistické představy o pracovních podmínkách reprezentují jedny z primárních potíží této fáze personálních financí.

V tomto okamžiku se nabízí plynule přejít k problematice pořízení vlastního bydlení, s níž je nepochybně spojeno téma hypotečních úvěrů či jiných půjček. *„Otázka bydlení patří k důležitým životním rozhodnutím jednotlivce i rodiny. Způsoby řešení se nabízí v zásadě dva, a to buď bydlení (byt, dům) si pronajmout nebo si ho koupit. Koupě vlastního bytu, domu je cíl, jehož splnění je finančně náročné.“*³⁸ Banky kladou důraz na to, aby žadatelé měli našetřeno určité množství peněžních prostředků, než lidem úvěr poskytnou. V této chvíli nastává problém, pokud partneři nejsou schopni dát potřebnou sumu dohromady, nebo velikost jejich mezd nedosahuje dostatečných hodnot pro splácení hypotéky, jež se často pohybuje v milionech korun. Mladí lidé zkrátka musí být trpěliví a v nejhorším případě jsou donuceni začátek společného bydlení ve vlastním odložit do doby, než budou mít našetřeno požadované množství peněz a banka svolí k postoupení finančních prostředků na účet žadatelů o úvěr. *„Delší doba splatnosti hypotečního úvěru determinuje sice menší jednotlivé splátky úvěru, ovšem za cenu vyššího objemu placených úroků.“*³⁹ Je důležité mít na paměti, že doba splácení zahrnuje i desítky let v závislosti na výši takového úvěru a jeho ceně (úroku). *„Peníze rozhodují o malých i velkých věcech a obzvláště často i o tom, jak my sami žijeme. Naše spokojenost či nespokojenost, zdraví i obtíže, možnosti a přání jsou z velké míry ovlivněné množstvím vlastních peněz.“*⁴⁰

³⁸ MÁLEK, Petr, Gabriela OŠKRDALOVÁ a Petr VALOUCH *Osobní finance*. Brno: Masarykova univerzita 2010, s. 48.

³⁹ MÁLEK, Petr, Gabriela OŠKRDALOVÁ a Petr VALOUCH *Osobní finance*, s. 19.

⁴⁰ KOCIÁNOVÁ, Helena *Finanční gramotnost v kostce aneb co Vás neměl kdo naučit*. Olomouc: ANAG 2012, s. 8.

Značné zásahy do osobního finančního plánu provedené souhlasným postojem k čerpání půjček se odrazí na zvýšení hodnotových ukazatelů majetku (koupě domu), závazků (hypotéka) i výdajů (splátky). Berme tedy v potaz fakt, že rodinná či individuální rozvaha a potažmo peněžní toky dozní spousty změn, které zákonitě zapříčiní nezbytnost modifikace nastavení finančního záměru. K ostatním problémům v tomto okruhu pak patří eventualita sjednání finančního leasingu, pokud bychom si chtěli formou splátek pořídit automobil. Opětovně se musíme zamyslet, zda z dlouhodobého hlediska disponujeme dostatečně vysokými a pravidelnými příjmy, ze kterých budeme kontinuálně odvádět určitou výši leasingových splátek. Je též na místě si uvědomit, pro jaký typ investice se rozhodnout, protože ve vybraných momentech se kombinace hypotečního úvěru s leasingem může stát nebezpečnou z hlediska možného vzniku nízké likvidity, což by v konečném důsledku mohlo zapříčinit, že bychom včas nedostali svým závazkům a dostali se do finanční tísně. Obdobná analýza situace by se měla stát pravidlem i pro účely posuzování jiných forem eventuálního navyšování hodnotových faktorů cizích zdrojů financování.

Z hlediska cílové věkové skupiny tvořící meritum této práce je tak relevantní, abychom vzali v potaz i finanční problematiku týkající se investic do dětí, neboť průměrný věk jejich pořízení se postupnými krůčky neustále zvyšuje. „*V průběhu posledních dvou desetiletí výrazně vzrostl průměrný věk žen při narození dítěte. Zatímco na počátku devadesátých let ženy rodily v průměru ještě před dosažením 25 let, nyní je to ve věku 30 let.*“⁴¹ Rodinný rozpočet a z něj plynoucí směřování peněžních toků začne volat po radikálních úpravách s ohledem na potřeby zajištění odpovídajícího prostředí pro fyzický i sociální rozvoj dítěte. Diskuze cílí na uvědomění si nutnosti zvyšování výdajů zejména pro účely nákupu vybavení a ostatních základních potřeb, bez kterých bychom nebyli schopni potomkům zabezpečit jejich rozmanité životní potřeby. Je nezbytné provést detailní analýzu dlouhodobého finančního výhledu, jelikož výlohy související s odpovídající výchovou nejsou spojeny jen s prvními roky existence dětí, kdy se staráme především o zajištění dostatku potravy, oblečení či vybavení, ale je žádoucí brát v potaz též predikci výše nákladů svázaných s pozdějšími výlohami na vzdělání, volný čas a potřebami, jejichž bližší důležitost se projeví až v období tzv. puberty nebo dospívání.

⁴¹ ČSÚ (online). 12. 12. 2020 (akt.), cit. 20. 12. 2020. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/aktualni-populacni-vyvoj-v-kostce>.

Jak jsme tedy měli možnost vidět na příkladu dosavadně diskutovaných bodů, management rodinných financí tvoří neoddělitelnou součást života každého člověka a konsekvence rozhodnutí učiněných v průběhu první poloviny etapy výpůjček mají tendenci se projevovat po celou dobu této fáze. Dáme-li najevo kladný postoj k otázkám týkajících se sjednání hypotečního úvěru a zároveň dojde k rozhodnutí o pořízení potomků, musíme mít vždy na paměti skutečnost, že takové jednání zapříčiní značné dopady na řízení rodinných financí v dlouhodobém horizontu a ve spoustě případů si přenášíme důsledky takto přijatých opatření až do období periody investic.

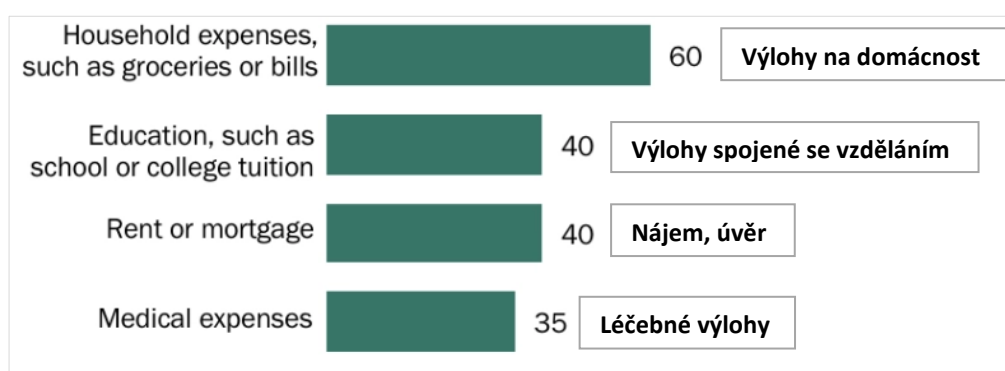
5.3. Vybrané aspekty nedávných průzkumů v zahraničí

Předtím, než obrátíme pozornost směrem k definici potenciálních oblastí, které budou reprezentovat výzkumné cíle této práce, měli bychom náležitě zahrnout vybraná data vyplývající ze zahraničních šetření, jež se problematikou osobních či rodinných financí v nedávné době zabývala. Na území Kanady proběhlo v roce 2019 rozsáhlé šetření ve jménu nutnosti zjištění průběžného vývoje finančních schopností (ang. financial capability) populace orientovat se v elementárních ekonomických ukazatelích (nezaměstnanost, inflace atd.). Zmíněný průzkum se mimo jiné zabýval tím, jakým způsobem se mladí lidé snaží získávat informace související s rozhodnutím o zásadních finančních krocích, a tak provádět efektivnější management osobních financí. „*Celkově, Kanadáné, ve věkovém rozmezí 18 – 34 let, se spíše zeptají kamarádů či členů rodiny (59 %), nebo využijí internet (51 %).*“⁴² Podle provedené studie takový přístup značně kontrastuje se staršími ročníky a vůbec pak s lidmi v důchodovém věku, kteří se ve větší míře obrací na pomoc profesionálů, tedy buď finančních poradců, nebo zástupců bankovních institucí.

Americká agentura Pew Research Center se v roce 2019 pokoušela nalézt odpovědi na otázku, v jakém věku by mladí lidé měli vykazovat známky finanční nezávislosti na rodičích a pokud i v pozdějším období využívají peněžní pomoc od příbuzných, za jakým účelem tyto prostředky vynakládají. Publikované výsledky jsou do značné míry překvapivé, neboť pouhých 24 % mladých, ve věku 22 let, může být považováno za ekonomicky samostatné.

⁴² Financial Consumer Agency of Canada *Canadians and their money: key findings from the 2019 Canadian financial capability survey*. Ottawa: Financial Consumer Agency of Canada 2019, s. iv-v. Vlastní překlad.

V komparaci s rokem 1980, kdy finanční nezávislost stejně starých lidí dosahovala až 32 %, tedy pozorujeme určité zhoršení, což může zapříčiňovat aspekt poukazující na skutečnost, že v moderní době mladší ročníky proloungují studijní léta, a proto k osamostatňování dochází později. „Přibližně 45 % dospělých ve věku 18 – 29 let (...) říká, že obdrželi větší či menší finanční pomoc od rodičů v posledních 12 měsících.“⁴³ Z obrázku č. 9 je patrný fakt, že mladí lidé ve většině případů vynakládají peněžní prostředky obdržené od příbuzných na výdaje spojené s chodem domácnosti. Na pozadí nezůstávají ani ostatní segmenty, jimž jsou finanční zdroje přidělovány také kombinovaně dle aktuálních preferencí člověka. V České republice by pak mohl být níže uvedený model obdobný.

Obrázek č. 9: Nejčastější oblasti spotřeby peněz obdržených od rodičů (měřeno v %) ⁴⁴

Pokud bychom pokračovali dále ve stopách šetření agentury Pew, narazíme na řadu poutavých informací poskytujících ucelenější přehled týkající se konkrétních aspektů cílové věkové kategorie. Pro naše účely stojí za zmínku poukázat na vzájemnou relaci čtyř problémů, se kterými se mladí lidé musí vypořádat. Diskutovaný výzkum odhalil, nebo spíše potvrdil myšlenku, na základě které se lze domnívat, že mladší jedinci v poslední době oddalují spoustu příznačných milníků pro fázi výpůjček, jako například hledání vlastního bydlení, zakládání rodiny či svatbu ve prospěch dosažení vyššího a kvalitnějšího vzdělání, což následně hraje do karet procesu vyhledávání optimálního zaměstnání. Tudiž relevance studia a nalezení pracovní pozice začala převyšovat potřebu zařídit si vlastní bydlení a pořídit si potomky.

⁴³ Pew Research Center (online). 23. 10. 2019, cit. 11. 12. 2020. Dostupné z: <https://www.pewsocialtrends.org/2019/10/23/majority-of-americans-say-parents-are-doing-too-much-for-their-young-adult-children/>. Vlastní překlad.

⁴⁴ Pew Research Center (online). 23. 10. 2019, cit. 11. 12. 2020. Dostupné z: <https://www.pewsocialtrends.org/2019/10/23/majority-of-americans-say-parents-are-doing-too-much-for-their-young-adult-children/>.

I když tento text neklade zvláštní důraz na personální finance a peněžní rozhodování studentů, měli bychom obrátit pozornost na informace plynoucí z nedávné mezinárodní komparativní studie (Kanada, Německo, Dánsko, Island), jež měla snahu odstranit nedostatky týkající se nejasných dat spojujících svou podstatu s ekonomickým chováním studentů v oblastech investování, pojištění nebo spoření. „*Studenti v Německu vykazují nejvyšší procento finančních investic ve všech třech investičních kategoriích, jimiž jsou investice s nízkým (60 %), průměrným (35 %) a vysokým (35 %) očekávaným rizikem i ziskem (...)*“⁴⁵ Němečtí studenti vedou v porovnání s ostatními zeměmi také v aspektu šetření na penzi. „*Více než 60 % studentů v Dánsku nespoří na důchod, zatímco 75 % studentů z Německa ano.*“⁴⁶ Závěry šetření nám podávají aktuální přehled vybraných trendů, které se v každé zemi vyvíjí zcela odlišným způsobem. Odhalené disproporce související s důrazem na přiblížené aspekty osobních financí mladých Dánů a Němců by bylo žádoucí komparovat s momentálním vývojem v České republice, avšak z důvodu toho, že studentská komunita nebude tvořit základ pro výzkumnou část této práce, přenecháme iniciaci šetření zmíněné problematiky jiným.

Jiné mezinárodní průzkumy, cílící na naši věkovou skupinu, poskytují ucelený přehled dat, jejichž primárním záměrem bylo provést zjištění přístupu mladých jednotlivců k otázce poskytování určité výše příspěvku na domácnost v případech, kdy nedisponují vlastním bydlením a stále využívají zázemí rodičů, třebaže již pravidelně chodí do zaměstnání. „*Mladí dospělí, kteří mají relativně vyšší příjmy, než jejich rodiče, jsou schopni přispívat více než polovinou svého příjmu do rozpočtu domácnosti v porovnání s těmi, kteří mají relativně nižší příjem než jejich rodiče.*“⁴⁷ Zde je na místě konstatovat, že se zdá být naprosto přirozené, pokud mladí přispívají do rozpočtu domácnosti značnějšími částkami ve chvílích, kdy sami oplývají dostatkem peněžních jednotek, či dokonce vydělávají objemnější sumy v komparaci s rodiči, bydlí-li dosud v tzv. rodném hnízdě.

⁴⁵ OEHLER, Andreas a kol. Young adults and their finances: an international comparative study on applied financial literacy. *Economic notes*, roč. 47, 2018, č. 2-3, s. 314. Vlastní překlad.

⁴⁶ OEHLER, Andreas a kol. Young adults and their finances: an international comparative study on applied financial literacy. *Economic notes*, roč. 47, 2018, č. 2-3, s. 317. Vlastní překlad.

⁴⁷ MEDGYESI, Márton a Ildikó NAGY Income sharing and spending decisions of young people living with their parents. In: *Youth labor in transition: inequalities, mobility and policies in Europe*. Oxford: University Press 2018, s. 367. Vlastní překlad.

Momentální rozpravu, která se snaží prezentovat relevantní poznatky nedávno provedených zahraničních průzkumů, bychom mohli vhodným způsobem zakončit poukázáním na informace povstávající z podstaty šetření realizovaného během roku 2019 v tureckém městě Eskisehir. Uskutečněná studie se mimo jiné zabývala tím, zda a v jaké četnosti lidé napříč všemi věkovými strukturami sledují svou aktuální finanční situaci, což následně korespondovalo s položením komplementární otázky, s jakou pravidelností jednotliví respondenti šetří peněžní prostředky. „*Zhruba 20 % žen ve věku 25 – 34 let neustále sleduje svou finanční situaci, oproti pouhým 12 % mužů ze stejné věkové skupiny (...).*“⁴⁸ Na základě předešlého tvrzení jsme oprávněni konstatovat, že mladší ročníky něžného pohlaví vykazují vážnější zájem týkající se kontroly okamžité kondice vlastních financí. Pozoruhodným a nepřehlédnutelným poznatkem se pak jeví též skutečnost poukazující na větší aktivitu žen i ve směru problematiky šetření peněz. „*Zhruba 84 % žen ve věku 25 – 34 let šetří často či neustále, oproti 69 % mužů ze stejné věkové skupiny (...).*“⁴⁹ Mladí muži se tudíž zdají být povolnější, bereme-li v úvahu utahování finančních „opasků,“ než opačné pohlaví, kdy ženy v souvislosti se zmíněnou studií vykazují známky větší odpovědnosti a kontroly aktuálního rozpoložení vlastních financí.

⁴⁸ SAYILIR, Özlem, Zeynep ILHAN a Veysel YILMAZ Financial distress of adults: a survey in Eskisehir, Turkey. *Gazi journal of economics & business*, roč. 5, 2019, č. 3, s. 167. Vlastní překlad.

⁴⁹ SAYILIR, Özlem, Zeynep ILHAN a Veysel YILMAZ Financial distress of adults: a survey in Eskisehir, Turkey. *Gazi journal of economics & business*, roč. 5, 2019, č. 3, s. 167. Vlastní překlad.

6. Přínos bakalářské práce a výzkumné otázky

Deskripce základní problematiky konceptu osobního finančního plánování nám poskytla cenné rady, jak bychom mohli efektivně řídit tok peněžních prostředků na úrovni individuální i rodinné. Zde již také víme, jaká rizika ohrožují nastavení vlastního záměru, a v neposlední řadě došlo i na demonstrativní přehled informací, které vyplynuly z nedávno publikovaných šetření v kontextu cílové věkové kategorie. Detailněji jsme zanalyzovali typické problémy, jimž lidé po ukončení studia čelí, tudíž se konečně naskýtá prostor pro definování výzkumných záměrů této práce, jejichž posláním se rozumí identifikace aktuálních přístupů mladých lidí k vybraným aspektům personálního finančního plánování a zjištění doposud neznámých či nejasně deklarovaných skutečností.

Z podstaty výše nastíněných informací, plynoucích z tuzemských i zahraničních šetření zabývajících se problematikou osobních financí jednotlivců ve věku 20 – 35 let, lze namítat nutnost provedení komplementárních výzkumů, jež bližším způsobem specifikují relevantní data odrážející v sobě současné zvyklosti související s finančním uvažováním zmíněné věkové kategorie. Nadefinování znění výzkumných otázek je založeno na odhalení mezer, které s sebou nesou aktuálně známé údaje o cílové skupině, a tak bychom měli vyvinout snahu takto vzniklá místa alespoň parciálně zacetit.

Agentura Ipsos konstatovala, že mladí lidé oplývají vysokým sebevědomím v kontextu správy vlastních financí, přičemž bankovní společnost Sberbank na základě svých průzkumů odhalila, v jaké míře, a jakou formou nejčastěji dochází ke sledování peněžních toků ze strany mladých. Díky těmto zdrojům došlo k získání několika poznatků týkajících se cash flow, avšak žádný z nich neuvádí preciznější zprávy o způsobech, jakými si lidé vytváří a následně vedou záznamy zahrnující celkové nastavení vlastního plánu, poněvadž observace peněžních toků představuje pouze jeden ze sledovaných ukazatelů. Následné mezery spatřuji v nedostatku dat, které by provedly ověření frekvence modifikací směřování personálního finančního záměru. Dle mého názoru by bylo též patřičné zjistit, zda mladší ročníky sestavují plán vlastních financí proaktivně, jelikož si uvědomují rizika opomenutí této aktivity, nebo jsou k jeho tvorbě donuceni na základě dlouhodobě neblahé finanční situace.

VO1: Jakým způsobem si mladí lidé vedou záznamy o celkovém nastavení finančního plánu?

VO2: Jak často cílová skupina vytvořený finanční plán upravuje?

VO3: Jakým způsobem mladí jedinci přistupují k vytváření osobního finančního plánu?

Vytyčené nastavení osobního finančního plánu s sebou zpravidla nese rozmanitou paletu rizikových faktorů, jejichž náhlá aktivizace ohrožuje pozitivní směřování daného záměru. Vzhledem ke skutečnosti, kdy aktuální výzkumy jen vágním způsobem referují o oblastech, ve kterých mladí lidé spatřují největší riziko ohrožení vlastního nastavení finančního plánu, se neméně důležitou součástí výzkumné pasáže práce stane explorace relevantních činitelů, jež svou povahou nejvíce přispívají k jakémukoli narušování efektivního fungování individuálních i rodinných finančních záměrů respondentů.

VO4: Jaké faktory nejvíce ohrožují osobní finanční plán cílové skupiny?

Doposud diskutované průzkumy nedisponují žádnými podstatnými informacemi, jež by poskytly ucelenější přehled týkající se problematiky uvědomění si současných oportunit jednotlivců (rodin) v kontextu uvážení potenciálního zvýšení hodnot daných složek příjmů či snížení počtu plánovaných výloh, a pokud lidé vědí o těchto možnostech, z jakého důvodu dosud nedošlo na aplikaci kroků vedoucích ke zlepšení rozpočtové kondice. Dále byla opomenuta důležitost dat spojených s počtem mladších ročníků, kterým se daří optimálně dosahovat na vytyčené personální mety a také je zapotřebí zjistit spektrum překážek plnění konkrétních mezníků každého jedince. Obstrukce se liší v závislosti na příznačných znacích prostředí, ve kterém se osoba pohybuje, avšak stále nevíme, jaké z nich aktuálně převládají.

VO5a: V jakých oblastech spatřuje cílová skupina možnosti zvýšení příjmů či snížení výdajů?

VO5b: Pokud o možnostech lidé vědí, co jim brání podniknout potřebné kroky?

VO6: Do jaké míry se mladým daří dosahovat cílů, a pokud nedaří, tak proč?

Nedávno provedené studie také potvrzují nezbytnost využití hypotečních úvěrů pro účely urychlení procesu zařízení vlastního bydlení s partnerem. Potřeba vedení života ve svém bytě či domě nabývá na intenzitě v momentě, kdy začínáme přemítat nad možností pořízení si potomků. Tato skutečnost nevyžaduje pouze zajištění odpovídajícího zázemí pro vývoj dětí.

Vedeme zde rozpravu o nutnosti disponovat optimálním množstvím peněžních prostředků, které bude v časech budoucích nevyhnutelné vynaložit právě na výchovu našich ratolestí. Nynější mezery v tématu shledávám v neexistenci poznatků, jež by poodkryly přibližnou dobu, kdy lidé začínají uvažovat nad hypotékou a následně bychom začlenili otázku kladoucí důraz na detekci činitelů bránící lidem kladně vyřídit žádost o úvěr na vlastní bydlení.

VO7: V jaké chvíli mladí lidé přemýšlí o sjednání hypotéky pro potřeby vlastního bydlení?

VO8: Které faktory cílové skupině brání dostat či zažádat o hypoteční úvěr?

Předcházející pasáž textu lze zajímavě kontrastovat se skupinami mladých jedinců, kteří se sice nachází ve fázi akumulace peněz pro uskutečnění konkrétního životního cíle, avšak daný typ shromažďování finančních instrumentů neprobíhá z důvodu zajištění potřebné sumy pro sjednání hypotečního úvěru a nejsou stanoveny ani pro účely pořízení dětí. Dosavadní šetření do této chvíle neposkytují žádná data, na základě kterých bychom mohli zřetelně deklarovat též ostatní důvody pro akumulaci peněz. V kontextu jednotlivých věkových subkategorií cílové skupiny se dále nabízí provést průzkum četnosti daných závazků u každé z nich, neboť nedávná šetření poměrně nejasně definují aktuálně příznačné závazkové podstaty typické pro vymezená věková rozpětí spadající do prověřované skupiny.

VO9: Za jakým účelem mladí lidé šetří, není-li to z důvodu pořízení hypotéky ani potomků?

VO10: Které závazky jsou typické pro jednotlivé věkové subkategorie?

Upřeme-li pozornost směrem k faktu, že jsme byli v souvislosti s uplynulou dekádou, přičemž nelze vyloučit ani léta předchozí, svědky poměrně hojně se opakujících upozornění týkajících se dlouhodobě neudržitelného systému vyplácení státních starobních důchodů, patřilo by se i tohle téma zanést do plánovaného šetření a zjistit současné přístupy mladých směrem k oné problematice. Z posledních výzkumů jsme sice nabyli povědomí, že mladí lidé ve věku 20 – 35 let spoří peníze na řadu jiných záležitostí než na penzi, přesto bychom měli náležitou formou poukázat také na množství jedinců, jež se tímto tématem aktivně zabývají už v rané fázi procesu osamostatňování a příhodně odhalit spektrum všech faktorů, které se stávají motivací takového počínání. Vzniklá skutečnost se samozřejmě projevuje na osobním cash flow, proto se zdá být tato myšlenka významnou částí iniciovaného šetření.

VO11: Jaké procento mladých spoří na penzi a co je motivací pro takové počínání?

Vzhledem k tomu, že dříve uvedená data vyplývající z nedávných průzkumů nedovolují jednoznačně odvodit, které typy neživotních pojištění momentálně převládají u mladších ročníků, bychom do závěrečné pasáže zamýšleného šetření měli patřičným způsobem zahrnout také položení otázek, jejichž základním cílem bude poskytnout alespoň hrubý obraz aktuálních vývojových tendencí nacházejících vlastní uplatnění ve jménu deskripce popularity konkrétních produktů na daném trhu pojišťovacích služeb. Silnější důraz bude v tomto ohledu kladen na frekvenci jednotlivých odpovědí zahrnujících označení konkrétních typů produktů spadajících do nabídky neživotních pojištění. Následující diskurz bakalářské práce tudíž výstižně reprezentuje vybrané poznatky o aktuálním vývoji v osobních financích mladých lidí.

VO12: Jaké produkty neživotního pojištění mají mladí lidé nejčastěji sjednané?

7. Představení dotazníkového šetření

Dříve než se začneme zabývat samotnou prezentací výsledků dotazníkového šetření, což zcela nepochybně představuje meritum bakalářské práce, měli bychom bližším způsobem poukázat na doprovodné aspekty provedeného průzkumu, které si kladou za cíl praktickou formou doložit objektivnost a správnost zvolených metod sběru a vyhodnocování získaných dat. V následující pasáži textu nelze opomenout ani důležitost poskytnutí deskripce předem definované skupiny respondentů, jejichž reakce s odpověďmi na výzkumné otázky se staly základem pro to, abychom vhodně zachytili aktuálně relevantní vývoj v daných oblastech problematiky osobních financí ve spojitosti s přístupem mladších ročníků k této věci.

7.1. Metoda sběru dat

Poté, co byl dotazník s patřičně položenými otázkami vytvořen a jeho obsah následně usměrněn vedoucím práce, došlo také na potřebnou implementaci tzv. procesu pretestace, prostřednictvím kterého je univerzálním způsobem možno provést verifikaci porozumění vzniklé formy dotazů na několika dobrovolnících. Díky tomuto kroku lze uskutečnit modifikaci rozvržení dotazníku i položených otázek na základě zjištěných připomínek a menších nesrovnalostí, jež by v konečném důsledku mohly výraznou měrou přispět ke skutečnosti, že průběh sběru dat v rámci zamýšleného šetření nebude optimální formou korespondovat se zachycením takových informací, které jsou primárně potřebné pro vytvoření relevantních závěrů pro plánovanou studii. Mohlo by totiž dojít k relativnímu zkreslení a získání jiného typu dat, jež by neposkytovala vyhovující podklad pro konkrétně navržený výzkum.

Upravený obsah a ultimátní verze dotazníku byly uloženy v elektronické podobě v rámci online prostředí za pomoci webové aplikace Google dokumenty, v níž byl také celý dotazník vytvářen a kde docházelo k jeho postupným modifikacím. Jak lze zde již správně usuzovat, zmíněné šetření probíhalo prostřednictvím využití předností internetu, díky čemuž stačilo vygenerovaný odkaz k dotazníkovému šetření rozeslat zástupcům vybrané skupiny respondentů, o nichž bude s ohledem na jejich podrobnější popis vedena diskuse v mezích pozdějších fragmentů textu. Bylo tak přípustné brát v úvahu rozdílné časové zatížení lidí spadajících do výzkumné kategorie, kteří dostali šanci se k vyplnění dostat až ve chvíli, kdy to pro ně bylo z hlediska časové nákladovosti nejvýhodnější.

Další výhody realizování šetření přes internet představují možnosti zodpovězení otázek na kterémkoli místě, a proto nebyli dotázaní nuceni odpovídat jak v pracovním prostředí, tak ani v tom domácím, zkrátka bylo jim umožněno si svobodně vybrat lokačně-časovou eventualitu vyplnění obdrženého dotazníkového online formuláře. Jedním ze zásadních aspektů se také mohla jevit skutečnost, že současná mladší generace ve velké míře a s oblibou využívá mobilní zařízení, díky nimž dále dostali prostor pro zodpovězení připravených dotazů nejen pomocí PC nebo laptopů, ale mohli ke zmíněnému úkonu použít i své chytré telefony, tablety či jiné obdobné vymoženosti současné doby.

Výše jsem již nastínil fakt, že odkaz, sloužící pro vyplnění dotazníku, byl průběžně rozesílán zástupcům deklarované výzkumné kategorie, a to zejména v okruhu mých přátel a známých, vůči kterým jsem vyjádřil prosbu o přeposlání odkazu dalším lidem, u nichž se předpokládá náležitost k prověřované skupině respondentů a byli by ochotni poskytnout dodatečné odpovědi týkající se vybraných aspektů osobních či rodinných financí z jejich pohledu a momentálních názorů. V souvislosti s touto podkapitolou je dále nezbytné přesně kvantifikovat počet oslovených respondentů, a tedy též získaných odpovědí, u kterých se podařilo dosáhnout čísla 156. Nelze vynechat ani definování exaktní doby trvání sběru dat, jež probíhalo v rámci vybraného časového úseku prvního čtvrtletí roku 2021, a to v rozmezí od 2. února do 7. března.

Správným vyplněním dotazníku a následným odesláním zaznamenaných skutečností docházelo ke kontinuální akumulaci veškerých odpovědí opět prostřednictvím webové aplikace Google dokumenty. Tento typ software totiž kromě možnosti tvorby rozvržení a formy otázek dále v průběhu procesu sběru dat umožňuje observaci dosavadně získaných údajů, díky kterým lze poukázat na vývojové změny profilace výsledků konkrétního typu dotazu v čase. Podobným způsobem, jako známe například z jiné software aplikace Excel, lze pozorovat vytěžené informace pomocí samostatně se aktualizujících grafů, jež dosažené informace transformují do podoby koláčového, sloupcového či typově jiného zobrazení, což velmi záleží na dříve zvoleném způsobu položení dotazu, tedy zda se jedná o výběr z poskytnutých možností či reakce získané za pomoci metody škálování.

7.2. Metoda vyhodnocení dat

Eventuální přístup, který bychom mohli v souvislosti s vyhodnocováním nabytých informací aplikovat, byl již částečným způsobem nastíněn v předchozí podkapitole, v níž jsem se zmínil o dostupných možnostech nabízených prostřednictvím software jménem Excel. Zde je vcelku důležité upozornit na jednu z významných příležitostí, jež nám online prostor Google dokumentů poskytuje, a to jednoduché propojení průběžně zaznamenávaných dat s tabulkovým programem, v němž můžeme spatřit strukturu jednotlivých odpovědí na veškeré otázky, čímž nevzniká sebemenší problém s ohledem na provedení krátké, avšak stále anonymní, analýzy vybrané odpovědi. Zřetelně tak vidíme fakt, že zvolená reakce se týká respondenta s například vysokoškolským vzděláním, spadajícího do jedné z konkrétních věkových skupin, lze si všimnout, že si vytváří osobní finanční plán reaktivním způsobem a jiné skutečnosti, jež představují vstupní data pro analytické vyhodnocení sdělených dat nutných k vyvození patřičných závěrů. V rámci provedeného výzkumného šetření došlo ke zmíněnému propojení obou online prostředí ještě před samotným zahájením procesu rozesílání odkazů pro vyplnění dotazníku, a tak jsem disponoval možností kontinuálně sledovat, jaké druhy odpovědí jsou postupně zaznamenávány, což mi v průběhu trvání sběru dat poskytovalo alespoň hrubé obrysy finálních výstupů spojených s jednotlivými dotazy položenými pro účely šetření této bakalářské práce.

Nyní jsme konečně nabyli potřebného povědomí o tom, jakých typů nástrojů pro vlastní zpracování dat bylo využito a nezbývá nic jiného, než se hlouběji ponořit do deskripce konkrétních kroků i vyhodnocovacích procesů sloužících pro navazující prezentaci zjištěných skutečností. V první řadě se jeví nezbytné pohlédnout na spektrum obdržených dat jako na celek, což znamená uplatnění vyhodnocení postoupených informací vzhledem ke všem účastníkům výzkumu. Během této části dochází k celkovému hodnocení veškerých zahrnutých otázek, aniž by ze sféry jejich působnosti byly vyloučeny určité aspekty, jako obvykle bývají například fakta poukazující na vzájemné komparace s ohledem na pohlaví, věk nebo dosaženou úroveň vzdělání. K vyhodnocování jsou tedy v rané fázi nejvíce zapotřebí souhrnné poznatky vzešlé z reakcí celkového počtu respondentů. Tímto způsobem lze jednoznačně stanovit počet lidí, jež se průzkumu zúčastnili, a také poskytnout přehledné závěry týkající se jejich aktuálních přístupů k dané věci proporčním způsobem.

Prakticky to znamená, že se můžeme přesvědčit o tom, jaké množství z celkového počtu dotázaných vyjádřilo kladný či negativní postoj v souvislosti s dotazem, zda si již v současné době dostatečně uvědomují nezbytnost zajištění vlastních finančních prostředků na fázi penze, a tudíž jestli si už v této chvíli šetří na pokrytí budoucích nákladů spojených se stářím. Nakonec na moment opustíme sféru popisu komplexního vyhodnocování dat z hlediska veškerých zúčastněných respondentů a plynule přejdeme do mnohdy zajímavější oblasti zjišťování výsledků na bázi analýzy přijatých informací kladoucích patřičný důraz na relevanci poskytnutí parciálně diferencované struktury reakcí, jejichž cílem je prezentace závěrů odrážejících v sobě rovinu odlišností v rámci pohlaví, věku nebo vzdělání. Pokud bychom takový požadavek měli precizně konvertovat do praxe, znamenalo by to představení závěrů obsahujících zobrazení aktuálních vývojových tendencí, jejichž prvořadým posláním je především poukázání momentálních přístupů žen či mužů ke konkrétní problematice personálních financí. Obdobné postupy lze směle aplikovat též v souvislosti s vyjádřením těch výsledků šetření, prostřednictvím kterých zamýšlíme poodkrýt dosavadní profilaci současných trendů, jež akcentují soudobé přístupy respondentů rozdělených na základě jejich věkového rozhraní nebo dokončeného stupně vzdělání. V průběhu vyhodnocovacích procesů bylo samozřejmě nezbytné dodržovat požadavky na poskytnutí odpovědí, které přímo reagují na dříve stanovený seznam výzkumných otázek.

7.3. Popis výzkumného vzorku

Primárním požadavkem realizovaného šetření bylo začlenění osob spadajících do věkové kategorie 20 – 35 let. Dále bylo důležité, aby respondenti patřili do výčtu tzv. ekonomicky aktivních jednotlivců. *„Ekonomicky aktivními obyvateli jsou ti, kteří prostřednictvím svého zapojení do pracovního procesu získávají prostředky pro zajištění své vlastní existence, resp. existence svých rodin.“*⁵⁰ Touto formou došlo k upřesnění ohledně okruhu lidí, jež byli aplikováním restrikcí předešlého konstatování z účasti na dotazníkovém šetření fakticky vyloučeni. *„Mezi ekonomicky aktivní obyvatelstvo pak patří jak ti, kteří práci mají, tak i ti, kteří ji krátkodobě, resp. i do delší časové období (a to ne z vlastní viny) nemají.“*⁵¹

⁵⁰ NOVÝ, Ivan, Alois SURYNEK a kol. *Sociologie pro ekonomy a manažery*. Vyd. 2. Praha: Grada publishing 2006, s. 230.

⁵¹ NOVÝ, I., A. SURYNEK a kol. *Sociologie pro ekonomy a manažery*, s. 230.

8. Výsledky dotazníkového šetření

Primárním posláním následujícího segmentu textu je především explicitní prezentace dosažených výsledků s odvoláním na uskutečněný dotazníkový průzkum, jehož hlavním cílem bylo získání dat pro účely identifikace současných vývojových trendů v oblasti osobních financí mladších generací lidí a deskripce přístupů ohledně vybraných aspektů spadajících do zmíněné problematiky. Některé pasáže nabízí pouze generalizovaný (celkový) přehled, jenž nijak zvlášť nereferuje o zjištěných skutečnostech v kontextu rozdílnosti přístupů ke konkrétnímu atributu mezi jednotlivými skupinami pohlaví nebo věku. Pro zdůraznění relevance odpovědí, přímo spjatých s již dříve definovanou sférou výzkumných otázek, se však k oněm diferencím leckde dostaneme. Veškeré závěry nachází svou oporu ve jménu řady tabulek a přílehlých grafických znázornění, které by měly tradičně posloužit jako neodmyslitelný doplněk psaného textu. Všechna prezentovaná data byla předmětem výhradně vlastního zpracování.

8.1. Analýza struktury respondentů

Než se propracujeme k analýze dat, poskytujících reakce na stanovený seznam otázek výzkumu, neměli bychom zapomenout na souhrnnou prezentaci respondentů, jež nám patřičnou formou poskytne stručný přehled jejich zastoupení z hlediska pohlaví, věku a vzdělání. V této chvíli už disponujeme povědomím, že proběhlého šetření se zúčastnilo 156 lidí, z nichž převážná většina je reprezentována ženami o počtu 100 odpovídajících a druhá část výzkumného vzorku je zastoupena 56 muži (viz tabulka č. 1).

Pohlaví	Počet
Ženy	100
Muži	56
Celkem	156

Tabulka č. 1: Podíl respondentů z hlediska pohlaví

Dále stojí za zmínku věkové členění všech dotázaných, v němž 82 jedinců patří do kategorie 20 – 25 let, 27 odpovědí bylo získáno v rámci skupiny 26 – 30 let a v poslední řadě bylo dosaženo 47 reakcí spojených s rozmezím 31 – 35 let (tabulka č. 2).

Věková skupina	Počet
20-25 let	82
26-30 let	27
31-35 let	47
Celkem	156

Tabulka č. 2: Podíl respondentů z hlediska věkových skupin

Zahrneme-li potom poměrné rozdělení v souvislosti s nabytou úrovní vzdělání všech zúčastněných, největší zastoupení má střední – 104 a následně vysokoškolské – 44. Naopak nejmenší zastoupení lze pozorovat u odpovědí respondentů s vyšší odbornou kvalifikací – 7, přičemž pouze jediná odezva výzkumu referuje o jednotlivci se základním typem dosaženého vzdělání (tabulka č. 3). Pro jednodušší orientaci v kontextu obdržených dat, jsou zde k dispozici právě tabulková znázornění, která přehlednějším způsobem zachycují dosavadně popsané skutečnosti, což poslouží jako úvodní zasvěcení pro pozdější a detailnější fragmenty probíhající debaty.

Úroveň vzdělání	Počet
Vysokoškolské	44
Vyšší odborné	7
Střední	104
Základní	1
Celkem	156

Tabulka č. 3: Podíl respondentů z hlediska úrovně vzdělání

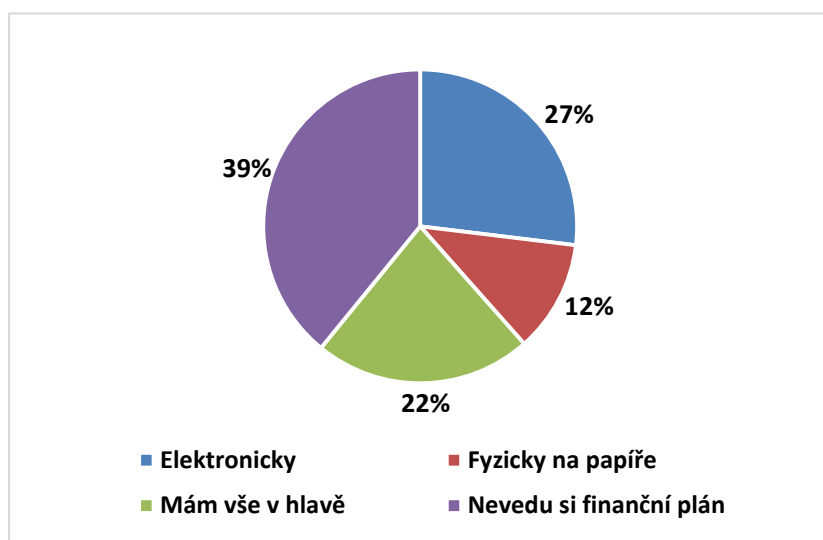
8.2. Analýza dat

8.2.1. Způsoby vedení osobního finančního plánu

Tady jsme si nastínili základní obrysy celkového rozvržení sil zejména podle základních třídících ukazatelů a nyní se můžeme pustit do analýzy a zodpovězení první výzkumné otázky, jež si kladla za cíl podkrýt, jakým způsobem si mladí lidé vedou záznamy o komplexním nastavení osobního finančního plánu. Sekundárně sledovaným aspektem v rámci prvotní fáze struktury dotazníku se pak stala detekce respondentů, díky kterým bychom mohli procentuálně vyjádřit též eventuální počet těch, jež si se skládáním záměru osobních financí nedělají přílišné starosti, a nedochází tak u nich k posuzování individuálního rozpočtu vůbec.

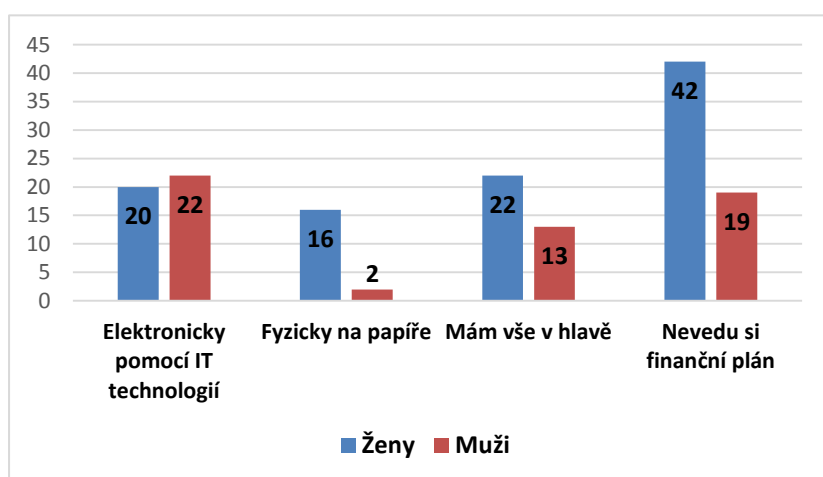
Z pohledu na získaný objem dat jednoznačně vyplývá, že až 61 % dotázaných si uvědomuje důležitost průběžného sledování pohybu vlastních peněžních prostředků a určitými způsoby, jejichž momentální oblíbenost lze spatřit na grafu č. 1, si vedou záznamy o své finanční situaci. Nejvyšší frekvenci z daného výběru odpovědí pozorujeme v souvislosti s využíváním elektronických či mobilních zařízení. Následují odezvy referující o formování určitého typu pomyslných seznamů a v nejmenší míře pak lidé vybírali reakci spojenou se zaznamenáváním svého aktuálního peněžního stavu fyzickým způsobem, jako například na papír. Zde můžeme zřetelně vidět trend moderní doby, kdy mobilní elektronické vymoženosti hýbou světem a jejich používání postupnými kroky nabývá na významu i v této oblasti, přičemž klasické papírové formy zachycování údajů spíše vyklízí své pozice.

Na druhé straně ale také došlo k poměrně znepokojivému zjištění, jež hovoří o docela velkém množství jedinců, kteří si finanční plán nikterak nevedou. Takových bylo s ohledem na uskutečněný průzkum odhaleno až 39 %. Mohli bychom pouze polemizovat o pravých důvodech nevěnování dostatečné pozornosti této problematice, poněvadž zjišťování příčin, způsobujících opomenutí vytváření jednotného přehledu financí, nebylo předmětem výzkumného zaměření bakalářské práce.

Graf č. 1: Způsob vedení záznamů (absolutní vyjádření, zaokrouhleno)

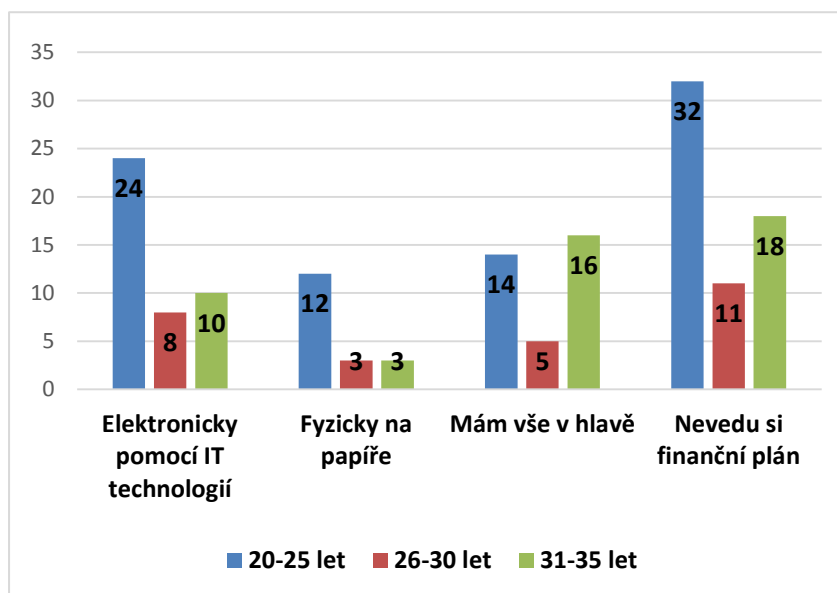
Pokud bychom upřeli zrak na rozdíly mezi pohlavím, lze konstatovat fakt, že žádný ze způsobů tvorby osobních finančních plánů u žen výrazným způsobem nepřevažuje, avšak v rámci respondentů z řad mužů můžeme pozorovat značné diference ve vyjádřených preferencích (viz graf č. 2). Jednoznačně ve vedení je produkování personálního přehledu peněžních instrumentů pomocí elektronických zařízení, téměř o polovinu méně hlasů získala reakce odkazující na vytváření pomyslných záznamů a pouhé dvě odpovědi u mužů naznačují upřednostnění papírových poznámek. Z dostupných dat je dále možné se domnívat, že pravděpodobnost opomenutí provádění kontinuální observace finanční situace, vzhledem k našemu tématu diskuse, je citelnější spíše pro něžné pohlaví. Mějme ale na paměti skutečnost upozorňující na nerovné zastoupení obou skupin s ohledem na provedené šetření, díky čemuž zde nelze vyloučit částečné zkreslení obdržených dat, a tudíž se v této chvíli zdá být nepřislusným krokem vyvozování finálních závěrů.

Graf č. 2: Rozdíly ve způsobech vedení záznamů v rámci pohlaví

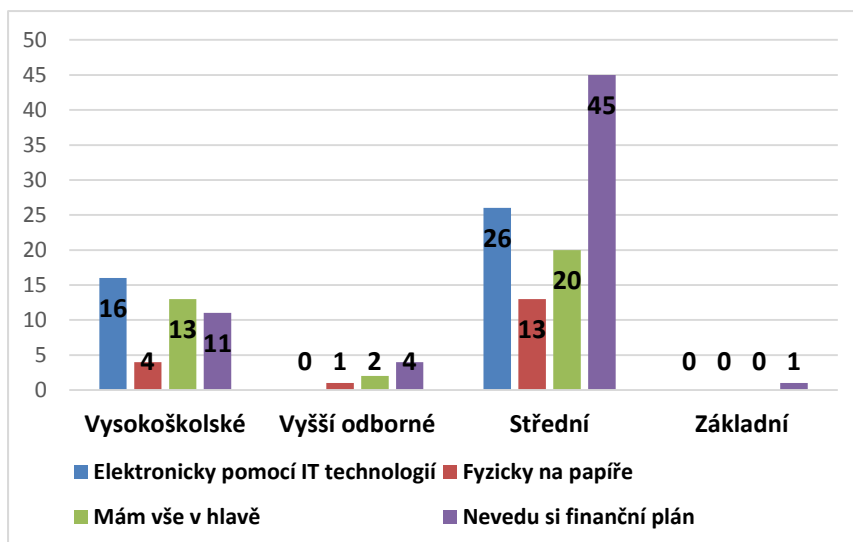
Následující stránka nám nabídne stručný pohled na rozdíly, které aktuálně panují mezi jednotlivými věkovými rozmezími, a bylo by nevhodné nezahrnout též závěry vyplývající z rozmanitých odlišností oslovených respondentů z hlediska dosaženého typu vzdělání. Zatímco u dvou mladších věkových skupin opětovně převažují zařízení informačních a komunikačních technologií pro účely sestavování finančních záměrů jedince, v rámci nejstarší kategorie dotazovaných překvapivě spatřujeme o něco vyšší frekvenci odpovědí vyjadřujících sklony k vedení záznamů pouze v kontextu povědomí, kdy převážná většina lidí uvedla, že nastavení vytyčeného směřování a kroků uchovávají spíše v hlavě (graf č. 3).

Charakteristika každé metody se samozřejmě liší v závislosti na spektru poskytovaných (ne)výhod. Některým lidem zcela postačuje utříbit si vlastní myšlenky, ale pro ostatní může být rozhodujícím faktorem potřeba vidět vše pohromadě sepsané, přičemž nerozhoduje, zda sestavování a modifikaci finančního plánu provádíme více prostřednictvím papírových či elektronických poznámek.

Graf č. 3: Rozdíly ve způsobech vedení záznamů v rámci věkových skupin

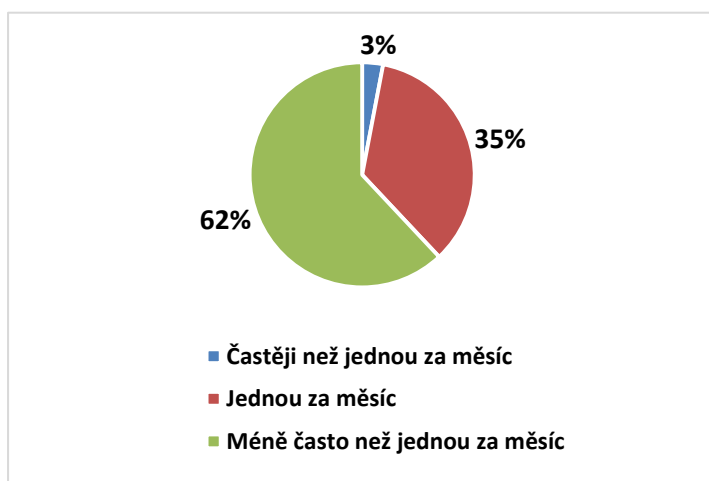
Rozdíly reprezentující přístupy k probíranému tématu z hlediska vzdělání se nabízí aplikovat spíše mezi lidmi s vysokoškolským a středoškolským typem kvalifikace, jelikož zástupci z řad vyšší odborné či základní formy vzdělání tvoří ve výsledcích provedeného šetření zanedbatelnou část. To nám v podstatě nedává oprávnění objektivně posoudit momentální vývojové tendence vybraných okruhů osobních financí v rámci zmíněných kategorií zúčastněných. Poutavou informací se stal především fakt, že mezi oslovenými respondenty s vysokoškolským vzděláním lze spatřit nejmenší náchylnost k opomenutí nezbytnosti řízení osobního rozpočtu. Ostatní obdobně posuzovaná uskupení dotázaných pak ve všech případech vyjadřují inklinaci směrem k tomu, že osobní finanční plán nevytváří, což můžeme směle vyčíst na základě přílehlého grafického znázornění (graf č. 4).

Graf č. 4: Rozdíly ve způsobech vedení záznamů v rámci vzdělání

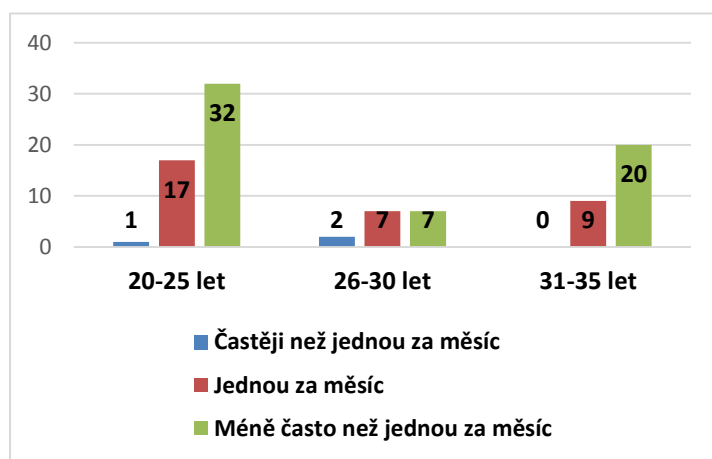
8.2.2. Četnost úprav nastavení osobního finančního plánu

Nyní se přesuneme k zodpovězení druhé výzkumné otázky, jejíž primárním posláním bylo zajistit dostatečný počet odpovědí, ze kterých bychom mohli jednoznačně detekovat četnost úprav nastavení dříve naplánovaného směřování osobního finančního záměru. Na základě dříve nastíněných závěrů již víme, že 61 % respondentů se o problematiku řešenou v rámci této práce zajímá, což představuje skupinu 95 lidí, z jejichž reakcí budeme nuceni prezentovat závěry poskytující potřebný pohled na věc. Dostupná data ukázala vskutku nerovnoměrné frekvenční tendence v kontextu provádění modifikací, když majoritní část obdržených odpovědí konstatuje spíše delší, než kratší časové úseky referující o nutnosti úpravy nastavení personálního nebo rodinného rozpočtu (graf č. 5).

Graf č. 5: Frekvence úprav nastavení osobního finančního plánu (95 respondentů, zaokrouhleno)

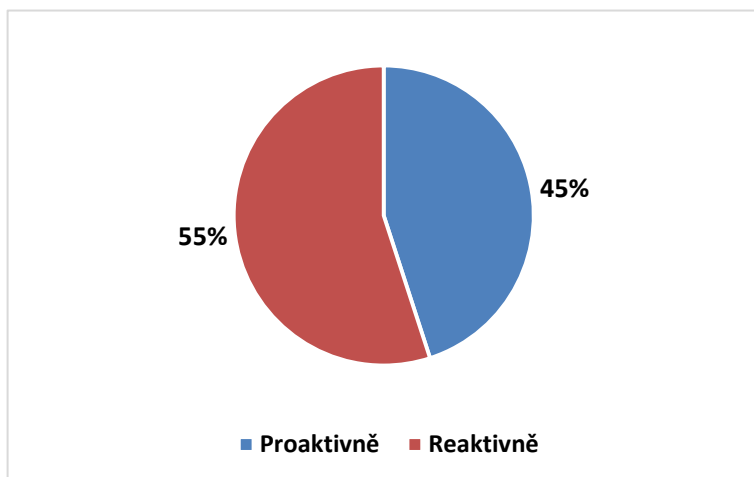
Zhruba třetina jedinců tvrdí, že zmíněné úkony je potřeba provádět minimálně v časových intervalech jednoho měsíce, zatímco pouhá 3 % oslovených deklarovala častější požadavek pro účely úprav rozvržení kroků obsažených v peněžním plánu. Tyto trendy jsou patrné nejen s ohledem na celkové výsledky, ale do značné míry korespondují také s preferencemi z hlediska pohlaví, věkového kategorického zařazení i dosaženého typu vzdělání. Za zmínku snad stojí skutečnost, že u respondentů v rozmezí 26 – 30 let nelze pozorovat tak výrazné sklony ve jménu delších časových prodlev mezi jednotlivými modifikacemi záměru, jako je tomu u ostatních sledovaných skupin (graf č. 6).

Graf č. 6: Rozdíly frekvence úprav osobního finančního plánu v rámci věkových skupin

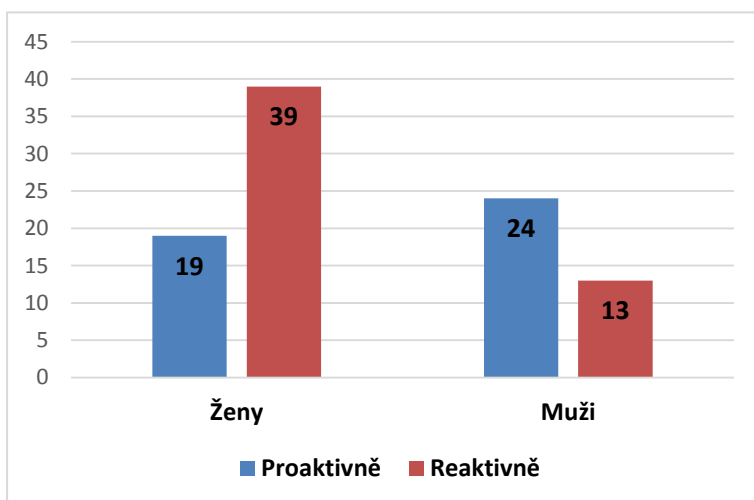
8.2.3. Přístup k vytváření osobního finančního plánu

Navazující otázka byla zahrnuta z toho důvodu, abychom na základě objektivních dat mohli vyvodit jednoznačně působící závěry ve spojitosti s přístupem k vytváření osobního záměru financí. Primárním úkolem bylo provést zjištění, zdali si dotázaní jedinci s kladně vyjádřeným postojem ke zmíněné oblasti tvoří přehledy personálního rozpočtu na základě vlastní vůle a sami vyvíjejí snahu se aktivně podílet na řízení veškerých aspektů ovlivňujících onen ekonomický koncept anebo jsou tyto lidé určitými okolnostmi spíše donuceni k vedení soupisu svých peněžních prostředků a nezbývají jim jiné cesty, jak efektivně nakládat s disponibilním množstvím peněz pro účely vlastní ekonomické stability. Analýza obdržených dat nám pomohla odhalit počet 43 respondentů, kteří se přiklání k první výše popsané variantě, jež předpokládá proaktivní přístup. Nicméně jsem nucen konstatovat fakt, že početnější skupinu 52 lidí v tomto ohledu tvoří ti, u nichž dochází k sestavování směřování osobních financí z nutnosti, tedy spíše reaktivní formou (graf č. 7).

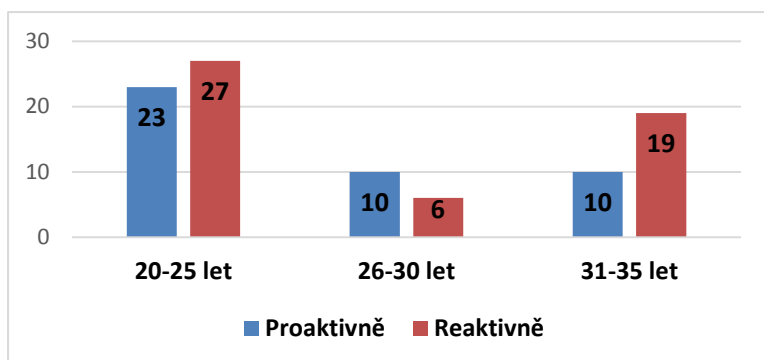
Graf č. 7: Přístup k vytváření osobního finančního plánu (95 respondentů, zaokrouhleno)

Upřeme-li zrak na doprovodná grafická vyjádření, zdá se vcelku zajímavé pohlédnout na rozdílnosti panující zejména mezi pohlavími. Získaná data v rámci proaktivního posouzení situace výstižně potvrzují větší dominanci ze strany mužů a naopak výsledky referující o momentálních přístupech žen dokazují, že jsou to právě ony, kdo je zatížen nezbytností vytváření osobních peněžních plánů reaktivním způsobem (graf č. 8).

Graf č. 8: Rozdíly přístupů k vytváření osobního finančního plánu v rámci pohlaví

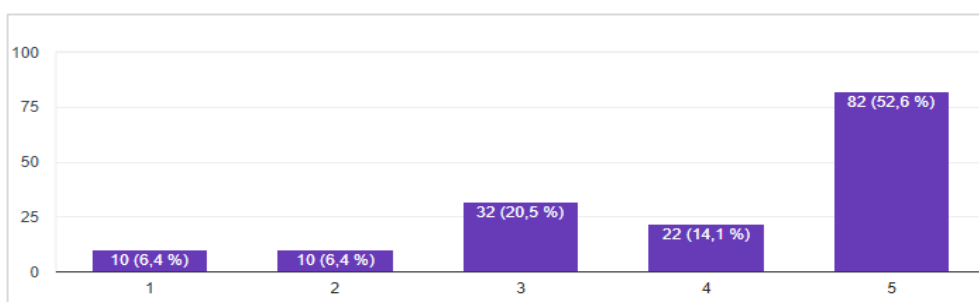
Pokud bychom se soustředili na diference z hlediska věkových kategorií či dosaženého vzdělání, tak nelze s určitostí vypořádat žádné výrazné anomálie potvrzující jednoznačnou převahu jednoho ze zde diskutovaných faktorů. Poukázat se dá pouze na drobný výkyv s ohledem na respondenty spadající do kategorie 31 – 35 let, u kterých můžeme spatřovat větší inklinaci směrem k reaktivnímu využití (graf č. 9).

Graf č. 9: Rozdíly přístupů k vytváření osobního finančního plánu v rámci věkových skupin

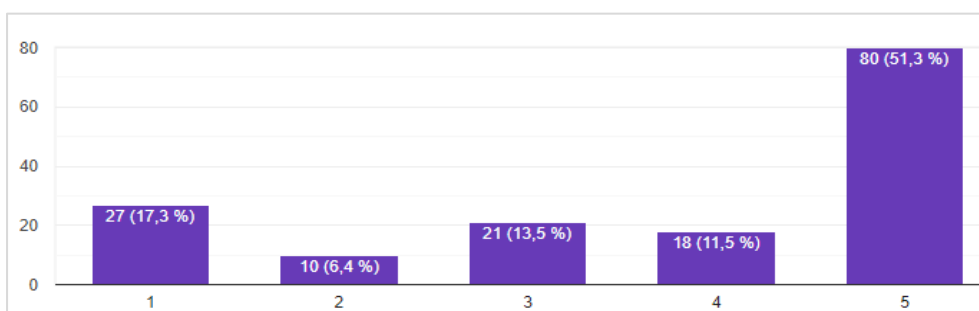
8.2.4. Oblasti ohrožení osobního finančního plánu

Další dotaz si kladl za cíl poskytnutí informací, na základě kterých by bylo dostatečně příhodné definovat spektrum veškerých faktorů, jež svými vlastnostmi v největší míře ohrožují bezproblémové plnění stanovených kroků týkající se rozvržení osobního finančního plánu. V tuto chvíli je také potřeba brát ohled na fakt, že pro naplnění účelu výzkumné otázky byla využita metoda číselných škál, kde si jednotliví respondenti mohli zvolit stupeň rizika konkrétního činitele podle vlastního uvážení na stupnici 1 (žádné riziko) – 5 (vysoké riziko).

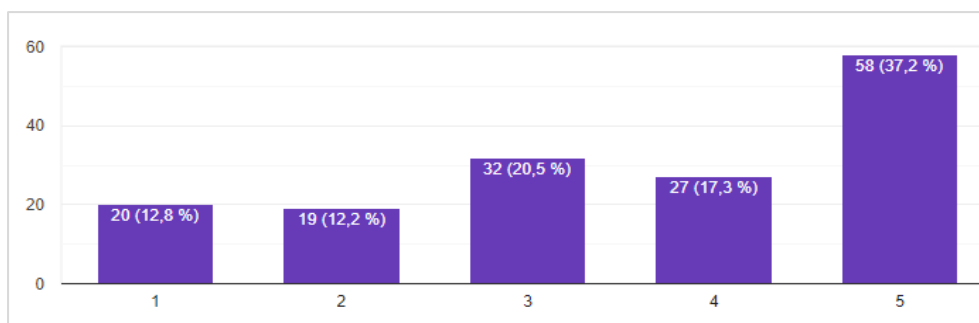

Graf č. 10: Míra ohrožení osobního finančního plánu – ztráta příjmu ze zaměstnání

Z dostupných dat lze bezesporu odvodit, že nejvyšší frekvenci reakcí pozorujeme u obav referujících o ztrátě příjmu ze zaměstnání (graf č. 10), v těsném závěsu figuruje odpověď spojená se ztrátou domu, bytu nebo jiné nemovitosti (graf č. 11) a na třetím místě nachází své místo strach ze ztráty příjmu v důsledku úrazu, invalidity či úmrtí (graf č. 12).

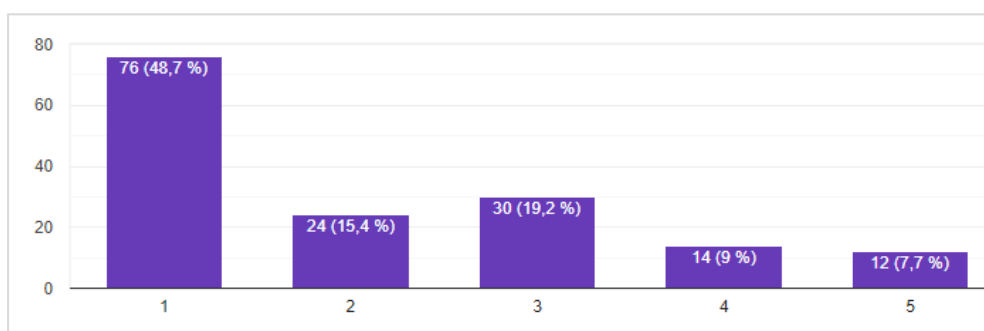

Graf č. 11: Míra ohrožení osobního finančního plánu – ztráta domu, bytu či jiné nemovitosti

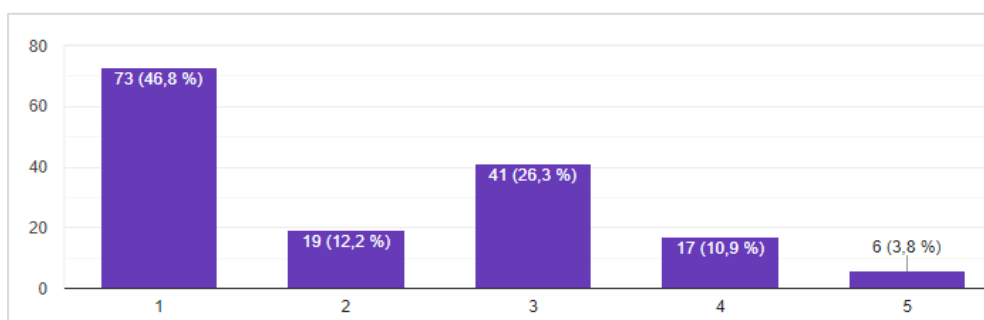
Graf č. 12: Míra ohrožení osobního finančního plánu – ztráta příjmu kvůli úrazu, invaliditě či úmrtí

Podíváme-li se na výčet ohrožujících faktorů, u nichž oslovený panel respondentů predikuje nejmenší dopady pro vlastní peněžní záměr, můžeme na základě získaných informací jednoznačně deklarovat, že v popředí zanedbatelnějších skutečností se pohybuje eventualita ztráty vedlejších příjmů (graf č. 13).

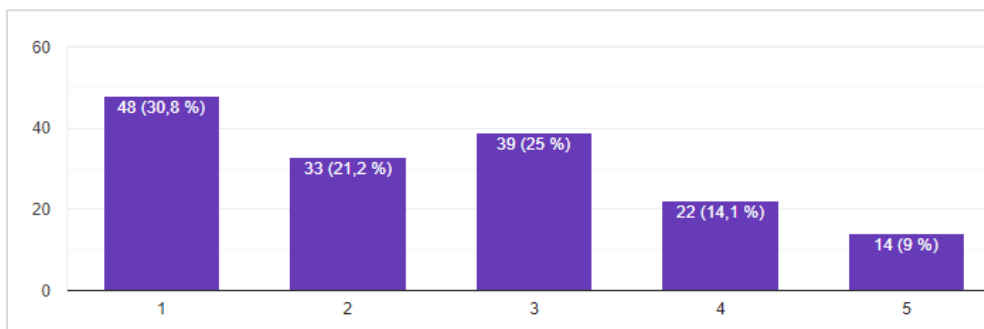

Graf č. 13: Míra ohrožení osobního finančního plánu – ztráta vedlejších příjmů

Lidé se pak příliš neobávají zvýšení výdajů na děti (graf č. 14) ani možného zvýšení splátek nebo jiných plateb (graf č. 15). Dále považuji za nezbytné poukázat též na několik činitelů, u kterých již není na první pohled patrné, jestli v nich lidé spatřují velké či malé riziko, ale přesto je možné z nabytých dat určit aktuální vývojové inklinace směrem k vyjádření stupně nebezpečnosti. Do sféry méně ohrožujících skutečností dotázaní uvedli ztrátu vybavení domácnosti nebo osobních věcí. Za problematické nepovažují ani možné zvýšení cen komodit.

Graf č. 14: Míra ohrožení osobního finančního plánu – zvýšení výdajů na děti

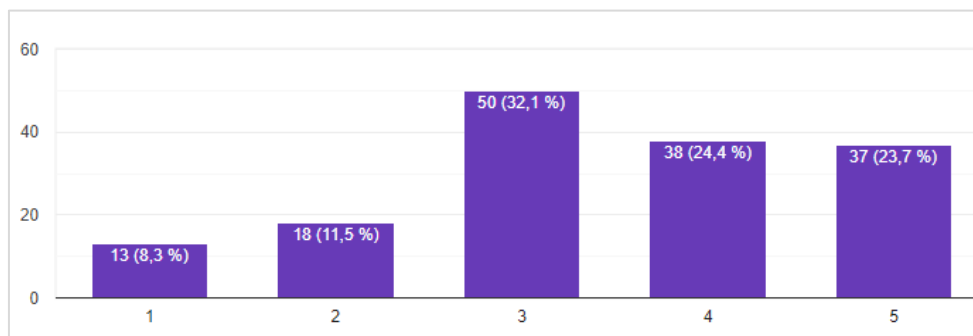

Graf č. 15: Míra ohrožení osobního finančního plánu – zvýšení splátek či jiných plateb

Na druhé straně ale nelze stanovit seznam faktorů, jejichž náhlou aktivizací by dotázaní pocítili spíše vážnější finanční problémy, a tudíž zde jen demonstrativně vyjmenuji zbylou část eventuálně rizikových činitelů, u kterých na základě provedeného šetření nemůžeme precizněji odhadovat úroveň jejich nebezpečnosti, jelikož pro některé zúčastněné různé faktory reprezentují různou míru ohrožení. Patří sem ztráta auta či jiného dopravního prostředku, ztráta příjmu z důvodu nemoci a škody způsobené cizím osobám. Vzhledem k přehlednější formální úpravě práce jsem výše zahrnul pouze grafickou prezentaci výsledků, jež zachycují nejzřetelnější zobrazení získaného kvanta dat.

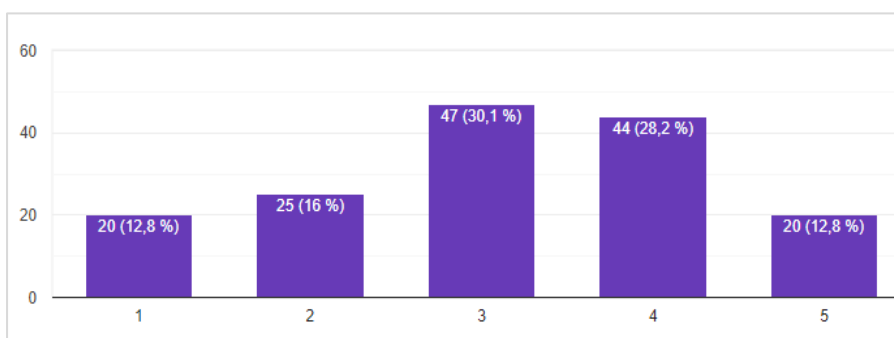
8.2.5. Možnosti zvýšení příjmů a snížení výdajů

Další z mnoha stanovených otázek výzkumného šetření se týkala zjištění konkrétních oportunit jednotlivců v souvislosti se eventuálními oblastmi zvýšení příjmů, což jde ruku v ruce s definováním nejčastějších možností, jakými lze zatížení personálního peněžního plánu snížit. Z nabídnuté sféry odpovědí respondenti nejčastěji uváděli, že finanční příležitosti spojené se zaměstnáním shledávají jako nejvíce pravděpodobnou alternativu navýšení příjmového sloupce osobního nebo rodinného rozpočtu, s čímž by podle vytěžených dat vyjádřilo značný souhlas téměř 50 % všech dotázaných (graf č. 16). Respondenti opět využili metodu škály stejně jako v předchozí výzkumné otázce na zvolené úrovni 1 (malá šance) – 5 (velká šance).

Graf č. 16: Možnosti zvýšení příjmů ze zaměstnání

Výrazně menší objem reakcí se pak kladným způsobem staví na stranu referujících o možnostech posílení příjmové agendy o částky z investičních rozhodnutí, které tak v konečném důsledku předčilo odpovědi reprezentující zvýšení množství obdržených peněžních instrumentů prostřednictvím pronájmu movité či nemovité věci. Velký ohlas nezaznamenaly ani výnosy plynoucí z držby cenných papírů nebo podíly na zisku. Poutavou informací se ve spojitosti s otevřenou odpovědí staly reakce upozorňující na eventuality zlepšení rozpočtové kondice díky výhodám a efektivní orientaci na trhu s kryptoměnami, jimž se tak podle všeho poslední dobou dostává širší pozornosti. Pokud bychom se přesunuli ke snižování hodnot položek výdajové části rozpočtu, lidé nejčastěji spatřují možnosti řešení této problematiky v rámci osobních výdajů. S tímto tvrzením vyjadřuje souhlasné stanovisko přes 40 % dotázaných (graf č. 17). Zatímco zmíněná oblast představuje kýžené řešení, ostatní nabízené typy odpovědí již nedosahovaly vyšších zvolených hodnot na škálovém vyjádření. Eventuality intenzivnější minimalizace výdajů nejsou pozorovány v souvislosti s výdaji na bydlení ani snížením splátek či jiných plateb. Dle získaných dat nelze příliš spoléhat také na snížení výdajů vynakládaných na děti.

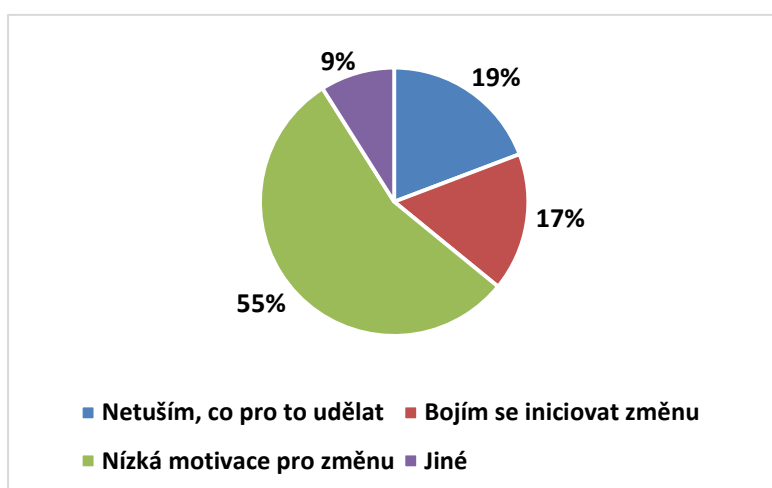

Graf č. 17: Možnosti snížení osobních výdajů

8.2.6. Faktory bránící ve zlepšení osobního rozpočtu

Nyní také nastal správný čas k zodpovězení přidruženého dotazu, jehož hlavním posláním bylo získání dostatečného množství informací poukazujících na typy příčin, které lidem podstatně brání podniknout potřebné kroky znamenající zvýšení příjmových hodnot nebo snížení vynakládaných částek pod podmínkou, že oslovená skupina respondentů si je takových možností vědoma. Nejvážnější problém podle dostupných dat tkví ve velmi nízkém odhodlání a motivaci pro změnu, což bylo pro účely provedeného průzkumu chápáno zejména tvrzeními, jež hovoří spíše o dosažení zanedbatelného rozdílu v rámci osobního finančního plánu, nebo v jeho kontextu nelze realizovat žádné pokusy o zlepšení momentální situace.

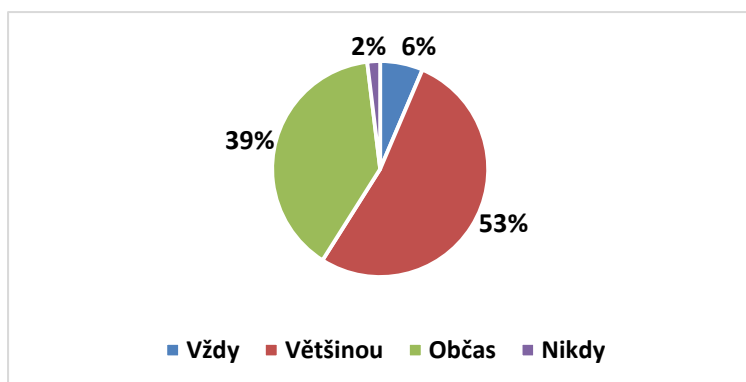
Téměř pětina dotázaných též konstatuje, že si sama neví rady, jakým způsobem eventuálně dostupná řešení implementovat, a to především na kterém místě zahájit potřebné kroky a koho případně kontaktovat. Menší odstup si pak drží výčet respondentů, u nichž k posílení optimální kondice personálního peněžního přehledu nedošlo z důvodu obavy odrážející následné negativní reakce okolí. V ostatních případech se jedná o jednotky různorodých odpovědí, kde nejpočetnější zastoupení mají výroky upozorňující na to, že lidem nic nebrání v podniknutí příslušných kroků pro zlepšení bilance vlastního rozpočtu anebo nad spektrem dostupných řešení nikdy neuvažovali, neboť aktuálně nepocítují nezbytnost věnování se těmto záležitostem. Nakonec nelze opomenout ani prohlášení poskytnutá dvěma oslovenými jedinci, kteří se nezdráhali uvést lenost jako nejvýznamnější překážku, což působí úsměvným, zato alespoň upřímným dojmem. Odlišnosti mezi oběma pohlavími či jednotlivými věkovými skupinami pak pouze zrcadlí rozložení sil znázorněných pomocí grafu č. 18.

Graf č. 18: Faktory bránící zajištění zlepšení osobního rozpočtu (absolutní vyjádření, zaokrouhleno)

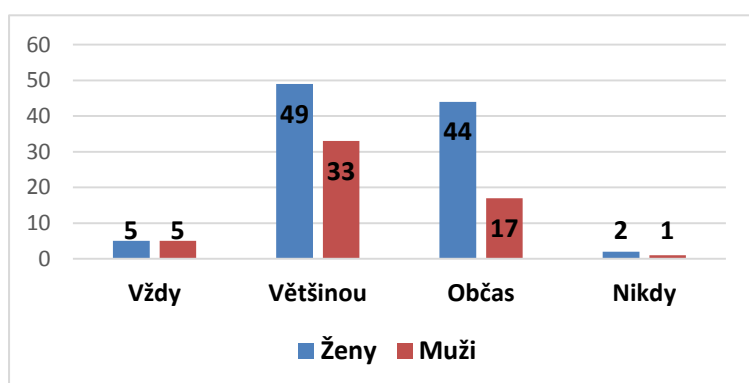
8.2.7. Dosahování osobních cílů a faktory jejich ohrožení

Přesuneme-li těžiště debaty do oblasti frekvence dosahování osobních cílů, bez nichž nemohou být humánní potřeby efektivně uspokojovány, nezbývá nám žádné jiné východisko, než rekurentně posuzovat vlastní finanční možnosti s ohledem na pohotovější naplnění zmíněných záměrů. Data poskytnutá prostřednictvím následující výzkumné otázky naznačují relativně příznivý trend, kdy bezmála 60 % zachycených reakcí indikuje kladné stanovisko ohledně frekvence docílení zvolených mezníků. Další uskupení oslovených se přiklonilo k variantě občasného dosahování dříve vytyčených potřeb, a to v rozsahu téměř 40 %, zatímco pouze tři lidé deklarují velmi mizivou až nulovou četnost týkající se této oblasti (graf č. 19).

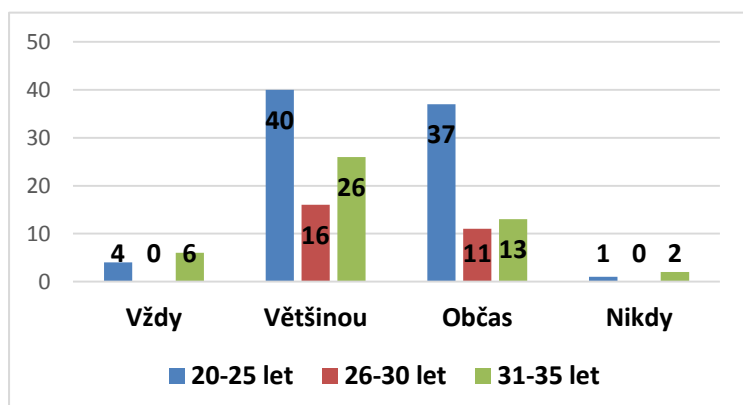
Graf č. 19: Frekvence dosahování osobních cílů (absolutní vyjádření, zaokrouhлено)

S poukázáním na diference mezi pohlavím uřeme fakt, že na základě detailnější analýzy dat lze pozorovat pozitivnější tendence ve spojitosti s muži než se ženami (graf č. 20).

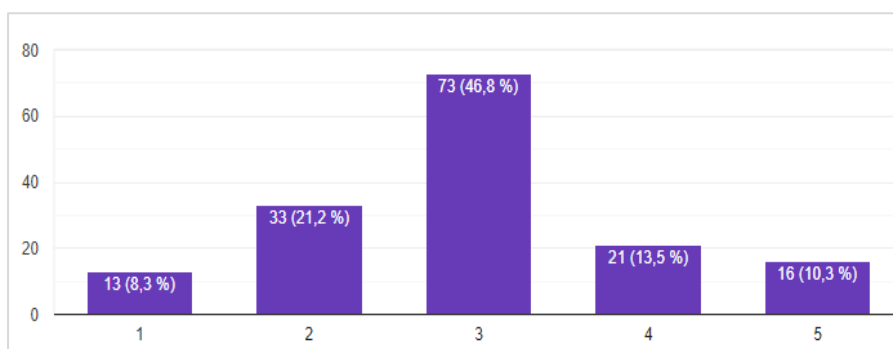
Graf č. 20: Frekvence dosahování osobních cílů v rámci pohlaví

Nepatřilo by se zapomenout ani na rozdíly panující v rámci všech tří věkových rozmezí, u kterých můžeme spatřovat postupné zlepšování z hlediska dosahování osobních cílů zejména průběžně v čase, kdy s věkovým progresem pravděpodobně stoupá i úspěšnost spjatá s naplňováním vlastních záměrů (graf č. 21), což může odrážet zdravé uvažování na poli osobních financí a efektivní management alokace peněžních zdrojů ke konkrétním cílům.

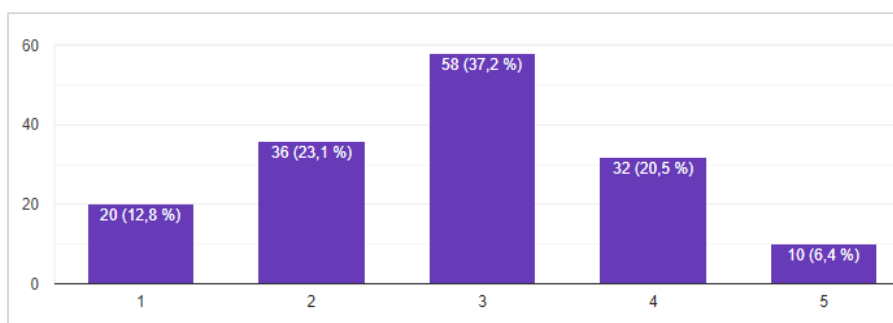
Graf č. 21: Frekvence dosahování osobních cílů v rámci věkových skupin

V následující fázi bylo nutné zajistit přesnější informace v souvislosti s poměrně rozmanitým spektrem faktorů, jež lidem značným způsobem znemožňují podniknout rychlejší cestu za splněním jejich definovaných záměrů a kvalitnějším uspokojením personálních potřeb. Pro nabízenou sféru možných odpovědí byla opětovně aplikována metoda škálování, čímž mohl každý oslovený jedinec označit úroveň důležitosti daného činitele dle individuálního uvážení. Grafická vyjádření uvedená na následující stránce opětovně zobrazují škálovou úroveň konkrétního činitele na stupnici 1 (malé ohrožení) – 5 (velké ohrožení).

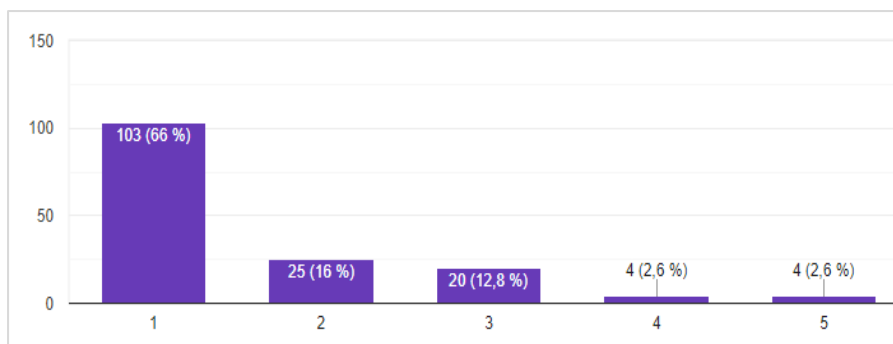
Graf č. 22: Míra ohrožení dosahování osobních cílů – nedostatek finančních prostředků

Na základě podrobnější analýzy obdržených dat nemůže být rozporováno logické očekávání, že nejcitelnějšími překážkami se v kontextu optimálního dosahování jednotlivých mezníků respondentů jeví nedostatečné množství finančních prostředků (graf č. 22) a volného času (graf č. 23).

Graf č. 23: Míra ohrožení dosahování osobních cílů – nedostatek volného času

Pokud bychom se bavili o závěrech vyplývajících z ostatních navrhovaných odpovědí, narazíme s větším odstupem na reakci odrážející legislativní, politické, sociální či jiné poměry, které též některým lidem tropí starosti s ohledem na naplňování vymezených cílů, přičemž absolutní minorita hlasů vyznívá pro okruh problematiky zdraví (graf č. 24), neboť pouhých 5 % odpovídajících shledává tuto oblast výraznou negativní překážkou.

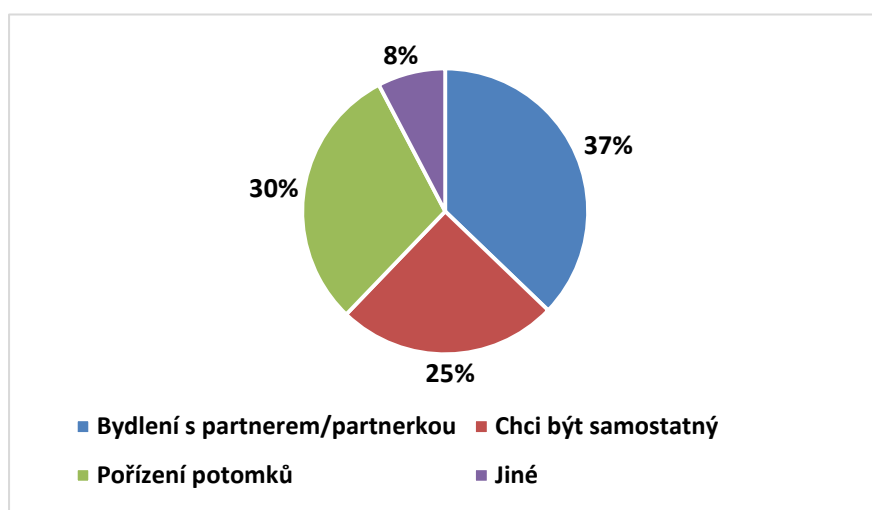

Graf č. 24: Míra ohrožení dosahování osobních cílů – zdravotní problémy

Lidé zároveň disponovali možností upozornit i na jiné faktory ohrožující uspokojivý průběh naplnění stanovené struktury osobních cílů, kde se objevily řádově jednotky odpovědí odkazující na koronavirové restriktce, jelikož provedené šetření bylo aplikováno během pokročilé fáze pandemie nemoci Covid-19.

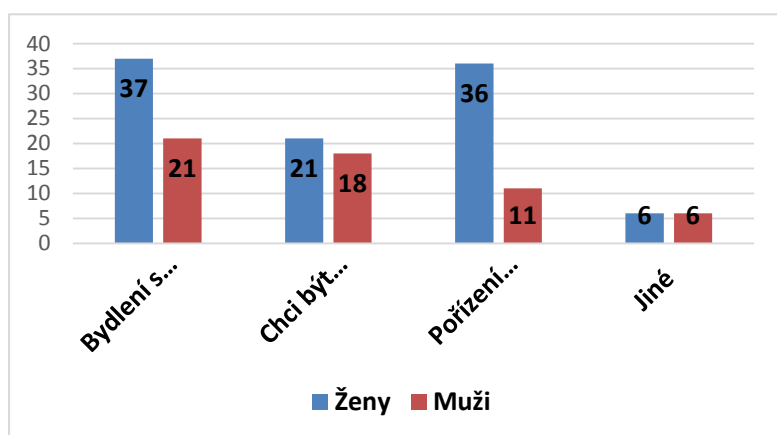
8.2.8. Důvody sjednání hypotečního úvěru

Zaměření dalšího výzkumného dotazu bylo koncipováno hlavně pro účely objasnění skutečností poukazujících na jednotlivé faktory, které nejčastěji nutí mladou generaci ke sjednání hypotečního úvěru z důvodu potřeby zařízení vlastního bydlení. Panel oslovených jedinců zde mohl zařadit také retrospektivní uvažování s ohledem na poukázání daných činitelů, jež představovaly značný význam v době, kdy respondenti čelili onomu rozhodnutí. Nejpočetnější kategorii v kontextu dostupných dat a komplexního posuzování reprezentují odezvy uvádějící nezbytnost využití hypotéky podporované touhou po bydlení s partnerem či partnerkou, a to až ve výši 37 % veškerých zachycených reakcí (graf č. 25).

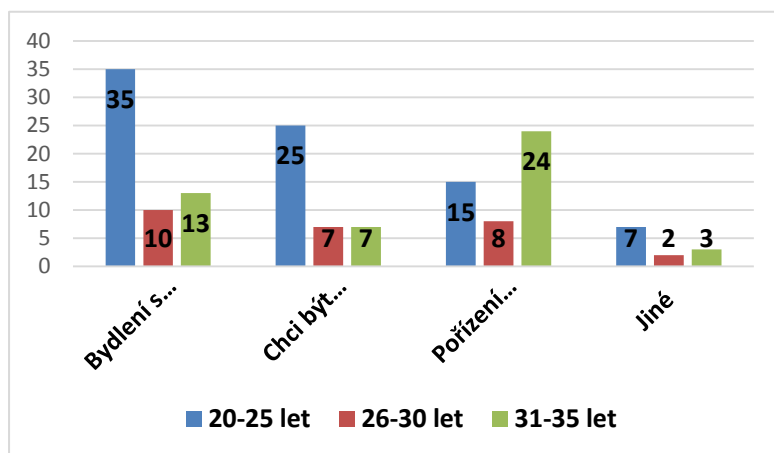
Graf č. 25: Důvody pro sjednání hypotečního úvěru (absolutní vyjádření, zaokrouhleno)

Pozadu nezůstává ani fakt hovořící o znatelné naléhavosti vyřešit prostorové problémy z hlediska schopnosti poskytnout optimální zázemí pro výchovu dětí v souhrnném počtu 30 % získaných odpovědí. Celá čtvrtina všech oslovených pak jako primární důvod sjednání hypotečního úvěru uvedla prosté osamostatnění se, protože již chtěli začít žít ve vlastním a nebyť nadále pod drobnohledem rodičů. Většina ze zbývajících 8 % dotázaných, kteří vlastní důvody pro provedení aktuálně diskutovaných kroků viděli na poli jiných skutečností, než na jaké jsem doposud poukázal, uvedla, že do současné chvíle nepocítili zvýšenou potřebu zahájit jednání ve jménu obdržení hypotéky. Další trojice odpovídajících nachází motivaci pro tentýž čin s uvážením investice do nemovitosti, jež v budoucí době plánují pronajímat.

Graf č. 26: Důvody pro sjednání hypotečního úvěru v rámci pohlaví

Pokud bychom tradičně směřovali ke shrnutí vybraných diferencí v rámci pohlaví, můžeme jako zásadní důvody uvést zvláště nezbytnost zařízení vlastního bydlení s partnerem nebo partnerkou, což je u žen rovnocenným dílem doprovázeno úmyslem založit rodinu. Muži vykazují sekundární inklinace spíše k samotnému započetí procesu osamostatnění se jak po ekonomické, tak po sociální stránce (graf č. 26). Ačkoliv nám nebylo umožněno vyvodit žádné odpovídající závěry v kontextu prezentace určitých výkyvů se zahrnutím nesouladů napříč kategoriemi dosaženého stupně vzdělání, nelze tyto skutečnosti vytěsnit s ohledem na věková zařazení jedinců. Poutavou informací, jež výstižným způsobem potvrzuje nedávné trendy v odkládání rodičovství, se zdá být to, že potřeba zajistit optimálně vybavené zázemí pro pořízení potomků, a tím pádem nevyhnutelnost sjednání hypotečního úvěru, o sobě dává výraznější formou vědět u respondentů spadajících do rozhraní 31 – 35 let (graf č. 27).

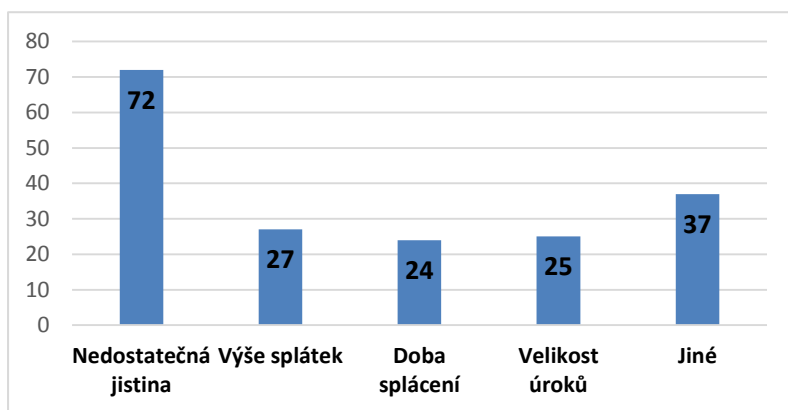

Graf č. 27: Důvody pro sjednání hypotečního úvěru v rámci věkových skupin

8.2.9. Faktory bránící v poskytnutí hypotečního úvěru

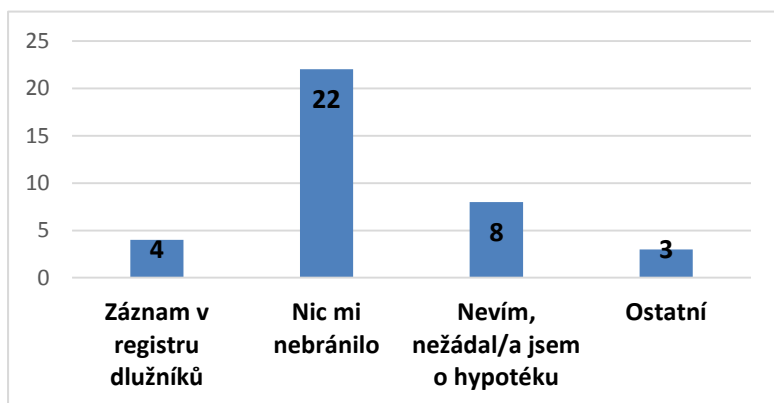
Díky přecházející části textu jsme nabyli detailnější povědomí o tom, jaké faktory představují největší motivaci pro navození pocitu nezbytnosti sjednání hypotéky. Stále avšak v rámci probíraného tématu zbývá definovat relativní problémovost konkrétních překážek, jež mohou svými charakteristickými vlastnostmi vyvolat vyjádření negativního postoje banky pro účely postoupení úvěrovaných peněžních prostředků klientovi. Rozhodnutí o poskytnutí hodnotnějšího finančního obnosu je vždy výsledkem přísného procesu prověřování atraktivity žadatele, který může vykazovat řadu slabín, jejichž základní výčet byl nabídnut tázanému okruhu jednotlivců a ti měli určit, zda jim některé z nich překazily snahy o kladné vyřízení žádosti o právě debatovaný typ úvěru. Nejvýznamnější formou překážky se podle očekávání stala nedostatečná jistina (graf č. 28), jejíž existence nejcitelněji zasahuje do životních plánů nejmladší věkové skupiny, kde četnost tohoto typu odpovědí vede s poměrně značnějším odstupem než v souvislosti s odlišnostmi panujícími uvnitř ostatních věkových skupin.

Bylo nám tak umožněno provést příslušnou verifikaci výše uvedeného tvrzení, že mladí lidé, svým věkem spadající do seskupení 20 – 25 let, mívají častější problémy s nedostatečnými obnosy našetřených finančních prostředků. Neměli totiž doposud patřičnou příležitost v dlouhodobém časovém horizontu vydělat takové peněžní částky, které by případně posloužily jako adekvátně postačující množství pro potřeby ručení hypotečního úvěru. Zkrátka neuplynul ještě tak dlouhý čas od dokončení studia, abychom byli schopni prostřednictvím vykonávání určitého zaměstnání našetřit nezbytnou sumu peněz, a tudíž se v tomto věku jeví obtížným úkolem disponovat hojnou jistinou.

Graf č. 28: Faktory bránící lidem obdržet hypoteční úvěr (celkový přehled)

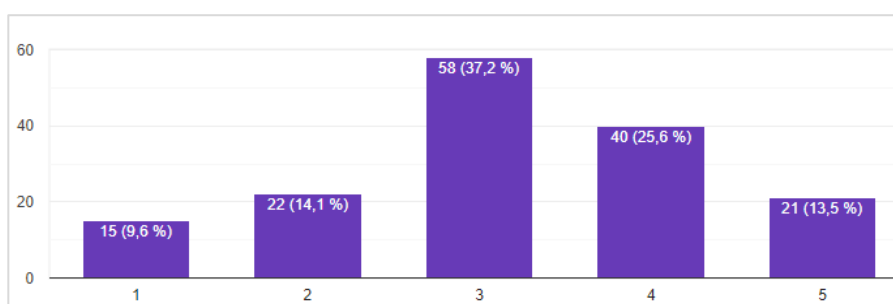
Se znatelným odstupem nachází v procesu vyhodnocování dat své místo další tři faktory, mezi kterými lze zaznamenat jen nepatrné rozdíly v řádu jednotek reakcí, přičemž ty zmiňované skutečnosti reprezentují výše splátek, doba splácení a v neposlední řadě také velikost úroků. Pozoruhodným způsobem se dále vyprofilovala sorta odpovědí referujících o jiných faktorech, jež respondentům bránily či stále brání v obdržení kladného stanoviska bankovní instituce. Viditelným pozitivním ukazatelem jsou zejména odezvy, které neodkryly žádné překážky bránící lidem splnit bankou vyžadovaný seznam podmínek, a to v celkovém úhrnu 22 oslovených (graf č. 29). Nakonec se ve výčtu našlo i pár jedinců, jimiž poskytnutá vyjádření směřovala k faktu, že s žádostí o hypotéku zatím nemají zkušenosti, tudíž nedisponují odpovídající schopností posoudit relativní stupeň problémovosti konkrétního činitele. Zanedbatelný počet dotázaných pak za primární bariéru označilo záznam v registru dlužníků. Základní přehled dat, související s aktuální výzkumnou otázkou, je prezentován pomocí níže uvedených grafů zachycujících spíše generalizovaný souhrn veškerých reakcí, neboť v rámci příhodnějšího zodpovězení položeného dotazu bylo dovoleno vybírat vícero variant.

Graf č. 29: Faktory bránící lidem obdržet hypoteční úvěr (přehled kategorie „jiné“)

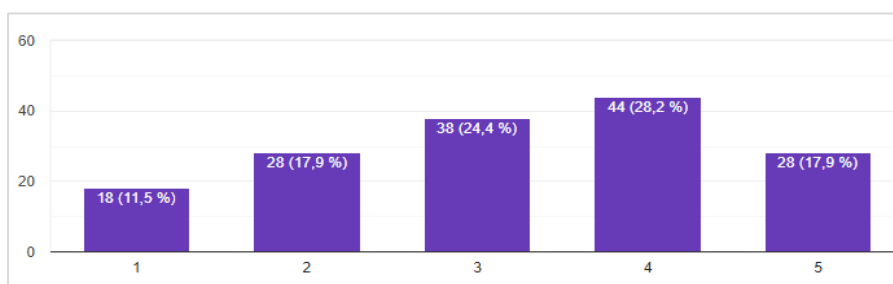
8.2.10. Důvody šetření peněz mimo účely pořízení hypotéky a dětí

Nyní se pokusíme představit uspokojivé závěry vyplývající z dalšího výzkumného záměru, jehož příznačným posláním bylo poskytnout relevantní data s ohledem na spektrum účelů šetření peněžních prostředků, přičemž základní stanovenou podmínkou je jejich akumulace pro uskutečnění jiných záměrů než pořízení vlastního bydlení a zakládání rodiny. O obsazení vedoucích pozic ve spojitosti s nabízenou sférou typově škálových odpovědí bylo rozhodnuto velmi těsným rozdílem pouhých devíti hlasů, které se nakonec přiklonily k reakci označující úschovu peněz pro případ nouze nebo na horší časy (graf č. 30). Číselné rozmezí škály zůstalo nadále klasické, tedy v intervalu 1 (málo šetřím) – 5 (velmi šetřím).

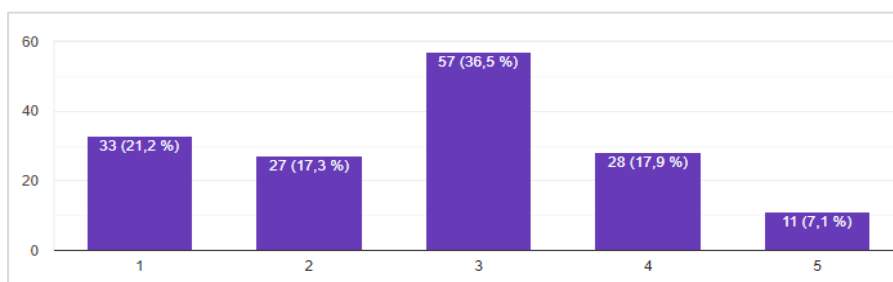

Graf č. 30: Míra šetření peněz mimo důvody pořízení hypotéky či dětí – kdyby náhodou/na horší časy

Druhému místu se potom mohou těšit odezvy spjaté se záměrem šetřit na dovolenou či prosté cestování (graf č. 31). Díky provedenému šetření jsme dále zjistili, že spousta lidí si také dala za úkol shromažďovat finanční prostředky pro účely udržování svých zálib a na obdobné úrovni se pohybují zábava i volný čas (graf č. 32).

Graf č. 31: Míra šetření peněz mimo důvody pořízení hypotéky či dětí – cestování/dovolená

Graf č. 32: Míra šetření peněz mimo důvody pořízení hypotéky či dětí – koníčky/zábava/volný čas

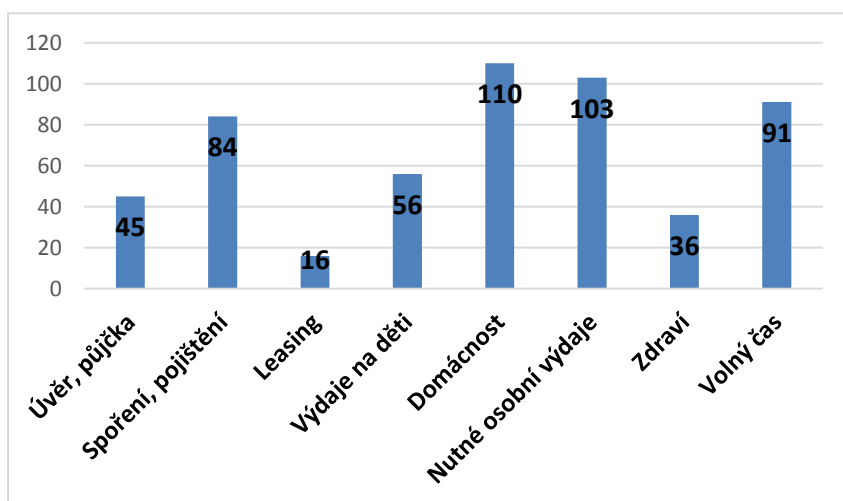
Velmi těsné rozestupy panují v kontextu střezení pekuniárních jednotek mezi koupí elektroniky a novějšího vybavení domácnosti, následuje relativně pasivnější přístup vzhledem k nezbytnosti šetření na penzi, přičemž nelze opomenout ani množství respondentů, kteří příkladně myslí na budoucnost svých ratolestí. Zde je nutné upozornit na specifické porozumění tohoto dotazu zahrnujícího děti, jelikož vedeme rozpravu primárně o hromadění peněžních prostředků pro zajištění potřeb těch, které již máme, kdy předpoklad zahrnutí zmiňovaného typu akumulace je zcela vyloučen. Nejmenší ohlas překvapivě vzbudila odpověď upozorňující na momentální požadavek koupě dopravního prostředku

V jedné z předcházejících kapitol jsme se pokusili stanovit výzkumné otázky na základě preciznějšího definování mezer nedávno uskutečněných průzkumů, jež byly iniciovány nejen ze zájmu institucí společenského, agenturně výzkumného či bankovního zaměření, ale záměry mnoha šetření zahrnující problematiku osobních financí jsou relevantním aspektem též na akademické úrovni. Přestože existuje nespočet zdrojů a odborných publikací shrnující důležité události několika posledních let, dynamika chování moderního světa způsobuje rychlejší zastarávání jejich aktuálnosti. Seskupení veškerých potřebných podkladů může posléze přispět k možnosti sepsání prací tohoto typu, jejichž cílem je získat soudobá data a prezentovat momentální vývojové tendence v kontextu předem stanovené oblasti výzkumu, čímž dojde k parciální restrukturalizaci vědomostí nabytých prostřednictvím poctivého studia starších odborných textů, o nichž byla právě vedena řeč.

8.2.11. Hlavní oblasti vynakládání peněžních prostředků

Další výzvou v pořadí se stala eventualita stanovení typických závazkových podstat u každé z jednotlivých věkových subkategorií. Zároveň ale nebylo považováno za chybu, pokud respondenti položený dotaz pochopili jako definování konkrétních oblastí, jež pro ně představují největší objemy vynakládaných peněžních prostředků. Protože nabídnutý seznam odpovědí zahrnoval aplikování škálové metody na úrovni 1 (malá zátěž) – 5 (velká zátěž), tak pro účely vyhodnocování získaného objemu dat byla vybrána četnost reakcí v mírových hodnotách 3 – 5, a to v souvislosti s generalizovaným přehledem i hlavní výzkumnou podstatou aktuálně probírané otázky.

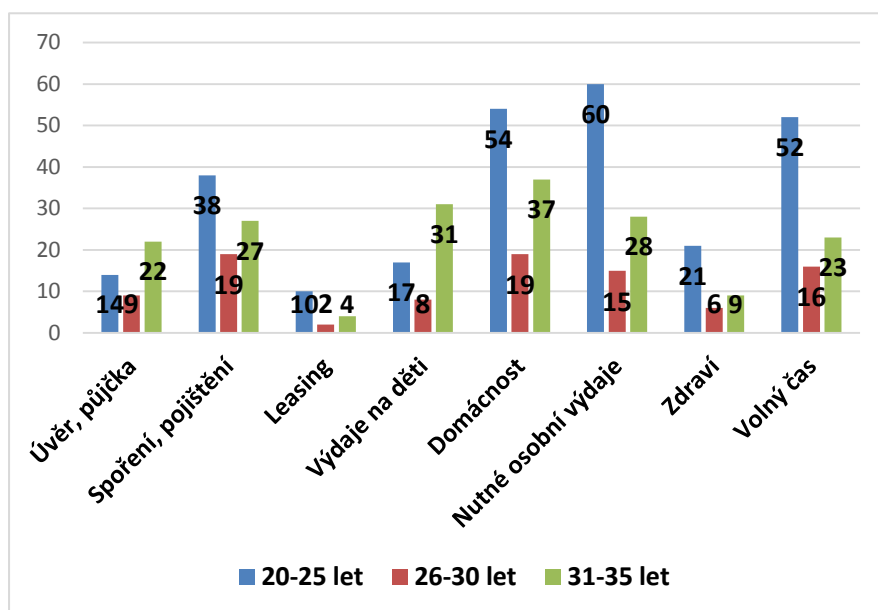
Pokud bychom měli stručně sumarizovat celkové rozvržení hlasů z hlediska vybrané části obdržených informací, nejsilnější postavení zaujímá kategorie závazků charakteristických pro uspokojivé vedení domácnosti, do jejichž výčtu lze zařadit spotřebu energie či nájemné, zatímco druhé v pořadí figurují výdaje spjaté s obligatorními personálními výdaji, které jsou reprezentovány například nutností nákladů na jízdné, mobilním tarifem nebo studiem. První polovinu typických výloh v souhrnném pojetí ještě doplňují finanční prostředky obětované volnému času, tedy zejména zábavě, kultuře anebo cestování, jež jsou následované náklady s ohledem na produkty spoření a také pojištění (graf č. 33). Naopak nejhorší hodnocení si odnesla odezva vztahující se k pravidelným platbám za leasing, z čehož lze jednoznačně usuzovat, že oslovení respondenti čerpají leasingových výhod pevně svázaných s využíváním dopravního prostředku pouze sporadicky.

Graf č. 33: Přehled četnosti závazků (celkový přehled)

Přesuneme-li těžiště diskuse blíže k naplnění poslání a konečnému zodpovězení výzkumné otázky, dojdeme postupnými krůčky ke zjištění příznačných závazků jednotlivých věkových podskupin. Na základě podrobnějšího rozboru vytěžených dat pozorujeme u nejmladšího věkového seskupení častější sklony k závazkům, jejichž podstata je nám známa z předchozího odstavce nynějšího textu, tedy především reakce referující o nutných osobních výdajích, nákladech na bezproblémový provoz domácnosti a rovněž volnočasových útratách. Upřeme-li pozornost směrem k sortě respondentů náležících do kolektivu 26 – 30 let, všimneme si nepatrně pozměněné struktury charakteristických závazků, když sféra výloh na domácnost se úměrně doplňuje s odchozími platbami pro potřeby produktů spoření a pojištění, což je znovu následováno náklady spjatými s využíváním volného času.

K zodpovězení poslední části položeného dotazu stále zbývá rozluštit tajemství skrytá v mlze věkového rozpětí 31 – 35 let. Pokud bychom pokračovali v analýze obdržených dat poskytujících informace pro vyvození odpovídajících závěrů, závazky typické pro obě mladší skupiny dotázaných v podstatě korespondují s těmi, jež nachází své místo též na předních příčkách nejstaršího sledovaného kolektivu. Mnohem výraznější roli zde ale zastávají výlohy na zajišťování kvalitní péče o děti, kde lze opětovně poukázat na momentální vývojové tendence spojené s pořizováním potomků blíže k třicátému roku života lidí (graf č. 34).

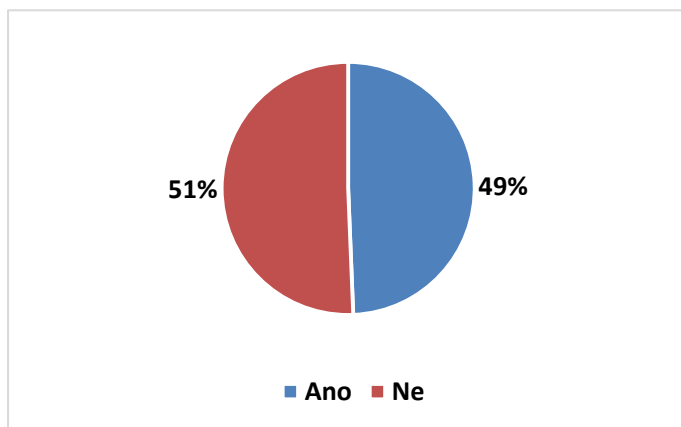

Graf č. 34: Přehled četnosti závazků v rámci věkových skupin

8.2.12. Spoření na penzi, faktory motivující ke spoření na penzi

V této chvíli se začínáme přibližovat ke konci vlastní prezentace závěrů nacházejících své styčné body v rámci získaného kvanta dat, poněvadž se dostáváme do okamžiku poukázání na trendy moderní doby vyplývající z předposledního výzkumného okruhu realizovaného šetření. Prvořadým cílem položeného dotazu bylo poskytnout zřetelné a objektivní důkazy ohledně celkového množství respondentů, kteří berou v potaz problematiku finančního zajištění na stáří a dochází u nich ke kontinuálnímu odkládání menších peněžních obnosů již v současné době. Sekundárním účelem zařazení aktuální otázky se potom stala explorační motivace činitelů, díky nimž dochází k potřebnému uvědomění si momentálních problémů společensko-sociálního charakteru vyvolaných zejména pozvolným stárnutím české populace.

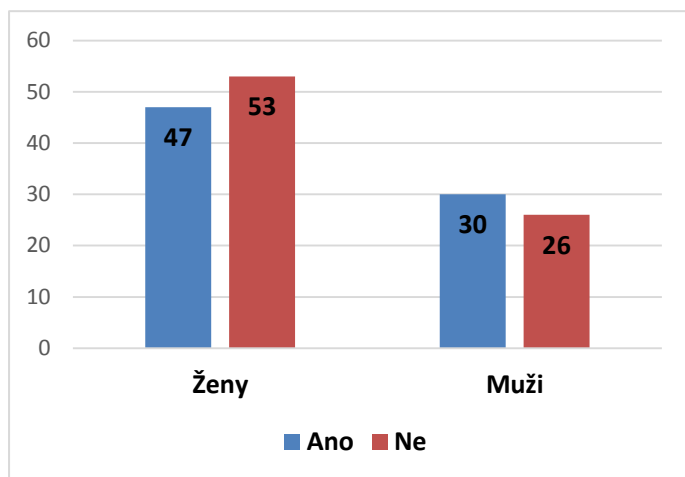
Tato realita zapříčiňuje dlouhodobou neúnosnost systému přerozdělování starobních důchodů, nedojde-li v oblasti fiskální politiky státu k promptnímu předložení strategických reforem, jež by efektivním způsobem dokázaly zvrátit negativně se vyvíjející trend v souvislosti se zmíněným polem působnosti. Jednodušší formou řečeno, jedním ze záměrů iniciovaného šetření bylo dopídit se stupně relevance jednotlivých faktorů, které ve větší míře ovlivňují inklinaci respondentů ke kladnějšímu postoji vůči průběžné akumulaci peněžních jednotek ve spojitosti s výhledem na penzi. Z dostupného množství informací lze dále vnímat také přístupy těch odpovídajících, u nichž sice k pravidelnému odkládání malých finančních sum nedochází, ale při detailnějším zanalyzování obdržných dat můžeme odvodit strukturu činitelů, jimiž by případně oslovení jedinci byli pozoruhodně ovlivněni.

Graf č. 35: Postoje respondentů k otázce, zda šetří na penzi (absolutní vyjádření, zaokrouhleno)

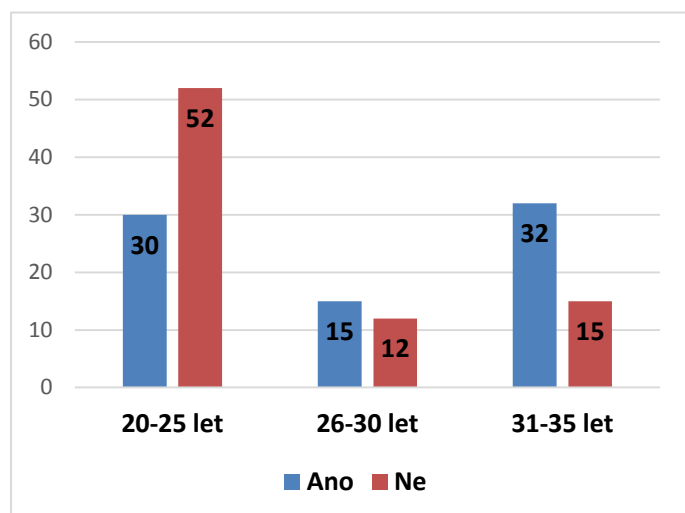
Vcelku poutavým faktem se jeví být rozložení sil v kontextu souhrnného počtu kladně i záporně vyjádřených postojů. Uskutečněný výzkum si pro nás přichytil velice netradiční obrázek, když nejtěsnějším rozdílem vyhrál výčet odpovědí poukazujících na negativní přístup ve výši 51 %, zatímco druhá část hovoří o spíše pozitivním stanovisku ohledně probíraného tématu debaty v dosaženém podílu 49 % veškerých zaznamenaných reakcí (graf č. 35). Tady by se dokonce pro účely uvolnění atmosféry dalo uvažovat o zapojení jazykovědného termínu s názvem oxymóron, jehož úkolem je pojmenovávat spojení slov, jejichž význam se vzájemně vylučuje, jako v našem případě „velká menšina“ nebo „malá většina.“ Nyní se ale vraťme zpátky k předmětu diskuse, neboť je ještě nutné rozvést aktuální rozpravu z důvodu deskripce diferencí napříč všemi kategoriemi umožňujícími filtrování specifických skupin respondentů.

V první řadě bychom si měli shrnout odlišnosti v přístupech k odkládání konkrétního množství peněžních obnosů na úrovni jednotlivých pohlaví. Mírně aktivnějšími jedinci se v tomto ohledu zdají být muži, jimž se tak lépe daří odrážet nájezdy pasivnějších tendencí panujících právě u žen (graf č. 36).

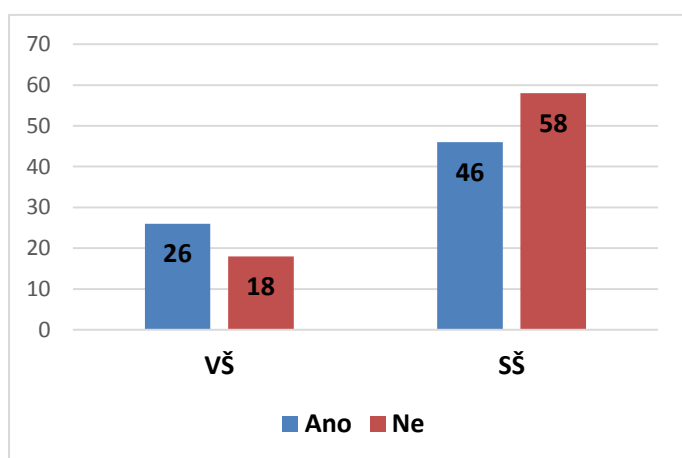
Graf č. 36: Postoje respondentů k otázce, zda šetří na penzi, v rámci pohlaví

Pokud bychom se dožadovali popisu rozdílů mezi zkoumanými věkovými kolektivy, budou nám postoupeny relativně logické závěry konstatující odvoditelný fakt, že postupným navyšováním roků života si lidé ve značnější míře uvědomují vlastní potřebu zabezpečení se na důchodové časy, kdy můžeme jednoznačně vidět protichůdné trendy vyskytující se mezi skupinou 20 – 25 let a kategorií 31 – 35 let (graf č. 37).

Graf č. 37: Postoje respondentů k otázce, zda šetří na penzi, v rámci věkových skupin

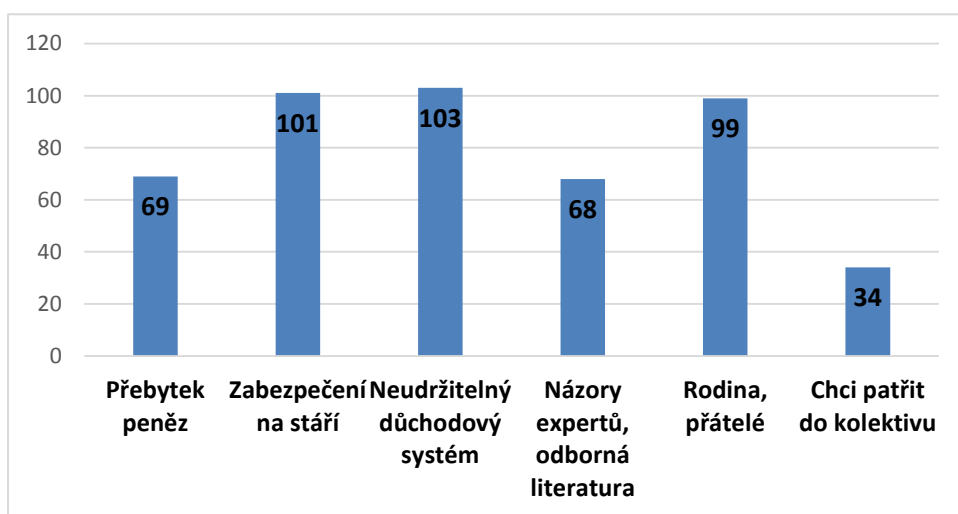
Jen ojediněle se mi podařilo zachytit zjevnější neshody v rámci dosažené úrovně vzdělání, avšak tento výzkumný dotaz nám přeje více, tudíž nelze ignorovat příležitost provedení jednoduché komparace především mezi oslovenými zástupci s vysokoškolským typem kvalifikace a jejich kolegy disponující nižším, středoškolským stupněm vzdělání. Po dokončení analýzy vybraného segmentu dat si troufám tvrdit, že kladnější postoje lze vnímat spíše ve spojitosti se sortou lidí, kteří prošli vysokou školou než ve společnosti jednotlivců, jež vykazují studijní zkušenosti pouze se vzdělávací institucí středoškolské povahy. Oporu k pronesenému tvrzení mi poskytuje níže přiložený graf č. 38.

Graf č. 38: Postoje respondentů k otázce, zda šetří na penzi, v rámci rozdílů VŠ a SŠ

Dříve než stačíme obrátit pozornost směrem na rozbor nejčastějších motivačních faktorů, čelíme ještě nutnosti obhájit kroky vedoucí k vynechání posouzení současných tendencí s ohledem na jednotlivce uvádějící vyšší odborné, respektive základní typ vzdělání jako dosaženou rovinu vlastní kvalifikace. Jelikož zmíněná uskupení dotázaných tvoří celkem jednoznačně převážnou menšinu veškerých vytěžených dat, tak zde nebylo v žádném případě možné vyvodit objektivní závěry, u nichž by se příhodnou formou slušelo prezentovat podrobnější grafické modely, což v konečném zúčtování rozhodlo o znázornění trendů pouze v rozsahu odpovědí vyobrazených prostřednictvím grafu č. 38. V tuto chvíli nastává správný čas posunout dosavadní debatu o krok dále a budeme se bavit na účet detailnější deskripce vybraného seznamu skutečností, které disponují schopností ovlivnit uvažování člověka v tom smyslu, jestli se zdá být životně důležité začít si odkládat určitou sumu peněz bokem pro účely existence optimálního množství našetřených finančních prostředků na dobu, až člověk jednoho dne odejde do penze.

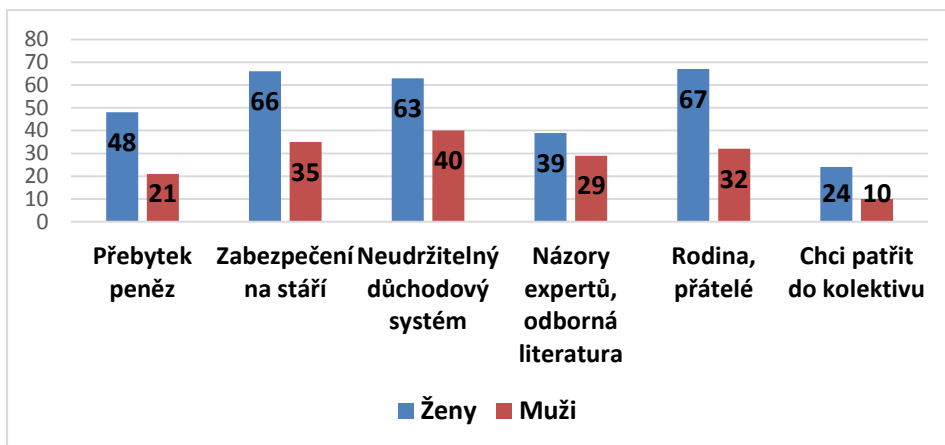
Největšímu ohlasu se ze strany dotázaných může obzvláště těšit trojice argumentů, která zohledňuje stále narůstající problém odrážející v sobě fakt dlouhodobě neudržitelného systému dávek pro důchodce, o čemž již byla vedena řeč v kontextu nedávných pasáží textu. Další pádný důvod, spadající do výčtu zmíněné trojice nejvlivnějších tvrzení, představuje vidina dostatečného finančního zabezpečení pro klidné a pohodlné vedení poslední části života. Oba doposud diskutované výroky bez citelnějších nesnází téměř dorovnáva konstatování, že na rozhodování o potřebě uschovávat si menší obnosy peněžních jednotek na stáří mají do značné míry vliv faktory jako rodina nebo doporučení přátel (graf č. 39).

Graf č. 39: Faktory motivace pro odkládání peněz na důchod (celkový přehled)

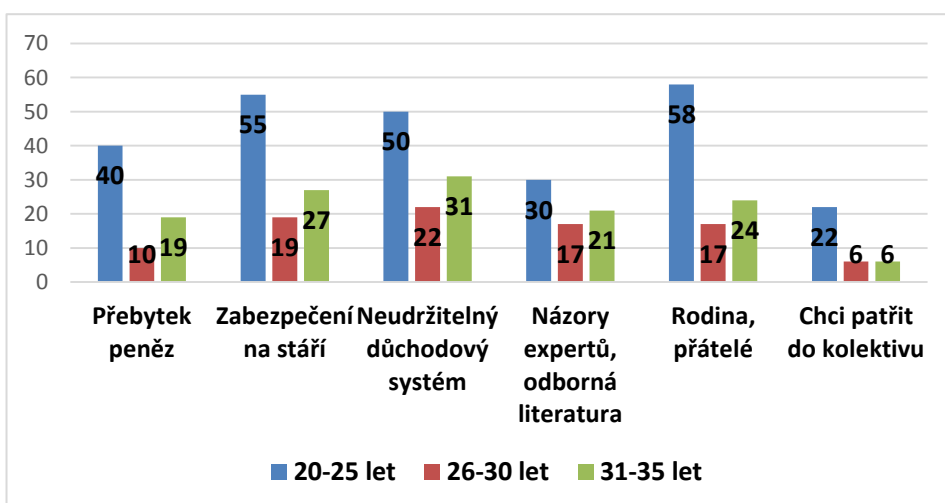
S viditelným, ale zato s velice vyrovnaným odstupem se ve výčtu dostupných reakcí umístila dvojice výroků upozorňující na přesvědčivost argumentace odborné veřejnosti či literárních pramenů. Vyzdvihují rovněž poměrně svéráznou odpověď indikující překvapivě početnou skupinu respondentů, u kterých nemůže být sebemenší pochyb o nedostatku vlastních finančních prostředků, a proto lze se zahrnutím ohledu na výši jejich osobního jmění predikovat fakt kontinuálního odkládání dané částky bokem pro plnohodnotnější vedení života i v penzi. Primárním předpokladem zde byl doslova přebytek peněz, proto nabídnutá odpověď byla koncipována tím stylem, že jedinec má k dispozici dostatek vlastních financí a zároveň si neví rady, jak s nimi efektivně naložit, tak se rozhodl spořit na stáří. Naopak nejhůře ve výsledku dopadla teze referující o jedincích, jež automaticky přistoupí skoro na každou radu, jen aby odpovídající formou zapadli do svého okolí.

Sice by ani v rámci aktuálně debatované výzkumné otázky jistě nebylo od věci patřičně využít několik řádků k adekvátnímu popisu eventuálního výskytu různých kontradikcí s uvážením odlišností mezi skupinami pohlaví (graf č. 40), věkových rozmezí (graf č. 41) či vzdělání, avšak všechna data vykazují ekvivalentní znaky s ohledem na generalizovanou deskripci, tudíž zde nebudu uvádět žádné rozšiřující podrobnosti.

Graf č. 40: Faktory motivace pro odkládání peněz na důchod v rámci pohlaví

Z důvodu lepší orientace a porozumění údajům zanesených do seskupení grafických vyjádření, je nezbytné opětovně upozornit na použitou metodu hodnotových škál zobrazujících míru relevance a relativní sílu ovlivnění konkrétního typu argumentu pro jednotlivé respondenty. Všichni samozřejmě mohli vybírat v tradičním rozmezí 1 (malá motivace) – 5 (velká motivace), ale abychom byli schopni zobrazit nejvyšší zvolenou míru motivace v kontextu vybraného výroku, tak za primární škálové rozmezí byly znovu považovány hodnoty na úrovni 3 – 5.

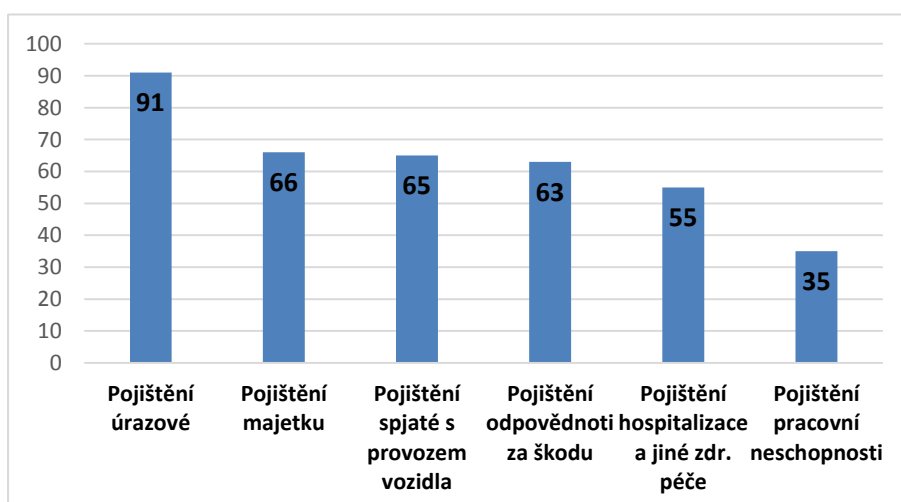

Graf č. 41: Faktory motivace pro odkládání peněz na důchod v rámci věkových skupin

8.2.13. Situace na poli neživotního pojištění

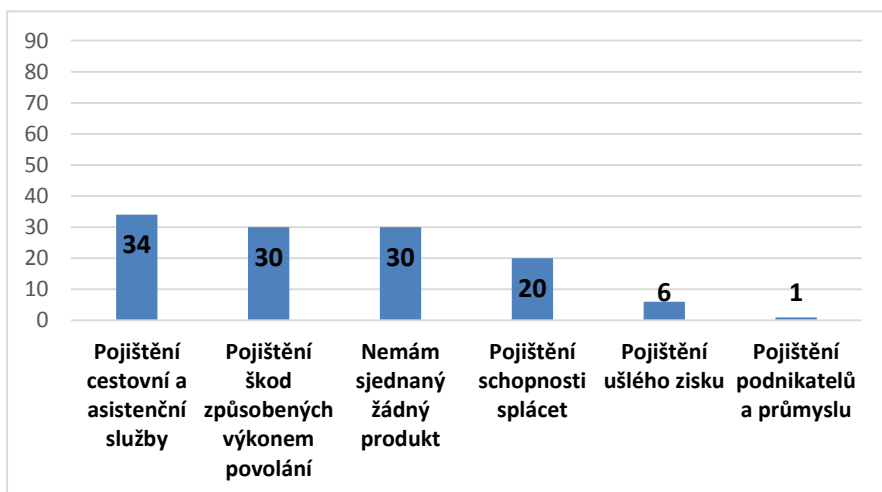
Poslední úsek, z poměrně rozmanitého programového rozložení sféry výzkumných otázek, se váže k typologicky obsáhlému tématu, které je reprezentováno především analýzou trhu zahrnujícího pestrou paletu produktů neživotního pojištění. Výchozím záměrem se stala explorace aktuálních preferencí vzhledem k jednotlivým zástupcům zmíněné oblasti pojištění v kontextu definovaného výzkumného vzorku. Oslovený kolektiv respondentů mohl libovolně vybírat z celé škály navrhovaných odpovědí označujících vybraný druh produktu spadající do výše konstatované problematiky, přičemž bylo každému dotázanému jedinci povoleno vyjádřit sympatie i směrem k vícero nabízeným reakcím najednou. Nejfektivnější formou naplnění požadavku, vyplývajícího z poslání položeného dotazu, se zdá být simplifikovaný způsob výkladu závěrů za asistence celkového přehledu, v rámci něhož lze spatřit ultimátní pořadí současné oblíbenosti jednotlivých produktů neživotního pojištění.

Nejlepšímu souhrnnému hodnocení se těší úrazové pojištění, jemuž se s odvoláním na přijaté kvantum dat podařilo dosáhnout počtu 91 hlasů, což v podílovém vyjádření indikuje až 58 % všech zástupců výzkumného souboru (graf č. 42). Konečné pořadí zbytku čelních pozic je předmětem velmi těsných rozestupů mezi úhrnnými součty projevených preferencí každé konkrétní odezvy. Nepatrně lépe si tady vedlo pojištění majetkového typu, po němž následuje okruh pojištění spjaté s provozem vozidla, a možná překvapivě na vedoucích pozicích lokalizujeme oblast pojištění odpovědnosti za škodu nechtěně způsobenou cizím osobám.

Graf č. 42: Současné preference produktů neživotního pojištění (celkový přehled, 1. polovina)

Zhruba u třetiny respondentů pozorujeme kladný přístup v otázce optimalizace eventuálních škod, které by mohly být vyvolány následky hospitalizace nebo nutností podrobit se jinému druhu zdravotní péče. S určitým odstupem se potom v rámci projednávaného řadového uspořádání pohybuje pojištění pracovní neschopnosti, když pouze o jeden hlas méně dostalo cestovní pojištění a němu přiléhající seznam asistenčních služeb. Pokud bychom si dovolili přeskočit pojednání zahrnující výsledné preferenční hodnoty pár dalších produktů neživotního pojištění, byť dosažené umístění takto opomenuté agendy pojišťovacího trhu může být zanalyzováno pomocí dat zanesených do grafu č. 43, dospějeme k pochopitelnému prozření popisující chvost našeho pomyslného žebříčku, kde s minimem vyjádřených hlasů zaujímají svá postavení pojištění podnikatelů a průmyslu či ušlého zisku.

Graf č. 43: Současné preference produktů neživotního pojištění (celkový přehled, 2. polovina)

Pro účely přehlednějšího představení aktuálních tendencí v postoji mladších generací k problematice rozhodování o sjednání produktů neživotního pojištění, se jako příhodnou věcí zdálo rozložit vyhodnocená data do dvou grafických podob, díky nimž bylo možné zachovat dostatečnou rozpoznatelnost veškerých potřebných informací. Důstojnost dosavadně vedené diskuse by utrpěla významné ztráty, jestliže bych výslovně neakcentoval relevanci zjištění plynoucích z pohledu na třetí sloupeček obsažený v grafu č. 43. Ten nám na závěr rozpravy demonstruje též souborné množství lidí, jež prozatím nepociťují nezbytnost pojistit se z důvodu prevence proti konsekvencím náhle vzniklých finančních škod, a to jak na majetkové, tak osobní úrovni. V tomto duchu mi nepřísluší opomenout výsledky poukazující na zhruba pětinu všech oslovených jedinců, u nichž neshledáváme žádné důvody vedoucí k požadavku vynakládání peněžních prostředků na zmírnění případné újmy.

9. Diskuse

Následující pasáž textu na sebe bere podobu určitého doslovu ohledně proběhlého průzkumu a s odvoláním na prezentované závěry se snaží vést konstruktivní debatu, jejíž příznačným úkolem bude poukázat na eventuální směr budoucího vývoje výše probíraných oblastí osobních financí. Důležitým aspektem se potom stane částečná komparace obdržených informací s vybranou sférou výsledků již dříve iniciovaných výzkumných snažení, jejichž deskripci se rozsáhlejší způsobem věnuji v rámci zakončení teoretické části této práce (viz kapitola 5). V žádném případě se nelze chybně domnívat, že bychom prostřednictvím sebedůslednější analýzy získané struktury dat mohli veškeré otázky, spojené s rozměrem diskutované problematiky, pokládat za zodpovězené a zcela objasněné. Stále se zde hlásí o slovo široké spektrum nedostatečně popsaných skutečností, na které bude nezbytné brát v budoucích šetřeních zřetel, proto se průběh další fáze rozpravy patřičně věnuje také několika námětům, jež slouží jako inspirace pro účely následných pokusů zkoumání. Postupně se propracujeme i k definování jednotlivých faktorů, jejichž výskyt mohl být příčinou projevu neúmyslných zkreslení a jiných nesrovnalostí z hlediska ovlivnění výsledků celého procesu sběru dat, čímž simultánně dojde na odhalení základních limitů výzkumu.

Nejdříve bychom měli poukázat na vybrané závěry, které se alespoň v hrubých rysech shodují s informacemi nedávno uskutečněných šetření v České republice i zahraničí, nebo se s nimi ve značnější míře rozcházejí. Aktuálně můžeme dát za pravdu agentuře NMS Market Research, u níž došlo v souvislosti s průzkumem pro Raiffeisen stavební spořitelnu k poznání, že mladí lidé ve věkovém rozmezí do 25 let šetří velkou měrou kvůli potřebě zajištění vlastního bydlení. Tito jednotlivci povětšinou nedisponují odpovídající výší našetřených peněžních prostředků či jiným majetkem sloužícím jako dostačující jistina pro účely postoupení hypotečního úvěru, což bylo zřetelně verifikováno prostřednictvím analýzy dat vzešlých ze spektra poskytnutých reakcí. Na druhé straně bychom ale mohli rozporovat tvrzení hlásající malý důraz na vytváření finanční rezervy ohledně respondentů do 34 let, jelikož podle získaného kvanta našich údajů si výhody a relevanci zmíněného odkládání finančních jednotek stranou, tedy na horší časy nebo kdyby se něco stalo, uvědomuje až 119 dotázaných z celkového počtu 156 oslovených v rozmezí 20 – 35 let.

Zde bereme v potaz označení na škálových mírách v rozmezí 3 – 5, které referovalo o středním až velmi vysokém důrazu na akumulaci konkrétní sumy fungující jako osobní (rodinná) finanční rezerva, přičemž nás zajímaly základní oblasti šetření peněz mimo důvody pořízení hypotéky a potomků. Odezvy, týkající se značné zainteresovanosti ve spojení s diskutovanou problematikou, hovoří až o 61 odpovědích označených na škálové úrovni 4 – 5. Pokud zpětně odkážeme na šetření společnosti Response now pro Sberbank z roku 2019, jež odhalilo nedávný vývoj z hlediska observace personálního cash flow směrem k online prostředí, zejména internetového bankovníctví, můžeme tyto závěry použít také v kontextu komplexního sestavování osobního finančního plánu. Menší analogii lze dále pozorovat i v tom, že něžné pohlaví citelněji než muži inklinuje k papírovému zaznamenávání veškerých údajů nejen z důvodu přehledu osobního peněžního toku, ale také k celkovému nastavení finančního záměru. Naopak datům obrázku č. 7 na str. 34 můžeme nepatrně oponovat, podíváme-li se na rozdíl označující lepší pozici pro zaznamenávání příjmů a výdajů fyzicky na papír, zatímco mnou provedený výzkum více favorizuje vedení pomyslných soupisů, jejichž cílem je ale tvorba celkového nastavení finančního plánu, nikoliv pouze peněžní toky.

Na základě průzkumu z konce roku 2019, iniciovaného ČSOB Penzijní společností, jsme se dozvěděli vcelku nechvalnou skutečnost upozorňující na poměrně vysoké procento (22,8 %) mladých ve věku do 35 let, kteří se na stáří stále nezačali nijak finančně připravovat. S odvoláním na analýzu obdržených odpovědí jsme potom nuceni nejen potvrdit uvedený vývoj, ba dokonce se zdá nezbytné podtrhnout zhoršující se trend, když podle provedeného šetření neklade důraz ohledně šetření na penzi až polovina mladých lidí. Bližší okolnosti negativních tendencí se pro tuto chvíli zdají být nejasné a mohli bychom pouze polemizovat nad rozličnými demograficko-sociologickými fenomény, jež by byly schopny výrazně ovlivnit momentální přístupy vzhledem k debatované problematice osobního finančního rozhodování spjatého s budoucími potřebami. Souhlasné stanovisko můžeme vyjádřit také směrem k výzkumu agentury Median poukazující na fakt, že výdaje na děti postupně rostou s jejich věkem, tudíž jsou rodiče nuceni odkládat stále větší obnosy pro optimální zajištění veškerých potřeb dítěte. Opětovně odkazuji na zaznamenané údaje realizovaného dotazníkového šetření, které dokládá nárůst výdajů spojených s dětmi ve věkové kategorii 31 – 35 let jakožto příznačného závazku, což nelze z pohledu na data ostatních věkových rozmezí tvrdit.

Nyní do probíhající rozpravy začleníme lehké nastínění eventuálního budoucího vývoje dvojice ukazatelů. Podle tendencí poslední doby si nelze nevšimnout sílícího postavení nejrůznějších mobilních zařízení, aplikací či online prostředí v našem životě. Většina lidí již aktivně využívá výhod všech uvedených oblastí technického pokroku pro účely vytváření vlastních finančních přehledů či osobních peněžních záměrů a můžeme pouze tipovat přesný čas, kdy postupující procesy globální digitalizace ještě více ovlivní rozvoj všech oblastí rozsáhlého konceptu osobních financí a plánování. Otázka proto nezní, jestli ani kdy, nýbrž v jakém rozsahu veškeré IT technologie zasáhnou celé pole financí. V nejbližší době se též nedá předpokládat, že by se situace mladých jednotlivců, především těch ve věkové skupině do 25 let, zlepšila s ohledem na nedostatečnou jistinu v kontextu kladného vyřízení žádosti o hypoteční úvěr. Nadále budou všichni nuceni nejprve našetřit adekvátní sumu peněz prostřednictvím prvních pracovních příležitostí, než jejich potřeba splnit si sen o vlastním bydlení uspěje v procesu posuzování atraktivity klienta u bankovních domů.

Několika větnými celky bychom také měli poukázat na možná východiska, potažmo doporučení, jejichž primárním posláním je poskytnout pár praktických rad pro mladé jedince, přičemž se jeví nezbytné vycházet ze závěrů uskutečněného dotazníkového průzkumu. Téměř dvě pětiny respondentů konstatuje nulovou aktivitu v rámci sestavování osobních finančních přehledů, což považují za vskutku vysoké číslo. Ekonomická gramotnost by měla být jedním ze základních stavebních kamenů efektivního fungování a samotné existence lidí. Měli bychom se snažit předcházet situacím, kdy týden před výplatou disponujeme prázdnou peněženkou tím, že průběžně sledujeme aktuální zůstatek vlastních prostředků, z jejichž výše je žádoucí plánovat veškeré výdajové úkony, zvláště pokud se rozpočet často pohybuje ve schodkové i vyrovnané bilanci. Tento apel směřuje zejména k těm, jež osobní finanční záměry netvoří a dlouhodobě vykazují problémy v souvislosti se zmíněným tématem. Pětina oslovených dále uvádí, že by rádi podnikli kroky ke zlepšení kondice rozpočtu, avšak nemají tušení, co je potřeba pro dosažení takového cíle udělat, tedy na jakém místě začít či koho kontaktovat. Zde jistě nebude od věci zkonzultovat eventuální možnosti navýšení příjmů nebo snížení výdajů v rodinném kruhu a nabízí se využít i pomoc známých, kde bychom mohli najít osoby, které v průběhu svého života řešily obdobné trable. Lze také oslovit specialistu na osobní rozpočty, popřípadě není ostudou poptat se odpovědných pracovníků v zaměstnání.

Značné procento (41 %) obdržených reakcí následně referuje o spíše občasném než častějším dosahování personálních cílů spjatých s finančním rozhodováním. Uvedené tvrzení nám vysílá zřetelný signál upozorňující na docela poměrné zastoupení lidí, u nichž dochází k naplnění vytyčených záměrů zřídka, což shledávám jako další problematický aspekt. Zde rozhodně mohu doporučit překontrolování alokace peněžních zdrojů jednotlivým cílům, zda na některá místa neproudí více finančních prostředků, než je zdravo. Eventuálně se nabízí opětovně posoudit nezbytnost každého mezníku v porovnání s ostatními a následně nejméně důležité oblasti odstranit. Potom provedeme restrukturalizaci určení finančních jednotek, čímž lze dosáhnout efektivnějšího uspokojování plánovaných potřeb. Samozřejmostí je dlouhodobé sestavování přebytkového rozpočtu, kde se snažíme o maximalizaci příjmových hodnot a minimalizaci veškerých vynakládaných částek, poněvadž jen tak nám zbyde dostatek disponibilního množství peněz fungujících jako zdrojový příděl pro uskutečnění daného cíle.

Alarmující skutečnost představuje negativní vývojový trend ve spojitosti s pravidelným odkládáním menších obnosů na stáří, když polovina všech dotázaných k tomuto aspektu vyjádřila negativní postoj. Přestože zjištěné závěry plynoucí z kvanta vytěžených dat mohou znamenat pouhý výkyv v momentálních tendencích, již delší dobu pozorujeme záporný přístup mladé generace, pokud jsou tázáni, zda si už v současné chvíli uvědomují fakt upozorňující na nutnost akumulace peněz pro zajištění finanční stability v penzi. Z praktického hlediska je žádoucí, aby si věková kategorie do 35 let ve větší míře uvědomovala následky opomenutí šetření na důchod, jelikož současný státní systém starobních důchodů míří v řádu desítek let ke zhroucení, a tak je potřeba si odkládat na stáří co nejdříve. Pro praxi tudíž navrhuji využít včas některou z nabídek penzijního spoření a začít si tvořit finanční rezervu pro důstojný život, až se budeme nacházet v pokročilejším věku. Naopak bychom měli udělit pochvalu všem, kteří si zmíněnou problematiku brzy uvědomují, a určitým způsobem u nich probíhá akumulace peněžních prostředků na budoucí výdaje ve stáří již v současné době.

Nakonec se obracím i k těm, jež prozatím nepociťují potřebu sjednat si některý produkt neživotního pojištění. Život přináší řadu neočekávaných změn a je na každém z nás, jakým způsobem se s nimi dokážeme vypořádat. Cítíme-li se ohroženi konkrétními faktory, v jejichž moci je poškodit majetkovou podstatu nebo životy našich blízkých, neotálejme se proti možným následkům pojistit a minimalizovat veškerá eventuální rizika.

Současnou rozpravu si dovolím ukončit prostřednictvím poukázání na několik oblastí, které by se v dohledné době mohly stát primárním tématem pro navazující výzkumy týkající se konceptu osobních financí. Jedním z okruhů, jež v prostředí České republiky nejsou dostatečně popsány a nebyly zakomponovány ani do mého iniciovaného šetření, je dozajista problematika toto, kdy se mladí lidé sice odstěhují od rodičů a zajistí si konečně vlastní vysněné bydlení, avšak i poté mohou být jejich příjmové hodnoty obohacovány díky neustávající finanční pomoci ze strany blízkých. Zde by se patřilo zjistit, jaké procento z definované výzkumné skupiny stále využívá menší peněžní výpomoc od rodičů, kde by dále bylo nutné zanalyzovat samotnou výši takové pomoci. Další opomíjenou oblastí se mi zdá pole investování z hlediska toho, do kterých oblastí mladá generace vkládá finanční prostředky s očekáváním budoucího zhodnocení a opětovně je nezbytné zeptat se na průměrnou velikost oné vkladové sumy.

V kapitole, poskytující vybrané postřehy ze zahraničních šetření, došlo na ukázkou konkrétních možností představujících výčet nejčastějších cest získávání informací o aktuálním ekonomickém dění pro rámec výzkumné kategorie jedinců, což shledávám jako další návrh pro účely následných průzkumných pokusů v kontextu naší geografické oblasti. Nepatrně jsme se dotkli rozmanité sféry produktů neživotních pojištění, kde se podařilo poodkrýt momentální oblíbenost a atraktivitu každého z nich, avšak příští výzkumné snahy by měly zohlednit současné vývojové tendence s ohledem na nabídku životního pojištění. Tady se nabízí patřičnou formou zanalyzovat procento mladých jednotlivců, kteří nad rámec neživotního pojištění odvádí smluvené finanční obnosy i pro potřeby právě životního pojištění. Podobně se jeví také konkurenční téma spoření, jelikož ani zde nelze zaznamenat výraznější ohlasy ani odpovídající data, na základě nichž bychom mohli precizovat závěry naznačující dosavadní rozložení sil v souvislosti s pestrou paletou spořicíh produktů, a tak nejsme schopni objektivním způsobem predikovat ani budoucí profilaci zmíněné problematiky. Během teoretické pasáže jsem dále prosazoval relevanci vytváření určité výše osobní či rodinné finanční rezervy z důvodu pokrytí nečekané potřeby výdajů, čímž poskytuji další variantu zaměření obdobných šetření. Ze spektra obdržených odpovědí musí jednoznačně vyplývat, jak velký podíl z domácí populace vytváří jakýsi rezervní polštář pro nenadálé náklady a též bychom měli znát velikost částky, jež lidé považují za optimální.

Dále se patří položit doprovodné dotazy, jejichž cílem se stane poskytnout dostatečné množství informací spjatých s definováním věkového rozmezí, v němž lidé, momentálně nešetřící na výdaje spojené v důchodovými roky, plánují s touto aktivitou začít. Odkládání vlastních finančních prostředků na důstojný život v penzi se totiž brzy stane nevyhnutelné. Některé zainteresované subjekty by mohly vyvíjet snahy směrem k exaktnějším poznatkům z oblasti dosahování osobních záměrů, kde se dá přiblížit aktuální poměr mezi zamýšleným naplňováním materiálních nebo abstraktních cílů, tedy jestli lidé inklinují ke stanovení a následné alokaci zdrojů pro hmotné (např. mobil) či nehmotné (např. vzdělání) záměry. Poutavé závěry by mohly představovat zejména odezvy poukazující na preference zástupců obou skupin zmíněných milníků. Jinou sortu reakcí by potom mohl představovat výzkum zaměřující se na stupeň spokojenosti mladých s jejich současnou finanční situací, čímž by došlo na zapojení otázek kladoucích důraz na to, zda lidem dostačují peníze pro pokrytí základních výdajových složek nebo jaké procento z nich dlouhodobě vytváří přebytkový rozpočet. Pokud bychom prováděli takový výzkum nyní, bezesporu se na něm odrazí ekonomická recese způsobená restrikcemi proti šíření pandemie nemoci Covid-19, která mnoha lidem sebrala pracovní oportunitu v globálním měřítku.

Předmětem mého dotazníkového šetření bylo rovněž zajistit seriózní data poukazující na způsoby zaznamenávání komplexního nastavení osobního finančního plánu, díky čemuž jsem později mohl upřesnit také procento oslovených, jež si žádné personální přehledy týkající se peněžního toku nebo vytyčení konkrétních záměrů netvoří. Nebyla již ale položena otázka, z jakých oprávněných důvodů zástupci zkoumaného vzorku nesestavují soupis celkového směřování vlastních financí, což by též mohlo tematicky posloužit pro navazující zamýšlená šetření, poněvadž skupina této sorty lidí se mi zdála vcelku početná.

Nakonec bych chtěl výrazněji upozornit na důležitost mezinárodních komparačních studií či závěrů plynoucích z uskutečněných výzkumných pokusů v zahraničí. Veškerá dokončená domácí šetření, týkající se zde diskutované problematiky, by měla čelit srovnání s podobně laděnými výzkumy vedenými za hranicemi České republiky, neboť tento způsob zaručuje odhalení všech oblastí, ve kterých nejvíce zaostáváme v porovnání s ostatními vyspělými státy a ekonomikami. Odhalíme tím slabá místa, čímž lze dospět k modifikaci kanálů ekonomické edukace veřejnosti tak, abychom neztráceli kontakt s těmi nejlepšími.

10. Limity výzkumu

Ačkoliv zrealizované dotazníkové šetření proběhlo podle očekávání a byla získána odpovídající data, která se stala základním stavebním kamenem pro analýzu i následnou prezentaci výsledků vztahujících se k zodpovězení veškerých výzkumných otázek, nelze v žádném případě opomenout jednotlivé faktory, jež mohou obdržené odezvy dotázaných do jisté míry zkreslovat. První z primárních limitů bezpochyby představuje nerovnoměrné zastoupení respondentů z hlediska označení jejich pohlaví, věkového rozmezí ohledně daných podskupin nebo dosažené úrovně vzdělání, což pochopitelně provedený výzkum značně ovlivnilo. Přestože se podařilo vytěžit až 156 různých odpovědí, stále se nemůžeme zbavit dojmu, že pro účely objektivnějšího posouzení aktuálních vývojových trendů vybraných oblastí osobních financí by se patřilo provést extenzivnější typ průzkumu ve spojitosti se souhrnným počtem zúčastněných jedinců. Rozhodně bychom na základě tohoto kroku mohli vést preciznější debatu o současných tendenčních křivkách v personálním peněžním plánování.

Příznačným limitujícím aspektem dále bývá nedostatečné nadšení dotázaných poskytnout důmyslné reakce pro veškeré položené otázky, což může mít řadu důvodů. Demonstrativně lze zmínit nezáměr o problematiku řešenou v rámci dotazníku nebo sklony rychle uvedené otázky vyplnit aniž bychom řádně přemýšleli nad samotnou podstatou dotazu, z čehož obvykle plyne stereotypní styl odpovídání tak, že dojde k výběru odpovědi „nevím“ či průměrných hodnot na škálovém vyjádření. Analyzovaná data potom nemusí zobrazovat společenskou realitu objektivně, čímž dojde k prezentaci neplatných a zkreslených závěrů.

Následujícím limitem se přirozeně stal proces rozesílání odkazu k vyplnění širokému okruhu přátel a známých, které jsem poprosil o přeposlání dotazníku dalším potenciálním respondentům. Zde jednoduše nešlo odpovídajícím způsobem verifikovat správnost oslovené sféry lidí z hlediska jejich příslušnosti ke stanovenému výzkumnému vzorku populace. Jelikož mnoho mých známých, potažmo řada jejich kontaktů, žije na území Olomouckého kraje, shledávám navazujícím limitem šetření geografické restrikce. Toto omezení chápeme ve smyslu nerovnoměrného zastoupení celé skupiny respondentů ohledně rozličných koutů České republiky, tudíž získané odezvy a výše prezentované informace mohou zohledňovat vývojové trendy panující pouze ve zmíněném regionu.

Naposledy zde upozorním na průběh zdravotní krize reprezentující konsekvence šíření pandemie koronaviru, jež výrazným způsobem mohla promluvit do struktury obdržených reakcí. Následkem totiž nezůstaly pouze problémy v sektoru zdravotnictví, poněvadž ke zpomalení rychlého progresu nemoci byl stát donucen výrazně omezit chod ekonomiky, což samozřejmě znamenalo pokles domácího hospodářství, přičemž spousta jednotlivců následně přišla o zaměstnání a hluboce zasažené byly též volnočasové aktivity. Všechny tyto události mohly značně ovlivnit i potřeby dosahování osobních cílů, když se jejich postavení s peněžní zdrojovou alokací musely přehodnotit. Zmíněnou skutečnost považuji za další limit, který se mohl určitou formou projevit na uskupení získaného kvanta dat, neboť finanční uvažování lidí díky tomu doznalo patřičných změn.

Poslední faktor, nacházející své místo ve výčtu eventuálních limitů provedeného dotazníkového šetření, představuje nedostatek informací, na jejichž základě bychom mohli prezentovat momentální tendence v rámci pojetí konceptu osobních financí jako celku, přičemž směr budoucího vývoje lze predikovat ještě obtížněji. Byť se nám podařilo zkompletovat odpovědi na všechny položené výzkumné dotazy, stále se pohybujeme ve zlomku veškerých dat, které je nezbytné získat pro exaktní deklaraci eventuálních utvářecích procesů na poli personálních financí. Omezení tedy odkazuje na fakt, že ač jsme zjistili čerstvé poznatky týkající se vybraných aspektů diskutované problematiky, zastáváme deskripci jen nepatrné části onoho komplexu. Upřímně řečeno, obsáhnout kompletní výzkum pro oblast osobního peněžnictví snad ani nelze.

Závěr

Na začátku rozpravy jsme si vytyčili primární cíle pro teoretickou i empirickou pasáž této bakalářské práce, kterých se jistě podařilo dosáhnout. V průběhu první části práce došlo na vymezení samotného konceptu osobních financí, kde jsme si definovali základní způsoby pojetí a chápání tohoto důležitého fenoménu. Diskuse směřovala k deskripci jednotlivých fází, jimiž lidé během života prochází. Zde jsme také nabyli hrubé povědomí o charakteristických vlastnostech a povinnostech člověka v souvislosti s vybranou periodou osobních financí. Později nám text zprostředkoval přesný postup sestavování peněžního záměru jedince, kdy je žádoucí začít přehledem vlastního majetku i zdrojů jeho krytí. Následně se zdá nezbytné provést analýzu cash flow a definovat veškeré oblasti příjmů a výdajů. Tímto krokem zjistíme, jaký druh rozpočtového soupisu vytváříme, což reflektuje budoucí peněžní možnosti. Poukázal jsem na oblasti dosahování personálních či rodinných cílů s důrazem na optimální přidělování peněžních zdrojů pro účely jejich dosažení. Navazoval text zabývající se procesem kontinuální observace směřování plánu, jenž může být negativně ovlivněn neočekávanými událostmi s ohledem na změny konkrétního aspektu nastaveného záměru, čímž se aktivizuje nezbytnost maximální eliminace ohrožujících faktorů a revize plánu. Konec teoretické části poskytuje vybrané informace vyplývající z nedávných průzkumů v České republice i zahraničí, na základě čehož došlo ke stanovení výzkumných otázek.

Praktická pasáž práce se výhradně věnovala dotazníkovému výzkumu a prezentaci jeho výsledků. Jedním z nejdůležitějších závěrů realizovaného šetření je fakt, že až 61 % z celkového počtu 156 oslovených si určitým způsobem vede finanční plán, kdy většina respondentů uvedla sledování vlastní finanční situace prostřednictvím mobilních nebo IT zařízení. Bohužel 39 % dotázaných si pak osobní peněžní přehledy vůbec nevede. Dále závěry referují o 59 % mladých, jimž se pravidelně daří dosahovat vytyčených cílů, avšak zbývající segment jedinců mívá s plněním záměrů větší obtíže. Největším problémem v kontextu obdržení hypotečního úvěru se potom zdá být nedostatečná výše jistiny. Poutavou skutečností následně představuje téměř vyrovnaná bilance, pokud bychom se mladé generace dotázali, zda již šetří na budoucí výlohy spojené s penzí. V nabídce produktů neživotního pojištění podle všeho vede úrazové, přičemž celých 19 % respondentů zřejmě nemá sjednaný žádný produkt neživotního pojištění. To vše shrnuje zásadní výsledky samotné práce, jimiž byl uspokojivě naplněn její primární cíl.

Summary

The theoretical part of this bachelor's thesis defines the relevancy of personal financial planning and describes its important aspects, which are understood mainly by the process of compiling a plan and specifying personal or family goals based on the budget options. The discussion also deals with proposals for solving the surplus and shortage of finances, pointing at the importance of constant control of the development of personal cash flow. In addition, the thesis presents possible domains of risk that might endanger a given financial plan. At last but not least, the discourse further refers about some results of recent research. The content of the text simultaneously includes a discussion upon characteristic problems that the questioned age group has to face in terms of the issues mentioned above.

The empirical passage of the bachelor's thesis is focusing on defining the approaches a selected group of people displays towards specific aspects of individual financial planning. The defined goal has been achieved by conducting quantitative research through initiating a questionnaire survey, the respondents of which became representatives of the economically active part of the population aged 20 – 35 years.

Some of the new information has been compared to the data included in recent research activities concerning both the Czech Republic and foreign countries. I tried to provide possible predictions for future development with respect to several aspects that have been discussed in the course of this bachelor's thesis and which became the primary points for the conducted questionnaire survey.

Moreover, there is still a number of domains that require closer research and more precise information since my effort to indicate contemporary tendencies in terms of personal or family financial situation could not imply the whole field representing the problematic being debated. That is why I introduced a few suggestions for following survey attempts that would reveal ongoing trends in other parts of personal financial planning as well. Any similar investigation is a subject to different kinds of influences so that was the reason why I stated the principal issues which could in my opinion affect the results of this research.

Seznam zdrojů a literatury

Knihy a monografie

- FILIP, Miloš. *Osobní a rodinné bohatství: kam s penězi*. Praha: C. H. Beck 2006. ISBN 80-7179-416-3
- Financial Consumer Agency of Canada *Canadians and their money: key findings from the 2019 Canadian financial capability survey*. Ottawa: Financial Consumer Agency of Canada 2019. ISBN 978-0-660-33036-5
- KOCIÁNOVÁ, Helena. *Finanční gramotnost v kostce aneb co vás neměl kdo naučit*. Olomouc: ANAG 2012. ISBN 978-80-7263-767-6
- MÁLEK, Petr, Gabriela OŠKRDALOVÁ a Petr VALOUCH. *Osobní finance*. Brno: Masarykova univerzita 2010. ISBN 978-80-210-5157-7
- NOVÁK, Tomáš a Alžběta POKORNÁ. *Peníze a manželství*. Praha: Grada publishing 2007. ISBN 978-80-247-1618-3
- NOVÝ, Ivan, Alois SURYNEK a kol. *Sociologie pro ekonomy a manažery*. Vyd. 2. Praha: Grada publishing 2006. ISBN 80-247-1705-0
- PARTNERS. *Jak ovládnout své peníze: finanční plánování pro každého*. Brno: BizBooks 2013. ISBN 978-80-265-0127-5
- RIEGEL, Karel. *Ekonomická psychologie*. Praha: Grada publishing 2007. ISBN 978-80-247-1185-0
- SIEGEL, Zbyněk. *Jak úspěšně hledat a získat zaměstnání*. Praha: Grada publishing 2005. ISBN 80-247-1388-8
- SMRČKA, Luboš. *Rodinné finance, Ekonomická krize a krach optimismu*. Praha: C. H. Beck 2010. ISBN 978-80-7400-199-4
- SYROVÝ, Petr a Tomáš TYL. *Osobní finance: řízení financí pro každého*. Vyd. 2. Praha: Grada publishing 2014. ISBN 978-80-247-4832-0
- TURECKIOVÁ, Michaela. *Řízení a rozvoj lidí ve firmách*. Praha: Grada publishing 2004. ISBN 8024704056

Odborné články

OEHLER, Andreas a kol. Young adults and their finances: an international comparative study on applied financial literacy. *Economic notes*, 2018, roč. 47, č. 2-3, s. 305-330. ISSN 1468-0300

SAYILIR, Özlem, Zeynep ILHAN a Veysel YILMAZ. Financial distress of adults: a survey in Eskisehir, Turkey. *Gazi journal of economics & business*, 2019, roč. 5, č. 3, s. 160-169. ISSN 2548-0162

Příspěvky ve sbornících

KOPÁČEK, Miroslav a Lucie HORÁČKOVÁ. Mladí lidé a trh práce: případová studie regionů Visegrádské skupiny. In: *21. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách*. Brno: Masarykova univerzita 2018, s. 78-85. ISBN 978-80-210-8969-3

MEDGYESI, Márton a Ildikó NAGY. Income sharing and spending decisions of young people living with their parents. In: *Youth labor in transition: inequalities, mobility and policies in Europe*. Oxford: University Press 2018, s. 358-385. ISBN 9780190864798

Elektronické zdroje

Cestaneobycejnehocloveka.cz (online). Cit. 5. 11. 2020. Dostupné z: <http://www.cestaneobycejnehocloveka.cz/p/dil-1-153-obalkova-metoda-spravovani.html>

Česká televize (online). Cit. 24. 11. 2020. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/2977013-nejakou-pujcku-ma-polovina-mladych-do-30-let-vetsina-take-mini-ze-se-vyznam-penez>

ČSOB (online). Cit. 22. 11. 2020. Dostupné z: <https://www.csob.cz/portal/-/tz200128>

ČSÚ (online). Cit. 20. 12. 2020. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/aktualni-populacni-vyvoj-v-kostce>

Feedit.cz (online). Cit. 22. 11. 2020. Dostupné z: <https://feedit.cz/2020/11/09/pruzkum-creditea-muzum-vyhovuje-online-pujcka-zeny-voli-osobni-kontakt/>

ING Bank (online). Cit. 22. 11. 2020. Dostupné z: <https://www.ing.cz/o-nas/novinky/tiskove-zpravy/pruzkum-ing-bank-cesi-si-nejcasteji-setri-nevyhodnych-beznych-uctech-mnohdy-utraceji-bez-rozmyslu.html>

Ipsos.com (online). Cit. 21. 11. 2020. Dostupné z: <https://www.ipsos.com/cs-cz/mladi-finance-jen-polovina-se-ma-lepe-nez-rodice-v-jejich-veku>

- KOKEŠ, Jaroslav. *Hypindex.cz* (online). Cit. 25. 10. 2020. Dostupné z:
<https://www.hypindex.cz/clanky/rizikove-zivotni-pojisteni-k-uveru-a-nebo-hledej/>
- MOLNÁROVÁ, Lenka. Raiffeisen stavební spořitelna (online). Cit. 21. 11. 2020. Dostupné z:
<https://www.rsts.cz/petina-cechu-nema-zadnou-rezervu-pro-nenadale-vydaje/>
- Novinky.cz* (online). Cit. 24. 11. 2020. Dostupné z:
<https://www.novinky.cz/finance/clanek/mladi-se-bez-financni-podpory-rodiny-neobejdou-40067226>
- Pew Research Center (online). Cit. 11. 12. 2020. Dostupné z:
<https://www.pewsocialtrends.org/2019/10/23/majority-of-americans-say-parents-are-doing-too-much-for-their-young-adult-children/>
- Raiffeisen stavební spořitelna (online). Cit. 21. 11. 2020. Dostupné z:
<https://www.rsts.cz/jak-chteji-bydlet-mladi-tri-az-ctyri-pokoje-v-novostavbe-a-hlavne-zadny-najem/>
- Sberbank (online). Cit. 22. 11. 2020. Dostupné z: https://www.sberbank.cz/cs-cz/tiskove-stredisko/tiskove-zpravy/polovina_domacnosti_nema_prehled_o_svych_financich
- SOVOVÁ, Jana. *Vlastnicesta.cz* (online). Cit. 30. 10. 2020. Dostupné z:
<https://www.vlastnicesta.cz/clanky/osobni-finance/>
- Uspory.cz* (online). Cit. 30. 10. 2020. Dostupné z: <https://www.uspory.cz/financni-gramotnost/ciste-jmeni>

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Rozdělení typů pojištění (str. 5)

Obrázek č. 2: Fáze osobních financí (str. 10)

Obrázek č. 3: Rodinná (osobní) rozvaha (str. 12)

Obrázek č. 4: Pyramida lidských potřeb (str. 13)

Obrázek č. 5: Rodinný (osobní) tok peněz (str. 14)

Obrázek č. 6: Obálkový systém (str. 20)

Obrázek č. 7: Nástroje, které lidé využívají pro přehledy o peněžních tocích (str. 34)

Obrázek č. 8: Oblasti, ve kterých by v případě nutnosti mladí lidé šetřili (str. 38)

Obrázek č. 9: Nejčastější oblasti spotřeby peněz obdržených od rodičů (měřeno v %) (str. 42)

Seznam grafů

- Graf č. 1:** Způsob vedení záznamů (absolutní vyjádření, zaokrouhleno) (str. 55)
- Graf č. 2:** Rozdíly ve způsobech vedení záznamů v rámci pohlaví (str. 56)
- Graf č. 3:** Rozdíly ve způsobech vedení záznamů v rámci věkových skupin (str. 57)
- Graf č. 4:** Rozdíly ve způsobech vedení záznamů v rámci vzdělání (str. 58)
- Graf č. 5:** Frekvence úprav nastavení osobního finančního plánu (95 respondentů, zaokrouhleno) (str. 58)
- Graf č. 6:** Rozdíly frekvence úprav osobního finančního plánu v rámci věkových skupin (str. 59)
- Graf č. 7:** Přístup k vytváření osobního finančního plánu (95 respondentů, zaokrouhleno) (str. 60)
- Graf č. 8:** Rozdíly přístupů k vytváření osobního finančního plánu v rámci pohlaví (str. 60)
- Graf č. 9:** Rozdíly přístupů k vytváření osobního finančního plánu v rámci věkových skupin (str. 61)
- Graf č. 10:** Míra ohrožení osobního finančního plánu – ztráta příjmu ze zaměstnání (str. 61)
- Graf č. 11:** Míra ohrožení osobního finančního plánu – ztráta domu, bytu či jiné nemovitosti (str. 61)
- Graf č. 12:** Míra ohrožení osobního finančního plánu – ztráta příjmu kvůli úrazu, invalidity či úmrtí (str. 62)
- Graf č. 13:** Míra ohrožení osobního finančního plánu – ztráta vedlejších příjmů (str. 62)
- Graf č. 14:** Míra ohrožení osobního finančního plánu – zvýšení výdajů na děti (str. 62)
- Graf č. 15:** Míra ohrožení osobního finančního plánu – zvýšení splátek či jiných plateb (str. 63)
- Graf č. 16:** Možnosti zvýšení příjmů ze zaměstnání (str. 63)
- Graf č. 17:** Možnosti snížení osobních výdajů (str. 64)
- Graf č. 18:** Faktory bránící zajištění zlepšení osobního rozpočtu (absolutní vyjádření, zaokrouhleno) (str. 65)
- Graf č. 19:** Frekvence dosahování osobních cílů (absolutní vyjádření, zaokrouhleno) (str. 66)

- Graf č. 20:** Frekvence dosahování osobních cílů v rámci pohlaví (str. 66)
- Graf č. 21:** Frekvence dosahování osobních cílů v rámci věkových skupin (str. 66)
- Graf č. 22:** Míra ohrožení dosahování osobních cílů – nedostatek finančních prostředků (str. 67)
- Graf č. 23:** Míra ohrožení dosahování osobních cílů – nedostatek volného času (str. 67)
- Graf č. 24:** Míra ohrožení dosahování osobních cílů – zdravotní problémy (str. 68)
- Graf č. 25:** Důvody pro sjednání hypotečního úvěru (absolutní vyjádření, zaokrouhleno) (str. 68)
- Graf č. 26:** Důvody pro sjednání hypotečního úvěru v rámci pohlaví (str. 69)
- Graf č. 27:** Důvody pro sjednání hypotečního úvěru v rámci věkových skupin (str. 70)
- Graf č. 28:** Faktory bránící lidem obdržet hypoteční úvěr (celkový přehled) (str. 71)
- Graf č. 29:** Faktory bránící lidem obdržet hypoteční úvěr (přehled kategorie „jiné“) (str. 71)
- Graf č. 30:** Míra šetření peněz mimo důvody pořízení hypotéky či dětí – kdyby náhodou/ na horší časy (str. 72)
- Graf č. 31:** Míra šetření peněz mimo důvody pořízení hypotéky či dětí – cestování/dovolená (str. 72)
- Graf č. 32:** Míra šetření peněz mimo důvody pořízení hypotéky či dětí – koníčky/zábava/ volný čas (str. 72)
- Graf č. 33:** Přehled četnosti závazků (celkový přehled) (str. 74)
- Graf č. 34:** Přehled četnosti závazků v rámci věkových skupin (str. 75)
- Graf č. 35:** Postoje respondentů k otázce, zda šetří na penzi (absolutní vyjádření, zaokrouhleno) (str. 76)
- Graf č. 36:** Postoje respondentů k otázce, zda šetří na penzi, v rámci pohlaví (str. 77)
- Graf č. 37:** Postoje respondentů k otázce, zda šetří na penzi, v rámci věkových skupin (str. 77)
- Graf č. 38:** Postoje respondentů k otázce, zda šetří na penzi, v rámci rozdílů VŠ a SŠ (str. 78)
- Graf č. 39:** Faktory motivace pro odkládání peněz na důchod (celkový přehled) (str. 79)
- Graf č. 40:** Faktory motivace pro odkládání peněz na důchod v rámci pohlaví (str. 80)

Graf č. 41: Faktory motivace pro odkládání peněz na důchod v rámci věkových skupin
(str. 80)

Graf č. 42: Současné preference produktů neživotního pojištění (celkový přehled,
1. polovina) (str. 81)

Graf č. 43: Současné preference produktů neživotního pojištění (celkový přehled,
2. polovina) (str. 82)

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Podíl respondentů z hlediska pohlaví (str. 53)

Tabulka č. 2: Podíl respondentů z hlediska věkových skupin (str. 54)

Tabulka č. 3: Podíl respondentů z hlediska úrovně vzdělání (str. 54)